

Glas Mrkojevića

Broj 07

Besplatan primjerak | www.glasmrkojevica.me

Septembar 2025.

Škola u Mrkojevićima među 10 najstarijih u Crnoj Gori

140 godina školstva u Mrkojevićima

Arslan
Šabotić

04

Muharem
Muratović

09

Osman
Grgurević

13

Mahmut
Tombarević

21

Hanifa
Vulić

24

Milijana
Šabović

28

Naslovna strana prošlog broja

Izdavač

NVU „Jadranski horizonti“

Direktor štampanog medija

Alen Pelinković

Lektura

Amir Duškić

Urednik

Sabrija Vulić

Fotografije

Redakcija

Dizajn

Meša Taljanović

Štampa

APPrint

Tiraž

1000

Slike na naslovnoj i zadnjoj strani

Foto: Media Pro Studio Petović

KALAMPER

Štampanje 7. broja časopisa pomogla
kompanija Kalamper d.o.o. Bar

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISSN 2704-498X = Glas Mrkojevića
COBISS.CG-ID 39819024

Ovaj projekat podržan je od Fonda za
zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava

Crne Gore

Broj ugovora: 2348/24

od 18.12.2024.

Fond za zaštitu i ostvarivanje
manjinskih prava

Stavovi iznijeti u časopisu predstavljaju
isključivo odgovornost autora i/ili izdavača i
nužno ne izražavaju stavove Fonda.

SADRŽAJ

Intervju: Profesor Aslan Sabotić, direktor OŠ „Mrkojevići”	04
Intervju: Muharem Muratović, bivši direktor OŠ „Mrkojevići”	09
Intervju: Osman Grgurević, profesor u OŠ „Mrkojevići”	13
Intervju: Mahmut Tombarević, učitelj u penziji	21
Intervju: Hanifa Vulić, učiteljica u penziji	24
Sjećanja nekadašnje nastavnice	28
Intervju: Sulejman Šabović, nastavnik OŠ „Mrkojevići” u penziji	33
Intervju: Snežana Pejović, profesorica u OŠ „Mrkojevići”	39
Intervju: Mira Božović, učiteljica u OŠ „Mrkojevići”	42
Intervju: Skender Keni Peročević, profesor maternjeg jezika i književnosti	46
Intervju: Omer Vukić, odbornik u SO Bar	53
Istorija bez posrednika	58
Intervju: Alen Pelinković, potpredsjednik Savjeta Muslimanskog naroda Crne gore	69
Likovni kutak učenika OŠ „Mrkojevići”	73

Intervju

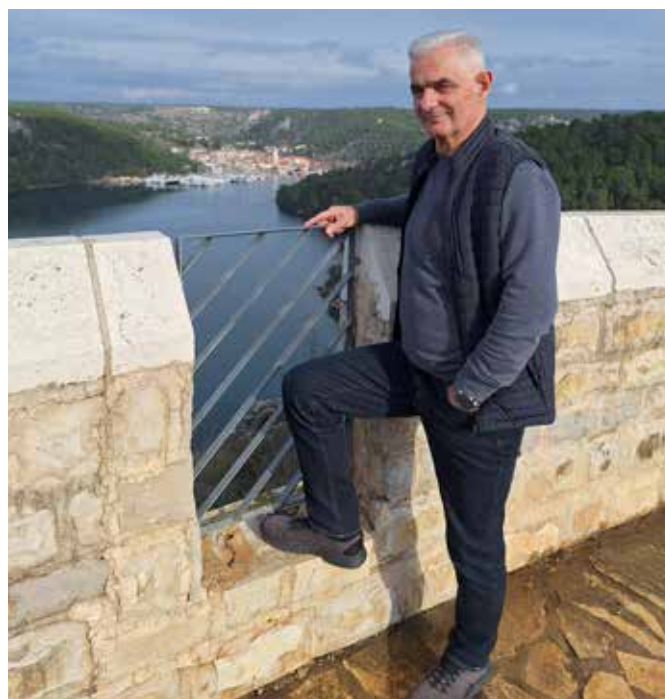
Profesor Arslan Šabotić, direktor OŠ „Mrkojevići“

KOD MRKOJEVIĆA CIJENIM GOSTOPRIMSTVO, ISKRENOST I SNAŽNU VEZANOST ZA PORODICU

– Osnovna škola „Mrkojevići“ nalazi se u Pečuricama, u Opštini Bar, i predstavlja jednu od najstarijih obrazovnih ustanova na ovom prostoru – osnovana je davne 1885. godine. Ove školske godine obilježili smo 140 godina njenog postojanja, što je bila izuzetna prilika da se podsjetimo bogate tradicije škole i kraja. Tim povodom upriličena je svečana priredba uz učešće učenika i nastavnika, a premijerno je prikazan i dokumentarni film o školi, koji slikom i riječju govori o njenom razvoju kroz istoriju i značaju koji ima za ovaj kraj – **započinje priču profesor Arslan Šabotić, direktor ove obrazovne ustanove.** – Pored matične škole u Pečuricama, škola ima i područna odjeljenja u Dobroj Vodi i Gorani. Danas školu pohađa više od 360 učenika. Kroz školu su prošle brojne generacije učenika, od kojih su mnogi danas ugledni ljudi u različitim oblastima, od prosvjete, medicine, prava, do preduzetništva... U prethodnoj školskoj godini realizovali smo više značajnih infrastrukturnih i programskih projekata: adaptaciju školskih prostorija, donacije koje su unaprijedile uslove rada, brojne kulturne i obrazovne aktivnosti – **kaže Šabotić.**

Možemo slobodno reći da ste kao direktor naše škole za kratko vrijeme uradili mnogo toga. Iako ste već nekoliko decenija u prosvjeti, još uvijek imate energije za rad i djelovanje?

– Iskreno, energiju crpim iz osjećaja odgovornosti prema djeci, kolektivu i zajednici kojoj ova škola pripada. Kada znate da vaš trud može nekome da olakša školovanje, stvori bolje uslove za rad ili podigne samopouzdanje kod učenika, onda se pokrećete bez zadržke. Takođe, iza svega stoji i timski rad. Imam sreću da radim s kolegama koji dijele isti entuzijazam i želju za napretkom. Roditelji, lokalna

zajednica, donatori i prijatelji škole, svi su oni dali veliki doprinos u proteklom periodu. U takvom okruženju čovjek ne može da ostane ravnodušan, već osjeća obavezu da da najviše što može. I, naravno, važan je i lični osjećaj misije, jer prosvjeta nije samo profesija, to je poziv.

Kakav je bio Vaš prvi radni dan u Osnovnoj školi „Mrkojevići“ i kako je uopšte došlo do angažmana u školi?

– Moj prvi radni dan u OŠ „Mrkojevići“ bio je u specifičnim okolnostima. Preuzeo sam dužnost vršioca dužnosti direktora škole u trenutku kada je bilo važno stabilizovati rad i pokrenuti pozitivne promjene. Iako sam ranije obavljao funkciju pomoćnika direktora u OŠ „Jugoslaviji“ u Baru i imam dugogodišnje iskustvo kao nastavnik i mentor, dolazak u ovu sredinu za mene je bio novi izazov.

Angažman je uslijedio nakon što je prepoznat moj rad u obrazovanju i spremnost da se uhvatim u koštac sa zadacima koji nisu uvijek laki, ali su izuzetno važni. Od prvog dana sam osjećao podršku i kolektiva i lokalne zajednice, što mi je dalo dodatnu snagu da hrabro krenem u realizaciju ideja koje danas daju vidljive rezultate.

Učenici naše škole postižu uspjehe na svim poljima, što govori o njihovom talentu, ali i o kvalitetnom radu njihovih nastavnika. Koliko su ovi uspjesi prepoznati van škole? Možete li nam iznijeti kratku retrospektivu ostvarenih rezultata i uspjeha otkako ste na čelu škole?

– Rezultati naših učenika svakako prelaze granice škole. Tokom proteklog perioda, đaci su se istakli na brojnim opštinskim i državnim takmičenjima iz znanja, sporta i umjetnosti. Posebno bih izdvojio uspjehe na međunarodnim takmičenjima recitatora, kao i zapažene rezultate na državnim takmičenjima iz likovne kulture. Takođe, naši učenici ostvaruju sjajne nastupe u sportu, naročito u odbojci, gdje nastavljamo tradiciju koju su njegovali naši bivši nastavnici. Ti uspjesi ne bi bili mogući bez posvećenog rada naših nastavnika. Njihov entuzijazam, stručnost i spremnost da dodatno rade s učenicima van redovne nastave, često i u slobodno vrijeme, zaslužuju svaku pohvalu. Upravo zahvaljujući toj posvećenosti, naši učenici ne samo da ostvaruju rezultate, već se razvijaju u odgovorne, kreativne i samopouzdanе mlade ljude. Ono što me posebno raduje jeste da naši učenici aktivno učestvuju i u međunarodnim i nacionalnim projektima, što doprinosi razvoju njihovih kompetencija, timskog

duha i samopouzdanja. Rezultati i radovi učenika nerijetko su objavljivani u lokalnim i nacionalnim medijima, a škola je sve prisutnija i u javnosti kroz učešće u kampanjama, edukacijama i kulturnim događajima.

Možete li nam, iz ugla prosvjetnog radnika, reći što najviše krasi djecu iz ove škole i ovog kraja?

– Djeca iz ovog kraja su ponos, prkos i toplina u isto vrijeme. Ono što ih izdvaja jeste snažna povezanost s porodicom i tradicijom, ali i otvorenost prema učenju i novim iskustvima. Poštuju starije, drže do riječi i spremna su da pomognu drugima. Kao prosvjetni radnik, mogu reći da je zadovoljstvo raditi s djecom koja imaju zdravu osnovu u kući, što je uvijek dobar temelj za dalje obrazovanje i vaspitanje.

Činjenica je da iz dana u dan škola sve više postaje internacionalna. Koliko Vama kao rukovodiocu to komplikuje posao?

– Učenje jezika je most između kultura, i upravo to se sada dešava i u našoj školi: postajemo sredina susreta različitih jezika, identiteta i iskustava. Trenutno našu školu pohađa 18 učenika s njemačkog govornog područja, a takođe imamo i učenike drugih nacionalnosti. Za njih, kao i za sve učenike strance, organizovana je dopunska nastava koja je u ovoj školskoj godini dala odlične rezultate, posebno u savladavanju jezika i uključivanju u svakodnevni školski život. Na samom početku nastavne godine organizovali smo i opšti sastanak s roditeljima učenika stranog porijekla, na kom smo ih detaljno upoznali sa zakonodavstvom Crne Gore, školskim pravilnicima i organizacijom nastave. S obzirom na to da govorim njemački jezik, to u velikoj mjeri olakšava komunikaciju između škole i roditelja, ali i svakodnevnu podršku učenicima koji su u procesu usvajanja jezika nastave. Iako ovakva situacija donosi određene pedagoške izazove, prije svega u pogledu jezičke barijere, ja je doživljam kao prednost. Izazovi nas podstiču da budemo kreativniji, otvoreniji i inovativniji. Kroz dodatnu podršku, rad u manjim grupama i prilagođene metode nastave, trudimo se da svi učenici dobiju jednake šanse. Ova „internacionalizacija“ škole nas, zapravo, obavezuje da budemo još bolji i osjetljiviji na potrebe svakog djeteta.

Dolaskom na ovu funkciju zatekli ste veliki projekat – fiskulturnu salu. U kojoj je fazi ovaj projekat? Koja je dinamika budućih radova?

– Projekat izgradnje fiskulturne sale je od izuzetnog značaja za našu školu i lokalnu zajednicu. Po dolasku na funkciju, odmah sam stupio u kontakt s nadležnim institucijama kako bismo dobili jasnu sliku o statusu projekta i narednim koracima. U međuvremenu je došlo do izmjena u projektnoj dokumentaciji, što je zahtijevalo dodatno usklađivanje s važećim standardima i propisima. U direktnoj komunikaciji s Opštinom Bar dobili smo informaciju da se užurbano radi na finalizaciji nove projektne dokumentacije, nakon čega će se pristupiti narednim fazama realizacije. Očekujemo da uskoro uđemo u fazu konkretnih aktivnosti na terenu. Naša djeca zaslužuju savremene uslove za fizičko vaspitanje, a fiskulturna sala će, osim što će unaprijediti nastavu, otvoriti prostor za organizaciju sportskih događaja, vannastavnih aktivnosti i okupljanja zajednice.

Škola u Mrkojevićima uvijek ima podršku svojih bivših učenika, ali i privrede i lokalne uprave. Koliko ste zadovoljni tom saradnjom i da li biste nekoga posebno istakli?

– Veoma sam zadovoljan saradnjom koju škola ostvaruje s različitim akterima zajednice. Prije svega, istakao bih odličnu i kontinuiranu saradnju sa Savjetom roditelja, lokalnim privrednicima, NVO organizacijama i Opštinom Bar. Ta sinergija omogućava realizaciju brojnih aktivnosti i unapređenje uslova rada u školi. Posebno nam znači i saradnja s medijima, koji redovno prate i izvještavaju o radu naše škole. Upravo zahvaljujući tim objavama, brojni iseljenici iz ovog kraja, koji

dan danas žive u inostranstvu, ostaju povezani sa školom i dešavanjima u rodnom kraju. Posebno nas raduje angažman bivših učenika škole, koji se s ponosom vraćaju i aktivno učestvuju u školskim manifestacijama. Tako su, povodom obilježavanja 140 godina postojanja škole, naši bivši učenici izveli splet tradicionalnih igara iz Mrkojevića, čime su dali snažan emotivni i kulturni doprinos proslavi. Ovakva podrška potvrđuje da škola

nije samo obrazovna ustanova, već stub zajednice, mjesto susreta, razvoja i trajne povezanosti generacija.

Izazovi su neminovnost. U Vašem slučaju, koji su to konkretni izazovi sa kojima se suočavate u radu?

– Izazova svakako ne manjka. Prije svega, jedan od najvećih je činjenica da se gotovo 92% naših učenika svakodnevno prevozi do škole. To značajno utiče na organizaciju nastave, ali i dodatno otežava realizaciju vannastavnih i slobodnih aktivnosti, jer se sve mora usklađivati s terminima prevoza. Takođe, prisutan je hronični nedostatak stručnog nastavnog kadra, što je čest problem u školama koje se nalaze u manjim sredinama. Primorani smo da za neke nastavne predmete angažujemo nastavnike s nepunim normama ili da posežemo za privremenim rješenjima. Infrastrukturni izazovi, poput nepostojanja fiskulturne sale, i sve veći broj učenika iz višejezičnih porodica, koji zahtijevaju dodatnu jezičku podršku, takođe su dio svakodnevnog

rada škole. Kao i sve škole u ruralnim krajevima, suočavamo se i s izazovima u motivaciji učenika i aktivnijem uključivanju roditelja. Ipak, svi ovi izazovi podstiču nas da budemo fleksibilniji, posvećeniji i da svakom problemu pristupamo promišljeno, uz puno empatije i odgovornosti.

Kakva je, po Vama, budućnost naše škole?

– Budućnost škole u Mrkojevićima vidim kao svijetlu i perspektivnu. Ulaganja u infrastrukturu, osnaživanje nastavnog kadra, digitalizacija i uvođenje novih vannastavnih sadržaja donose veliki potencijal. Ova škola ima tradiciju dugu 140 godina i uvjeren sam da će u godinama koje dolaze postati još modernije i inkluzivnije okruženje za učenje, s naglaskom na identitet i kulturu zajednice u kojoj djeluje.

Na šta ste lično najponosniji kao direktor ove škole?

– Najponosniji sam na atmosferu zajedništva koju smo uspjeli da izgradimo. Uspjeli smo da podignemo nivo transparentnosti, povjerenja i saradnje – unutar kolektiva, s roditeljima, s lokalnom zajednicom. Ponosan sam i na svaki osmijeh učenika kada vidi da se nešto u školi poboljšava, bilo da je to nova učionica, klima, sportski rekvizit ili kreativna radionica.

Ima li škola prostora da organizuje vannastavne aktivnosti za djecu iz Mrkojevića?

– Da, škola ima mogućnosti da organizuje vannastavne aktivnosti i trudimo se da ih maksimalno iskoristimo. Posebno ističem da je prostor u Spomen školi idealan za realizaciju mnogih kulturnih, edukativnih i kreativnih sadržaja. Iako nemamo fiskalnu salu, naši nastavnici i stručni saradnici redovno organizuju literarne, dramske, sportske, ekološke i humanitarne aktivnosti. Planiramo i pokretanje školskog lista, a sve češće saradujemo s nevladinim organizacijama i školama iz drugih gradova, čime učenici stiču dragocjena iskustva i nove kontakte.

Imajući sve ovo u vidu, što biste preporučili učenicima naše škole?

– Poručio bih im da budu radoznali, otvoreni i istrajni. Da cijene svoje porijeklo, ali i da streme znanju i toleranciji. Da znaju da škola nije samo mjesto gdje se uče lekcije iz knjiga, već i prostor u kojem se grade karakter, odgovornost i poštovanje prema drugima. Da iskoriste svaku priliku koja im se ponudi, jer njihova budućnost počinje upravo sada.

S obzirom na to da ne potičete iz ovog kraja, je li bilo poteškoća u navikavanju na mentalitet naših mještana?

– Iskreno, ne. Dočekan sam s puno poštovanja, topline i uvažavanja, što mi je mnogo značilo. Kroz svoj životni i profesionalni put kao prosvjetni radnik, često sam mijenjao sredine i imao priliku da upoznam različite običaje, ljude i načine života. Ta iskustva su mi pomogla da razvijem razumijevanje i poštovanje prema različitostima, što mi je u velikoj mjeri olakšalo prilagođavanje i ovdje. Mentalitet ovog kraja karakteriše gostoprimstvo, iskrenost i snažna vezanost za porodicu i tradiciju, što duboko cijenim. Svaka nova sredina nosi svoje specifičnosti, ali ja te razlike ne doživljam kao

prepreku, već kao priliku za međusobno obogaćivanje i građenje mostova povjerenja.

Možete li nam reći nešto o učenicima koji su se posebno istakli u dosadašnjem radu i vannastavnim aktivnostima?

– Zaista imamo mnogo talentovane djece. Neki su se istakli na takmičenjima iz jezika, drugi u sportu, a posebno bih izdvojio učenike koji su postizali zapažene rezultate u recitovanju i likovnoj kulturi, kako na državnom, tako i na međunarodnom nivou. Raduje me i to što su naši učenici aktivni u zajednici – volontiraju, pomažu drugima, učestvuju u humanitarnim akcijama. Njihova energija, kreativnost i entuzijizam predstavljaju snažan podsticaj i nama zaposlenima da svakodnevno budemo bolji.

Čemu bi posebno trebalo posvetiti pažnju u nastavnom radu i procesu u Mrkojevićima?

– Posebnu pažnju treba usmjeriti ka individualizaciji nastave, jačanju jezičkih kompetencija i podsticanju kritičkog mišljenja kod učenika. Takođe, važno je razvijati digitalne vještine i osposobljavati djecu za aktivno i odgovorno učešće u savremenom društvu. Ne treba zaboraviti ni emocionalni razvoj učenika, jer je stvaranje sigurnog, podsticajnog i inkluzivnog školskog okruženja osnova za sve ostalo. Jednako važno je kontinuirano ulaganje u stručno usavršavanje nastavnika. Samo motivisan i edukovan nastavnik može odgovoriti savremenim izazovima u obrazovanju i biti istinski oslonac učenicima u njihovom razvoju. Zato poseban fokus mora biti i na edukaciji nastavnog kadra kroz obuke, razmjenu iskustava i podršku u primjeni savremenih metoda rada.

B.Ž., Alen Pelinković

Intervju

Muharem Muratović, bivši direktor OŠ „Mrkojevići“

ŽIVOT U ŠKOLI I ŽIVOT SA ŠKOLOM MUHAREMA MURATOVIĆA

Životni put istaknutog crnogorskog slikara Muharema Muratovića neraskidivo je povezan s Osnovnom školom „Mrkojevići“, od prvog školskog dana, preko prvog radnog angažmana kao nastavnika likovnog vaspitanja, potom i imenovanja za direktora za čijeg je mandata škola doživjela velika infrastrukturna ulaganja, do danas, kada u ateljeu u njenoj neposrednoj blizini stvara djela neprolazne ljepote.

– Dobro se sjećam prvog školskog dana, novih plavih pantalona i cipela koje sam dobio za polazak u školu. Polazak u školu doživio sam kao traumom, čekao sam neko društvo, njih dvoje-troje da dođu i mi smo sami tako pronašli put do škole, nisu nas vodili za ruku, ni vozili džipovima, ni pravili torte... Bilo je dosta traumatično, kao da smo pošli na Mjesec. Znao, za nas je to bilo nepoznato školsko okruženje, učitelji su bili strogi i ozbiljni, pa je bio prisutan osjećaj straha. Novo društvo, mnogo djece, sve je bilo nepoznato. No, čudno je to u životu, svaki takav detalj, svaki takav početak. Onda nisam, ali danas razmišljam, vraćajući nekakva osjećanja i kopajući po nekim starim memorijama, kako je to čudno i kako je ta ljudska sudbina čudna: da mi je neko ispričao šta će sve biti, šta će se desiti, možda ne bi bilo ni interesantno živjeti. I tako je to teklo.

Čega se najradije sjećate iz školskih dana?

– Svojih prvih uspjeha kao učenika, posebno nagrade koju sam dobio od Radio Titograda za rad iz biologije. Tada sam pobjegao sa časa da bih čuo vijest na radiju da sam nagrađen, bio mi je to prvi „prekršaj“! Taj događaj mi je donio ogromnu radost i osjećaj da sam koristan, da pripadam društvu i da pravim iskorak. Iako sam bio kažnjen zbog izostanka sa časa, nagrada u vidu knjiga donijela mi je osjećaj pobjednika.

Koji biste još momenat izdvojili iz tih dana?

– Kao jedan od najljepših trenutaka pamtim akciju kada su učenici škole sami kopali kanal i postavili cijevi za

dovod vode u školu. Svečano otvaranje i trenutak kada je voda potekla, to je bio neponovljiv doživljaj. Djeca su u toj radosti prskanja i kupanja u vodi podsjećala na vrapce koji se rashlađuju ljeti. To je bio trenutak kada se u meni rodila radost stvaranja i doprinošenja zajednici.

Jeste li tada mogli da pomislite da ćete jednog dana raditi u istoj toj školi i biti i njen direktor?

– To mi je izgledalo nadnaravno. Nakon završenog školovanja imao sam priliku da ostanem u Londonu kod brata, ali ipak sam se vratio i započeo svoj rad u školi. Uvijek sam želio više i bolje, jer je školski prostor tada izgledao zapušteno, bio je to golet bez drveća, nalik pustinji. I onda smo mi kasnije jednostavno izvršili neku intervenciju. Noću, u ovom rasadniku, kod Doma kulture, ja sam malo zagovarao nekog stražara koji je bio negdje s ove naše strane, valjda, i popili smo tako malo, a drugar je za to vrijeme trpao sadnice u jednu staru „Zastavu“, u „Fiću“, šta li smo imali, i to smo donijeli i zasadili. Time je školski prostor dobio život i ponosan sam zbog toga. Kad me je moj sin pitao ko je to posadio kada je došao u školu, kažem mu: „To sam ja posadio!“ A on odgovara: „Tata, nemoj da me lažeš, života ti, što pričaš, ti si ovo posadio?!“ Pored toga, trudio sam se da učionice ispunim igrom i dodatnim aktivnostima, jer je nastava u to vrijeme, prije pola vijeka, bila previše suvoparna i nije nudila dovoljno prostora za zabavu i kreativnost učenika.

Vremenom, škola je počela da izlazi iz okvira lokalne sredine. Naši učenici su počeli da osvajaju

nagrade iz različitih predmeta, od hemije do fizičke kulture, a kroz sekcije i projekte stigli su čak i do međunarodnih takmičenja, osvajanjem nagrada na velikim međunarodnim likovnim konkursima u Indiji i Ženevi. To je stvorilo osjećaj „drugih vjetrova“, slobodnijeg disanja i širenja vidika. Prostorije bivšeg Doma izgrađenog pored škole u ruskom stilu tako smo pretvorili u pozorišnu salu, uspjeli smo da iz starog pozorišta na Pristanu uzmemo klupe za sjedišta. Meni su zbog norme dali da vodim dramsku sekciju i tako mi napravimo „Pokondirenu tikvu“, znate, nevjerovatna priča! Nećete vjerovati da je tri noći bilo preko 250 ljudi na predstavama, nismo imali gdje da ih sve smjestimo, dolazili su ljudi iz Bara jer tamo nije bilo takvih predstava. Radili smo predstave iz Mrkojevića i za naše brigadire na radnim akcijama.

Kako se škola razvijala?

– Početkom sedamdesetih godina prošlog vijeka, nakon dugog rada i priprema, tačnije 1972. godine, uselili smo se u novu školsku zgradu. Ona je izgrađena nakon zemljotresa iz 1968. godine, koji je ranije ošteti staru školu. Preseljenje u novu zgradu predstavljalo je veliku prekretnicu za školu i čitavu zajednicu, jer je značilo moderniji i sigurniji prostor za učenike i nastavnike. Nažalost, iako je škola dobila novu zgradu, zemljotres iz 1979. godine ponovo joj je nanio štetu i ostavio trag. Taj događaj nije samo fizički izmijenio školu i okruženje, već je uticao i na duh ljudi i na samu kulturu života u Mrkojevićima. Bio je to trenutak koji je pokazao koliko su prirodne nepogode u stanju da oblikuju i kolektivna sjećanja i način na koji zajednica funkcioniše.

Kakva je tada atmosfera vladala u školi?

– Tada je zaista bila posebna atmosfera, i među djecom i u kolektivu. Drugarski odnosi imali su svoje norme koje su bile prenesene iz porodičnog vaspitanja i poštovane

u zajednici. Taj osjećaj zajedništva i međusobnog poštovanja činio je svakodnevni život učenika drugačijim od današnjeg. Roditelji su tada aktivno učestvovali u vaspitnom procesu. Dolazili bi u školu da pitaju za svoju djecu, bez sukobljavanja s nastavnicima ili idealizacije svojih potomaka. Postojalo je međusobno povjerenje i saradnja između škole i porodice, što je značilo da su nastavnici i roditelji bili na istoj strani u vaspitanju djece. Djeca su kilometrima pješačila da bi stigla do škole, dolazeći iz raznih sela: Gorane, Dobre Vode, Kunja... Iako su udaljenosti bile velike, djeca su poznavala prečice i uspješno savladavala put. Usput bi znala da uberu voće kako bi put učinila lakšim. Odnos roditelja i škole bio je zasnovan na saradnji i zajedničkom razumijevanju. Škola je imala poseban značaj u tadašnjem socijalističkom društvu. Bila je ne samo obrazovna, već i kulturna i duhovna institucija. Za Dan škole organizovane su velike svečanosti s predstavama, govorima i proslavama, koje su okupljale mještane i podsticale kolektivni duh. Upravo taj zajednički angažman nadomještao je materijalne nedostatke i davao snagu čitavoj zajednici.

Kako je bilo na početku rada sa svojim doskorašnjim predavačima?

– Sjećam se svojih prvih dana u prosvjeti, kada sam počeo da radim sa starijim nastavnicima, od kojih su neki ranije bili i moji predavači. Bio je neobičan osjećaj raditi rame uz rame sa svojim bivšim nastavnicima, a kasnije i s bivšim učenicima, što je stvorilo jedinstvenu dinamiku u kolektivu. Na početku je postojala izvjesna napetost u odnosima sa starijim kolegama, jer je bilo potrebno pokazati sposobnost i izboriti se za poštovanje. Ipak, stariji nastavnici su prihvatili mlade, pa je atmosfera bila prijateljska i druželjubiva. Tokom šezdesetih i sedamdesetih godina organizovane su zajedničke akcije u kojima su učestvovali i nastavnici i učenici, a kolektivni rad i druženja ostali su trajna uspomena. Nastavnici su uz pomoć učenika uređivali učionice, često finansirajući

to od vlastitih sredstava. Nastavnici su bili skromni, ali znali su da sebi priušte i druženja. Odlazili su u kafane i restorane, a često i na putovanja motociklima, pa čak i do Dubrovnika, tada su bili posebno popularni Konavoski dvori.... Ta kombinacija skromnosti, solidarnosti i životne radosti bila je karakteristična za tadašnje prosvjetne radnike. Kad se desio zemljotres, bila je to velika prekretnica za cijeli kraj. Škola je postala krizni centar gdje su se prikupljali podaci, organizovala pomoć i okupljala zajednica. Nakon zemljotresa, krediti su pomogli ljudima da obnove kuće, ali standard nastavnika je počeo da opada. Vrijedni poljoprivrednici su zarađivali dovoljno da sebi priušte nova kola, prosvjetni radnici o tome nisu mogli ni da sanjaju. To je bila jasna slika položaja prosvjete, koja je uvijek bila na marginama društva.

Zatim je došao i trenutak da preuzmete rukovođenje školom: kako ste se tada osjećali?

– Moram priznati da sam bio neodlučan i da nisam želio takvu odgovornost, smatrao sam da će me to udaljiti od svoje velike ljubavi, tj. od slikarstva. U to vrijeme bio sam u Njemačkoj, gdje mi se desio prijateljski, ali i zabrinjavajući savjet jednog Njemca koji je dobro poznao Jugoslaviju. Rekao mi je da će se kod nas ljudi podijeliti po nacionalnosti i vjerama, što će izazvati sukobe, i savjetovao mi je da se ne vraćam u Jugoslaviju, da ostanem da živim i radim u Njemačkoj. Uprkos upozorenjima, odlučio sam da se vratim zbog roditelja. Prijatelj me je pokušavao zadržati, govoreći da će se on pobrinuti za moje roditelje, ali smatrao sam da mi je to obaveza i krenuo sam na put nazad u Jugoslaviju. Prihvatim ja to rukovodstvo školom: zamislite, jedan dan uđete kao kolega da pijete kafu, drugi dan treba da dođete kao direktor, možda da uđete u kancelariju, da se zatvorite tamo i da vas oslovljavaju sa „druže direktore“ i „gospodine“, a onda je već bilo počelo i ono „gospodine direktore“. A to nikako nisam mogao da progutam, ja sam još prvog dana kao direktor došao tamo gdje smo svi zajedno pili kafu, pričali smo ozbiljno, bilo je to jedno odvajanje koje je teško ispričati. Amortizovao sam sve to normalno, bez kravate, mislim da sam odmah imao svoj stil da škola bude u centru pažnje. I počeli smo odmah da je uređujemo, uz pomoć kolektiva. Bio sam neprihvatljiv za tadašnju lokalnu politiku, pa sam prvo otišao u inostranstvo da tamo vidim s našim ljudima iseljenicima što može da se učini. I prvo je tamo, normalno, bio kaos. Moje ime niko nije smio da pomene, to su bile političke

turbulencije. Trebalo je da im objasnim da je to njihova škola. Uspjeli smo da prikupimo sredstva za prvu veliku investiciju i onda smo počeli renoviranje škole, prvo područnih odjeljenja. Moram priznati da su iseljenici napravili čudo. Bili su stvarno svetionik, ne samo donatori, oni su bili više od toga. To se ne zaboravlja! Preko milion smo uložili, prvo u školu u Gorani, pa u Kunjama, onda u školu u Dobroj Vodi. Našli smo model za ulaganja, sakupimo pola novca mi, a pola daje Ministarstvo.

Kako je dalje tekao razvoj škole?

– Zahvaljujući donatoru, našem Mrkojeviću Redžu Nikeziću, dobili smo prvi informatički kabinet sa 12 računara, malo je koja škola tada imala takav kabinet. Godine 2013. došlo je do proširenja kapaciteta, dograđen je drugi sprat na matičnoj školi, dobili smo moderno opremljene kabinete. Pored toga, ušli smo i u izdavačke aktivnosti, objavili smo „Istoriju školstva u Mrkojevićima“, prvu knjigu Edhema Peročevića, a potom i knjigu „Miris zavičaja“, čiji je autor moja malenkost, posvećenu donatorima. Ta knjiga je prikupila sve podatke o našim iseljenicima i njihovim dobročinstvima za razvoj Mrkojevića, a posebno škole.

Na što ste još ponosni iz perioda kada ste bili na čelu škole?

– Na brigu o zaposlenima. Trudio sam se da nikome ne uskratim časove i da svako zadrži posao, makar na određeno vrijeme, dok se ne steknu uslovi za stalno zaposlenje. U mom mandatu niko nije ostao bez posla, što smatram velikom i značajnom stvari. Procentualno gledano, 60–70% učenika i nastavnika iz barskih škola u početku nisu znali gdje se tačno nalazi škola

Kolege iz OŠ „Mrkojevići“ – Muharem Muratović, Bisera Alković, Milijana Šabović i Asan Nikezić

u Mrkojevićima. Međutim, uprkos tome, dogodilo se čudo: učenici iz Mrkojevića tri puta su osvajali takmičenja u poznavanju Bara, iako mnogi od njih skoro nikada nijesu bili u samom gradu. Taj paradoks objašnjavam njihovom energijom i elanom, a od tada su svi znali gdje je škola u Mrkojevićima. Njihov rekord još uvijek nije oboren, to je jedan od lijepih trenutaka koji daju nadu. Mogu reći i da sam kao bivši direktor škole najponosniji na kolektiv: pojedinac, ma koliko vrijedio, ne može ništa bez razumijevanja i podrške saradnika. Izbjegavao sam da ističem hijerarhiju, jer vjerujem da oni koji se na nju oslanjaju zapravo prikrivaju sopstvenu prazninu i neznanje. Citiraću svog starog prijatelja Lao Cea: „Pravi vođa ide iza naroda.“ Takođe sam ponosan i na infrastrukturne projekte koje sam ostavio iza sebe. Ja ću biti zaboravljen, ali ova djela i izgrađena infrastruktura ostaju kao trajno svjedočanstvo mog rada.

Koliko je angažman u školi uticao na Vaše umjetničko stvaralaštvo?

– Briga o školi, djeci, objektu i kolektivu bila je toliko velika da me je često sputavala u drugim ličnim aktivnostima. Ne sjećam se da sam ikada koristio godišnji odmor, niti da sam školski budžet koristio za privatne potrebe, poput telefona ili goriva. Smatrao sam da škola uvijek treba da bude centar mog djelovanja i prepoznatljivosti, živio sam od plate, jednako kao i ostali nastavnici, i to ističem kao jednu od najljepših odluka u svom životu. Iako je porodica trpjela zbog mog predanog rada, trudio sam se da održim balans i da paralelno razvijam i svoj umjetnički opus. Pored direktorskog posla, izlagao sam u Briselu, Ankari, Libanu, Parizu i Nirnbergu.

Vaš atelje je odmah pored škole. Kako sada gledate na školu dok se stepenicama penjete ka ateljeu?

– Sada je sav moj fokus usmjeren na rad u ateljeu. Vode me ideja i inspiracija i uvijek idem za tim. Iako je atelje

blizu škole, često izbjegavam da je pogledam, jer mi je percepcija prešla u drugi pravac, odnosno u umjetnost. Ipak, u trenucima relaksacije osvrnem se i na školu, obuzme me osjećaj radosti što je ona i dalje tu, ali sada bez osjećaja vezivanja za nju. Ovdje se moram nakratko vratiti u vrijeme prvih školskih uspjeha, posebno trenutka kada sam dobio prvu peticu iz jezika, analizirao sam roman „Na Drini ćuprija“. Književnost me je ispunjavala još od djetinjstva, odnosno od vremena kada smo imali malo igre, ali mnogo unutrašnje radoznalosti. Tada su mi literatura i umjetnost davale osjećaj smisla i oblikovale me kroz život. Tako za mene u slavnom romanu Iva Andrića glavni junak nije pisac, nego graditelj mosta. Most je simbol stvaranja, a graditelj je nakon završenog posla spakovao alat i pošao dalje, da gradi novi most, ne osvrćući se na svoje upravo završeno djelo. U tome sam vidio veliku životnu lekciju: istinska vrijednost je u stvaranju, a ne u ličnoj slavi.

Veze sa školom su ipak i dalje jake, a Vaša riječ i dalje ima veliku težinu u ovoj ustanovi...

– Iako sam odavno otišao u penziju, i dalje me povremeno pozivaju u Školski odbor kako bih dao savjet i podijelio iskustvo. Činim to isključivo prijateljski, bez ambicije da se nametnem, nije mi cilj da ponovo preuzimam glavnu ulogu u školi, ali uvijek sam spreman da pomognem mladima svojim znanjem i iskustvom.

Šta biste poručili mladim kolegama koji počinju prosvjetnu karijeru u OŠ „Mrkojevići“?

– Preporučujem im da ne biraju lakši, već teži put, jer taj put donosi istinsko znanje i razvoj. Nakon završetka studija, stalno treba da preispituju svoj rad, da ga revidiraju i proširuju. Iako danas postoji internet i vještačka inteligencija, prosvjeta mora ostati ljudska, jer samo čovjek može oblikovati nova bića koja će kritički misliti i postati buntovnici, ali buntovnici s razlogom. U današnje vrijeme pravda i empatija su potisnute, a čovjek je preopterećen tehnologijom i mašinama. Zato je važno učiti djecu što je pravedno i razvijati kod njih osjećaj empatije. Roditeljima i nastavnicima dao bih savjet da djecu vode u prirodu, do izvora, gdje će vlastitim rukama piti svježu vodu. To predstavlja prvu iskonsku vezu s prirodom i osnov za ljubav i brigu prema njoj. Upravo je priroda ono što je naše i što treba da ostane sačuvano za buduće generacije.

Foto: Media Pro Studio Petović i privatna arhiva Radomir Petrić

Intervju

Osman Grgurević, profesor u OŠ „Mrkojevići“

DJECA IZ MRKOJEVIĆA I DALJE SU NA DOBROM GLASU

– Od suštinske važnosti je da bivši učenici i oni koji žive u Mrkojevićima budu nosioci razvoja škole, jer oni najbolje poznaju duh i potrebe lokalne zajednice. Nema većeg zadovoljstva za svakog prosvjetnog radnika nego kada mu bivši učenik postane kolega. To je najbolji pokazatelj da se isplatilo ulaganje u njihovo znanje – kaže profesor Osman Grgurević, nastavnik geografije i istorije u Osnovnoj školi „Mrkojevići“ i donedavno direktor ove vaspitne ustanove.

U Mrkojevićima ste odavno prepoznati i po svome društvenom angažmanu, prvo u NVO sektoru, a potom i u Mjesnoj zajednici. Na što ste konkretno iz ovog „dijela“ karijere najponosniji?

– Čovjek je društveno biće i svako prema svojim mogućnostima treba da dà doprinos razvoju društvene zajednice. Pošto moj životni poziv podrazumijeva rad s mladim ljudima, društveni angažman je nekako prirodno došao kao izraz želje da tim mladim ljudima omogućimo bolje uslove za život. Svjestan decenijskih problema s kojima se Mrkojevići suočavaju, želio sam da sve to nekako odjednom riješimo. Nisam bio

jedini koji tako razmišlja, naprotiv, u isto vrijeme na sličan način je razmišljalo desetine mladih ljudi iz Mrkojevića. Zajedničke su nam bile ideje o razvoju kraja u kojem živimo pa smo 2003. godine osnovali NVO „Mrkojevići“. Za svega nekoliko godina aktivnog djelovanja, NVO „Mrkojevići“ je uradila više nego državne institucije decenijama prije toga. Pored ostalog, inicirali smo otvaranje vrtića u Pečuricama, izgradnju nove područne škole u Gorani, osnovali manifestaciju „Dani Mrkojevića“. U svakoj prilici nastojali smo afirmisati Mrkojeviće kroz promociju prirodnih resursa i bogate, a nedovoljno istražene kulturne baštine. Angažman u NVO sektoru je donio uspjehe i afirmaciju, ali imao je ograničene domete. Zato je sljedeći prirodni korak bio aktivizam na nivou lokalne zajednice preko funkcije predsjednika Mjesne zajednice. Rečeno sa današnje tačke gledišta, možda sam prerano i pomalo naivno prihvatio taj angažman vjerujući da razvoj lokalne zajednice treba da bude baziran na dobrom planiranju, a ne na partikularnim dnevno-političkim interesima pojedinaca. Rješavanje problema vodosnabdijevanja Mrkojevića, putna infrastruktura i izgradnja fiskulture sale bili su prioriteti tadašnjeg odbora Mjesne zajednice. Nažalost, Mrkojevići tada, a i do dan-danas, nisu bili spremni da prihvate takav način rada, pa je moralo da prođe skoro dvije decenije da ova pitanja ponovo dođu na red.

Prva postava NVO „Mrkojevići“ nakon osnivanja

*Sa roditeljima neposredno poslije zemljotresa
1979. godine.*

Poslije nekoliko godina postali ste direktor OŠ „Mrkojevići“. Ovo je prilika i da se napravi paralela: nekadašnji uspješan učenik – kasnije direktor u svojoj školi?

– Od polaska u školu pa do danas uvijek sam na neki način bio povezan s Osnovnom školom „Mrkojevići“. Bio sam učenik, član Školskog odbora, direktor i sada nastavnik. Već u područnoj školi u Gorani, moja učiteljica Snežana Turković primijetila je moju „glad“ za znanjem i ulila mi potrebno samopouzdanje. Bio sam odličan učenik sa svim peticama, što u ono vrijeme nije bilo baš tako često. Već od petog razreda nastavnici su mi povjerovali da budem voditelj školskih priredbi, što je dodatno ojačalo moje samopouzdanje i dalo potrebno iskustvo u javnim nastupima. Zahvaljujući nastavniku Asanu Nikeziću, posebno sam razvio ljubav prema historiji i geografiji, ali je opredjeljenje da to bude moj životni poziv došlo mnogo kasnije. Direktor škole postao sam sticajem okolnosti. Prethodno sam desetak godina bio profesor u Srednjoj ekonomsko-ugostiteljskoj školi, za koju me vežu najljepše uspomene. Kada je 2015. godine raspisan konkurs za izbor direktora, smatrao sam da na tu funkciju treba da dođe neko od starijih kolega iz Mrkojevića. Pošto neki od njih nisu ispunjavali uslove, a drugi nisu željeli da se prihvate te obaveze i odgovornosti, odlučio sam da se prijavim na konkurs. Želja mi je bila da se kroz ovaj angažman barem donekle odužim školi koju sam pohađao i lokalnoj zajednici iz koje potičem. Bilo je krajnje neobično, ponekad i pomalo neprijatno da kao nekadašnji učenik budem nadređeni svojim bivšim nastavnicima. Tu početnu nelagodu brzo je zamijenio timski rad i zajedničko donošenje odluka za koje sam ja bio odgovoran, ali svi zajedno smo zaslužni za uspjehe koje smo postigli u ovom periodu. Biti direktor škole u svom zavičaju

je jako teško i odgovorno, ali i pričinjava veliko zadovoljstvo i ponos.

Kroz kompletno djelovanje u Mrkojevićima provijava težnja da date doprinos razvoju lokalne zajednice. Jeste li postigli sve što ste željeli?

– Mlad čovjek misli da sve može, ali vremenom shvatiš da su ljudi ti koji donose promjene. Da bi se nešto realizovalo, osim dobre ideje i kvalitetnih saradnika, potrebno je da se ideja realizuje u pravo vrijeme i da imate određenu dozu sreće. Kako prvoga dana, tako i danas, podržavao sam sve ideje koje su bile za dobrobit lokalne zajednice, ma od koga one dolazile. Neke su davno ostvarene, neke se upravo ostvaruju, ali uvijek ima novih kojima treba da stremimo. Većina ciljeva koje sam zacrtao prije dvadesetak godina, kako ličnih tako i onih vezanih za Mrkojeviće, u potpunosti su ili uglavnom ostvareni, samo smo na neke čekali duže nego što je objektivno trebalo. Najveći problem Mrkojevića je to što mladi obrazovani ljudi većinom odlaze iz Mrkojevića, a među onima koji su ostali mnogi ne žele da se posvete opštem interesu lokalne zajednice. Neki od onih kojima su Mrkojevići bili na prvom mjestu, poput Sabrije i Jasmine Ramović, Muja Alkovića i Muja Kalamperovića su nas, nažalost, prerano napustili. Bio je to preveliki gubitak od koga se naša generacija nije nikada oporavila i vjerovatno nije postigla sve ono za što je bila predodređena. Zato je potrebno da svi zajedno ohrabrimo, podržimo i svojim iskustvom pomognemo neke nove „klinge“ koji će nastaviti tamo gdje smo mi stali.

Kolektiv Srednje Ekonomsko-ugostiteljske škole

Esad (lijevo) i Osman (desno) tokom školskih dana u Gorani

Vi i brat ste prosvjetni radnici. Otkud ljubav prema prosvjeti u porodici?

– Obično se ljubav prema nekoj profesiji nasljeđuje od roditelja. Kod nas to nije bio slučaj. Istina, djed je kratko vrijeme poslije rata imao ulogu da u selu opismenjava omladinu koja zbog rata nije mogla ići u školu. I on i baba umjeli su lijepo da pričaju. Djed nam je prepričavao nevolje iz rata, a baba nas učila narodnim pjesmana iz Mrkojevića. Vjerovatno su oni posijali tu prvu klicu želje za sticanjem znanja i podučavanjem drugih. Majka je bila odlična učenica, ali, nažalost, školovala se u vrijeme kada ženska djeca iz Gorane nijesu nastavljala dalje školovanje. U porodici su nas od malih nogu učili da se ne treba stidjeti nijednog posla, tako da smo već sa 7–8 godina bili uključeni u razne poljoprivredne radove, ruku na srce, brat više nego ja. Takođe su nas naučili da je znanje najčasnija i najsigurnija prečica do boljeg života. Imali smo sreću da imamo divne učiteljice Snežanu Turković i Daru Vujović koje su postavile čvrste temelje, koje su nastavnici u Pečuricama kasnije samo nadogradili. U vrijeme našeg školovanja još uvijek se u školu išlo radi znanja, a poziv prosvjetnog radnika bio je jedan od najcjenjenijih. Za razliku od mene, brat se potpuno neočekivano obreo u prosvjeti, ali kada je već odlučio

da bude prosvjetni radnik, onda se tome posvetio svim srcem i ostvaruje odlične rezultate sa svojim učenicima područne škole u Gorani.

U odnosu na Vašu generaciju, koliko se danas srednjoškolaca iz Mrkojevića odlučuje da nastavi školovanje na fakultetima i da li se njihova znanja dovoljno vrednuju ovdje?

– Iz moje generacije srednju školu su upisivali samo odlični i vrlo dobri učenici. Mnogi nisu završili fakultet, iako bi znanjem mogli da pariraju današnjim lučonošama. Različiti su razlozi ove pojave, ali većinom je izostajala podrška roditelja kako bi imali potrebno samopouzdanje. Za mnoge su razlozi bili i finansijske prirode, pošto u Baru nije bilo fakulteta, a za studiranje izvan mjesta boravka bila su neophodna pozamašna finansijska sredstva. Drugi su potražili bolji život širom svijeta. Mnogi od njih su tamo uspjeli da steknu visoko obrazovanje ili osnuju sopstvene biznise. Danas mnogo više mladih završava fakultete. Najviše je onih koji studiraju u Baru, mada je puno njih završilo neki od državnih ili privatnih fakulteta izvan Bara. Dominiraju menadžment, turizam, prosvjeta, a znatno je manje onih koji završavaju pravo, medicinu, mašinstvo... Nažalost, znanje je devalviralo u svim oblastima, ali to je širi društveni fenomen i Mrkojevići ne mogu biti izuzetak. Lokalna zajednica mnogo više nego ranije prepoznaje potencijale tih mladih ljudi. Raduje me što je u opštinskoj administraciji zaposleno puno mladih Mrkojevića, a ni među nastavnim osobljem naše škole nikada nije bilo više prosvjetnih radnika iz ovog kraja nego danas.

Mrkojevići su nekada bili isključivo kraj koji se bavio poljoprivredom, danas su turistička destinacija. U kom smjeru bi škola već od ovog nivoa trebalo da upućuje mlade Mrkojeviće?

– Obrazovni sistemi u razvijenim zemljama nude djeci tzv. modularizovanu nastavu, to jest da osim „obaveznih“ predmeta većinu drugih biraju već u osnovnoj školi. Dok takav sistem ne zaživi kod nas, škola treba da kroz vannastavne aktivnosti upozna učenike s potencijalima lokalne zajednice, da upoznaju njenu prošlost, kulturnu baštinu, ali i da razmišljaju kako će sve to valorizovati. Ja to činim kroz organizaciju Zavičajne sekcije. Namjera mi je da učenici koji to žele nauče više o svom porijeklu, mrkovskim selima i autentičnoj arhitekturi, običajima,

II i IV razredrazred 1986/87. u Gorani s učiteljicom Snežanom Turković

folkloru, specifičnom jeziku. Mrkojevići su dobri poljoprivrednici, a ni njihovo gostoprimstvo nije upitno, tako da postoje odlične osnove za razvoj ekoturizma. Zato nam je potrebna bolja infrastruktura, ali i da postanemo svjesni svojih potencijala. Umjesto betoniranih plaža, turisti žele da osjete mirise naših džardina, dožive mir stare mrkovske kuće, upoznaju život na selu i autentične anegdote ovoga kraja. Raduje me što sve više Mrkojevića razvija svoje porodične biznise u tom pravcu.

Mrkojevići su iz dana u dan sve više internacionalna zajednica, tu su mladi Njemci, Rusi, Ukrajinci... Kako teče njihova integracija u standardne školske tokove?

– Prije nekoliko godina, kada je počelo doseljavanje stranaca, bio sam skeptik s obzirom na to da se radi o različitim kulturama, običajima, sistemu vrijednosti... Do danas se situacija prilično iskristalisala. Imamo dvije grupe učenika stranaca, prvu koja se u potpunosti integrisala i ostvaruje rezultate iznad mojih očekivanja i drugu grupu koja se nije integrisala, jer to ne želi. Nažalost, naš obrazovni sistem omogućava školovanje i onima koji uopšte ne govore naš jezik, što je, po meni, pogrešno i djeluje destimulišuće na integraciju doseljenika. Uz finansijske benefite koje su ostvarili pojedinci, doseljavanje ljudi iz drugih zemalja u Mrkojeviće nam je koristilo da bolje shvatimo što sve imamo, a ne umijemo da valorizujemo i da naučimo da cijenimo to što su nam preci ostavili.

Osnovna škola u vrijeme kada ste je Vi pohađali i danas gabaritom je ista, međutim, sigurno ima mnogo razlika u onome što se dešava unutar nje. Čega se najviše sjećate iz tih dana?

– Raspored učionica je skoro u potpunosti isti, ali njihova unutrašnjost je modernizovana i prilagođena potrebama savremene nastave. Stara nastavna sredstva čuvamo kako bismo jednog dana njima mogli opremiti jednu prostoriju Spomen škole da budući učenici i posjetioci mogu vidjeti kako je to nekada izgledalo. Iz vremena svog školovanja najviše se sjećam kabineta geografije i istorije s brojnim kartama, dijaprojektorom s hiljadama slajdova i filmova. Kako nismo imali priliku da idemo u bioskop, ti časovi na kojima smo gledali istorijske i geografske filmove su za nas bili poput odlaska u bioskop. Kabinet biologije i hemije takođe je bio opremljen savremenom laboratorijom, tako da smo imali priliku da i u to vrijeme stičemo praktična znanja. Za nastavu fizičkog vaspitanja imali smo rekvizite u dvorištu, a baraku u kojoj se poslije zemljotresa 1968. godine izvodila nastava i koja se nalazila na prostoru gdje se sada gradi sala naša generacija je koristila kao fiskulturnu salu. Vannastavne aktivnosti su se održavale subotom, a onda bismo svoja umijeća pokazali na Dan škole koji je bio praznik za cijelo mjesto. Sjećam se i starog autobusa koji se svako malo kvario, pa je bilo dana kada bismo pješke išli od Gorane do Pečurica. I tada je, kao i danas, bilo onih koji bi radije da budu oko škole nego u školi, samo što tada nikome ne bi palo na pamet da pobjegne sa časa. Takvi su nalazili razne razloge da ne budu na času, a nastavnici bi im dali neko zaduženje kako bi ta djeca mogla da opravdaju izostajanje sa nastave.

U stalnom ste kontaktu sa dijasporom. Kakav je danas njihov odnos prema školi?

– Dijaspore je uvijek bila oslonac škole, posebno u onim teškim vremenima devedesetih godina prošlog vijeka, kada je izostajala podrška države. Na sreću, ta vremena su iza nas. I dalje pojedinci pomažu rad škole, ali u manjoj mjeri nego ranije, zato što su manje i potrebe. To su uglavnom pripadnici prve generacije naših iseljenika. Nije realno očekivati da njihova djeca koja nisu rođena ovdje budu na isti način vezana za školu. Zato treba tražiti druge modalitete saradnje škole s iseljeničkim klubovima kroz planiranje zajedničkih aktivnosti. To može biti kulturno-umjetnička saradnja, organizovanje ljetnje škole, nastava putem video-linka, razmjena učenika...

Koliko je danas bivših učenika škole među nastavnim osobljem?

– Za razliku od prethodnih decenija, kada je broj nastavnika koji potiču iz Mrkojevića bio zanemarljiv, u prethodnoj školskoj godini je procenat bivših učenika koji su sada nastavnici naše škole prešao 40%, a ako tome dodamo i one koji su doseljavanjem ili sklapanjem braka trajno vezali sudbinu za Mrkojeviće, onda je taj procenat znatno veći. Od suštinske važnosti je da bivši učenici i oni koji žive u Mrkojevićima budu nosioci razvoja škole jer oni najbolje poznaju duh i potrebe lokalne zajednice. Nema većeg zadovoljstva za svakog prosvjetnog radnika nego kada mu bivši učenik postane kolega. To je najbolji pokazatelj da se isplatilo ulaganje u njihovo znanje.

Koji su Vam bili osnovni prioriteti kada ste stupili na funkciju? Jeste li ih ostvarili tokom svog mandata na poziciji direktora škole?

– Skoro deset godina sam proveo na mjestu direktora škole. To je sasvim dovoljno da čovjek ostvari svoje zamisli. Svakako da čovjek ne može ništa sam, a mnogo toga zavisi i od trenutnih društveno-ekonomskih prilika, a potrebna je i određena doza sreće. Kada je u pitanju infrastruktura, prioriteti su bili renoviranje krova i unutrašnjosti matične i Spomen škole, opremanje svih prostorija opremom koja omogućava upotrebu digitalnih tehnologija u nastavi i izgradnja fiskulturne sale. Prva dva cilja su u potpunosti ispunjena, a treći je na dobrom putu da se ostvari. Zadovoljan sam postignutim, mada uvijek može bolje. Nastojao sam da svaka sljedeća godina bude uspješnija. Nekada je napredak odmah vidljiv i mjerljiv, a ponekad stvarate uslove da buduće generacije ostvare benefite vašeg rada. Za vrijeme

Poslije osvajanja prvog mjesta na školskom kup takmičenju u odbojci 2019. godine

mog rukovođenja školom, ona nije vodila nijedan sudski spor, nije imala negativnih mišljenja nadležnih inspekcija, a tokom redovnog nadzora 2020. godine rad škole je ocijenjen najvišim ocjenama od strane Zavoda za školstvo. Svakako da je za ovakve rezultate zaslužan cio školski kolektiv, članovi Školskog odbora, Savjeta roditelja, učenici koji su pohađali školu u ovom periodu i njihovi roditelji.

Na što ste najponosniji kao direktor, a na što kao nastavnik škole?

– Ako se osvrnem na mandat direktora, svakako mogu reći da mi najviše zadovoljstva nosi ta najviša ocjena od strane Zavoda za školstvo kojom je 2020. godine ocijenjeno moje upravljanje školom. Ono po čemu će drugi pamtiti moj mandat je da je u to vrijeme počela izgradnja fiskulturne sale. Kao nastavnik ponosan sam na činjenicu da mi je Zavod za školstvo na osnovu profesionalnih referenci dodijelilo više zvanje: nastavnik-savjetnik. Takođe, Ministarstvo prosvjete i inovacija me je ove godine uvrstilo na listu istaknutih stručnjaka iz oblasti prosvjete, tako da mogu reći da sam u profesionalnom smislu ostvario sve svoje ciljeve. Uvijek sam nastojao raditi savjesno i nadograđivati svoja znanja. Priznanja i nagrade nisu bitne same po sebi, već su dokaz da neko prepoznaje i cijeni vaš rad i doprinos zajednici i struci. Od ličnih uspjeha, meni više znači to što tokom dosadašnjeg rada u prosvjeti nije bilo situacije ili problema s kolegama, učenicima ili roditeljima koji nijesmo riješili kroz međusobni razgovor. Nastojim da moje riječi i činjenje nikoga ne uvrijede, a da moje odluke budu javno obrazložene, na Zakonu utemeljene i da čuvaju dignitet onih na koje se odnose.

Sa dobitnicima diplome "Luča" 2019. godine

Koji su bili najveći izazovi dok ste bili na čelu škole?

– Živimo u izazovnim vremenima kada škola, nažalost, gubi onu ulogu koju je nekada imala u društvu. Smanjuje se autonomnost direktora i nastavnika u donošenju odluka, a povećava pritisak nadležnih obrazovnih institucija, roditelja, učenika i lokalne zajednice. Izazov je bio sačuvati dignitet škole i prosvjetnih radnika, a da pritom ne ugrozite prava učenika i steknete podršku roditelja i lokalne zajednice. Od specifičnih izazova izdvojio bih pitanje prevoza učenika s kojim je škola uvijek „kuburila“. Zahvaljujući Opštini Bar, svi učenici naše škole koji to žele imaju besplatan prevoz. Za ovih deset godina učenici nisu izgubili nijedan čas zbog kašnjenja prevoza. Posebno je bio izazovan period korone kada je, uz skromne resurse, bez iskustva funkcionisanja u sličnim situacijama, trebalo organizovati cjelokupan nastavni proces. Zahvaljujući ogromnim naporima nastavnika, u tome se u velikoj mjeri uspjelo. Smatram da nijedan oblik onlajn nastave ne može u potpunosti ostvariti ciljeve koje može klasična nastava, ali nužda zakon mijenja, pa smo se i mi morali prilagoditi tim okolnostima.

Ono što školu krasi u kontinuitetu jeste harmoničan odnos nastavnog i vannastavnog osoblja. Je li ta tradicija i dalje živa?

– Vannastavno osoblje je podjednako važno kao i nastavnici, jer ono stvara preduslove da bi se nastavni proces nesmetano odvijao. Nekada je školska kuhinja bila mjesto gdje su svi zajedno ispijali jutarnju kafu i doručkovali. Kada dan započne šalom i smijehom, lakše vam padne posao koji slijedi. Novo vrijeme nosi nove navike, ali ja se i dalje najbolje osjećam i najljepše odmorim kada popijem kafu sa domarom i higijeničarkama. Razgovori s njima su uvijek nekako drugačiji, puni topline i neopterećeni problemima koje dijelim u pauzama između časova s kolegama.

Učenici škole svake godine osvajaju sve više medalja na raznim takmičenjima, što govori i o njihovom talentu i o radu nastavnika. Po čemu su mladi Mrkojevići najprepoznatljiviji na ovom planu?

– Svaki uspjeh je rezultat talentovanosti učenika, posvećenosti nastavnika i upornosti jednih i drugih. Iz godine u godinu škola osvaja prva mjesta na Opštinskom takmičenju recitatora. Rijetko koji

Američka ambasadorica Džudi Rajzing Rajnke u posjeti školi 2020. godine

literarni konkurs može proći bez nagrada, a u posljednje vrijeme sve je više uspjeha i na likovnim konkursima. Bilo je uspjeha i iz istorije, biologije, matematike... Ne smijemo zanemariti ni ona postignuća koja naši učenici ostvaruju van škole. Mnogi od njih su uspješni sportisti (odbojkašice, karatisti, fudbaleri) ili pokazuju talenat kroz muziku, ples, folklor, za što osvajaju nagrade na državnim i međunarodnim takmičenjima. I kao direktor i kao nastavnik najponosniji sam na uspjehe svojih učenika, a bilo ih je dosta. Nema veće satisfakcije za prosvjetnog radnika nego da ga nadmaše njegovi učenici.

Koliko se razlikuje svaki ulazak u učionicu, je li to samo rutina ili je svaki novi čas novi izazov?

– U radu s mladim ljudima željnim znanja ne smije biti rutine. Ako osjetite da časovi postaju monotoni, na vama je da ih učinite zanimljivim. Nijedan čas nije isti i, ma koliko da se pripremite, uvijek se može desiti nešto nepredviđeno. Ljepota našeg poziva je upravo u toj nepredvidljivosti i dinamičnosti. Nije svaka lekcija podjednako zanimljiva, a i mi i učenici ponekad imamo „loš“ dan. Uloga nastavnika je da na času postigne ono što je moguće, a sve ono što se u dovoljnoj mjeri ne savlada treba da ostavi za naredni čas. To umijeće stiže se s iskustvom, ali i cjeloživotnim radom na sebi.

Za djecu iz Mrkojevića u Baru uvijek važi da su izuzetno vaspitana i pristojna, ali možda novo vrijeme donosi neke nove načine ponašanja...

– Našu djecu i dalje „bije“ dobar glas. U školi smo posebno posvećeni tome da lijepo vaspitanje naših đaka održimo

što duže, mada smo svjesni da novi trendovi ne mogu zaobići Mrkojeviće. Kada se lijepo vaspitanje ponese od kuće i kada je roditeljima od samog uspjeha u školi bitnije kako se njihova djeca ponašaju, onda je nastavnicima posao olakšan. Međutim, sve više primjećujem negativan uticaj sadržaja koji plasiraju društvene mreže i mediji. Ti sadržaji utiču na psihu mladih ljudi mnogo više nego što mislimo. U budućnosti će najveći izazov i za nastavnike i za roditelje biti da učenike zaštitimo od negativnog uticaja društvenih mreža i medija.

Još uvijek nedosanjani san Mrkojevića – fiskulturna sala – za vrijeme Vašeg mandata konačno je počeo da dobija konkretne obrise. Molim Vas da nam kažete što je sve po pitanju sale učinjeno u tom periodu.

– Na početku mandata zatekao sam stare projekte i brojne dopise koji su ostali samo „mrtvo slovo na papiru“, tako da sam bukvalno krenuo od početka. U saradnji s Opštinom Bar, Nadležnim ministarstvom i predstavnicima dijaspore najprije je potpisan Memorandum o saradnji na izgradnji sale, čime je jasno iskazana namjera da se ovaj projekat realizuje, čak je razrađen i finansijski model. Ubrzo smo shvatili da je projekat iz 2009. godine neupotrebljiv zbog izmijenjene zakonske regulative, pa se pristupilo izradi novog projekta. Oformljen je Odbor za izgradnju sale koji je napravio prve kontakte s predstavnicima Ministarstva prosvjete. Opština Bar je paralelno s tim finansirala izradu novog projekta i pripremila potrebnu dokumentaciju. Nekoliko godina smo preko poslanika različitih partija uspijevali da izdejstvujemo da izgradnja

fiskulturne sale uđe u državni budžet. Usljedilo je raspisivanje tendera i početak radova u martu 2024. godine. Tokom cjelokupnog procesa uloga škole i moja lično bila je da podsjeća, „dosađuje“ i iznosi primjedbe kako bi projekat uspješno napredovao. Mnogi pojedinci, kako oni na funkcijama tako i oni koji nemaju formalnu moć, ali su imali želju da daju svoj doprinos, pomogli su da ovaj proces dovedemo do kraja i neizmjereno sam im zahvalan na svemu učinjenom. Za projekat od milionske vrijednosti kakav je ovaj očekivano je da ne može biti realizovan bez usputnih problema, ali bitno je da se poslije decenija čekanja krenulo s radovima, a naš narod kaže: „Sve što se počne završice se.“ Tako sam i ja optimista da ćemo za narednu školsku godinu imati funkcionalnu fiskulturnu salu.

Uspješnog rada škole nema bez saradnje sa zajednicom. Ko je sve za vrijeme Vašeg mandata priskakao u pomoć i bio dobar saradnik škole?

– Teško bih mogao pobrojati sve dobrotvore koji su bili uz školu u ovom periodu a da nekog ne zaboravim. Bilo ih je na stotine i najčešće je njihova želja bila da ostanu anonimni. Svakako da su imena svih tih ljudi trajno zabilježena u dokumentaciji škole. Fascinantno je da se većina donatora sama javi sa željom da pomogne i podrži školu i učenike. Svaka donatorska akcija je uspješno okončana. Ljudi su pomagali na različite načine – doniranjem nastavnih sredstava, radom, novcem. Posebno sam zahvalan ljudima koji nemaju nikakvih dodirnih tačaka sa školom, ali je neko njima blizak pohađao našu školu ili radio u njoj, pa su odlučili da svoje dobročinstvo usmjere prema ovoj školi iako

Polaganje kamena temeljca za izgradnju fiskulturne sale, mart 2024. godine.

danas žive u drugom gradu ili zemlji. Taj kontinuitet dobročinstva kada je u pitanju naša škola se nastavlja i najbolja je potvrda njene 140-godišnje uloge u razvoju ovog kraja. Veliku zahvalnost dugujem i medijima s kojima sam imao odličnu saradnju i bez kojih dobar glas o našoj školi (koji ona i zaslužuje) ne bi izašao iz okvira lokalne zajednice.

Malo je poznato da se Vaše ime nalazi na koricama tri školska udžbenika...

– Uporedo s radom u prosvjeti i društvenim angažmanom, imao sam čast da budem koautor udžbenika „Geografije za 2. razred gimnazije“ (dva različita izdanja) te „Geografije za 8. razred osnovne škole“ i „Geografije za 9. razred osnovne škole“. Do obnove nezavisnosti učenici u Crnoj Gori su koristili beogradska izdanja udžbenika geografije, tako da su udžbenici na kojima sam radio prvi crnogorski udžbenici geografije. Posebno sam ponosan na udžbenik „Geografije za 9. razred osnovne škole“ koji je u cjelosti posvećen Crnoj Gori. Izrada udžbenika je veoma zahtjevna i, osim znanja, zahtijeva praćenje savremenih naučnih dostignuća. Podrazumijeva se da morate biti posvećeni i temeljiti u poslu jer morate „odmjeriti“ svaku riječ. Terminologija treba da bude prilagođena prosječnom učeniku, a da opet svaka rečenica bude naučno utemeljena. Imao sam tu sreću da na izradi udžbenika saradujem s eminentnim profesorima Tadićem, Nikolićem, Đurovićem, tako da je uz njih i posao bio olakšan, a nedoumice smo rješavali u hodu... O kvalitetu udžbenika treba da sude drugi, a učenici su najnepristrasnije sudije. Iako se neki od udžbenika koriste više od petnaest godina, do sada nije bilo primjedbi na njihov sadržaj, što mi govori da smo uradili dobar posao.

Bavite se istorijom i geografijom, a znamo da je literatura iz ovih oblasti dosta oskudna kada su Mrkojevići u pitanju. Planirate li da i u ovom dijelu date neki konkretan doprinos?

– Različiti društveni angažmani kojima sam bio posvećen umnogome su me omeli u tome da dam veći doprinos proučavanju Mrkojevića. Napisao sam nekoliko naučnih radova, neke od njih sam objavio i u vašem listu. Moj diplomski rad „Mrkojevići – potencijali i perspektive razvoja“ nastao je iz želje da se na neki način odužim kraju iz kog potičem, ali i kao podsticaj za dalja istraživanja. To je prvi naučni rad posvećen geografiji Mrkojevića. Nažalost, još nije publikovan, ali predstavlja solidnu osnovu za neku buduću geografsku studiju o našem kraju. Međutim, Mrkojevići se toliko brzo transformišu da su brojni podaci koji su tada sakupljeni već uveliko izmijenjeni, tako da bi se ponovo moralo na njima raditi. Za svakog geografa je izazov pratiti te društvene promjene i tokove razvoja, a pogotovo kada se one dešavaju ovako brzo i kada ste njihovi savremenici. Osvrnuo sam se samo na geografiju, a pravo naučno blago se krije u istraživanju naše prošlosti i kulturne baštine. Vjerujem da Mrkojevići imaju dovoljno intelektualnog kapaciteta da se uhvate u koštac s izradom sveobuhvatne monografije našeg kraja. „Glas Mrkojevića“ je kroz štampano izdanje i portal već okupio respektabilan tim istraživača i poznavalaca Mrkojevića koji bi udruženim snagama bili sposobni da iznesu ovaj projekat. Jedan takav projekat spada u one kojima stremimo, koji možda prevazilaze naše trenutne kapacitete, ali koje s upornošću i posvećenim radom možemo zajedno da dosegamo.

Radomir Petrić

Kolektiv OŠ „Mrkojevići“ 2024. godine

Intervju

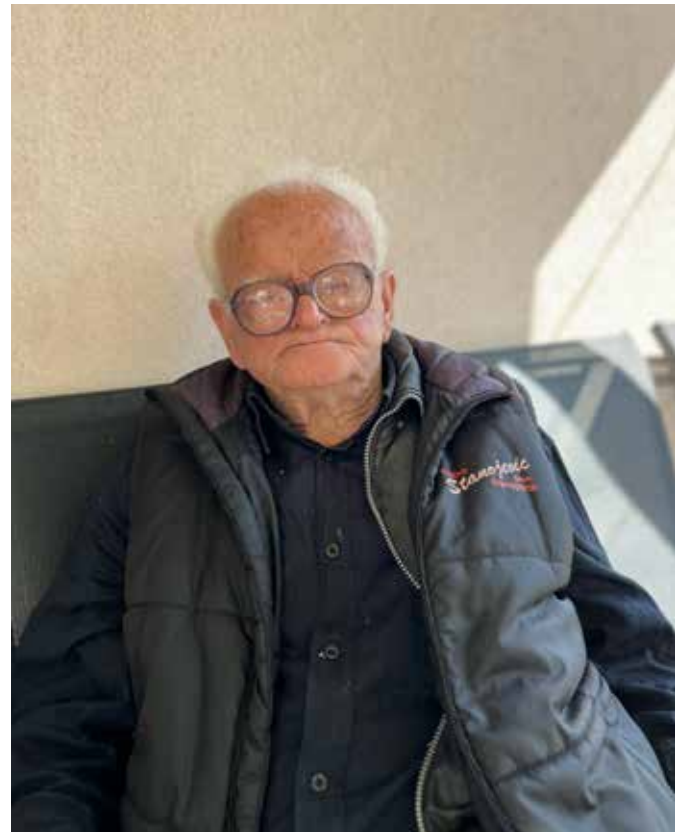
Mahmut Tombarević, učitelj u penziji

KADA BIH MOGAO DA BIRAM OPET BIH IZABRAO UČITELJSKI POZIV

– Rođen sam 8. maja 1936. godine. U to vrijeme narod je živio u veoma teškim uslovima, posebno u poslijeratnom periodu – **započeo je svoju priču danas najstariji živi učitelj iz OŠ „Mrkojevići“, devedesetogodišnji Mahmut Tombarević.** – Ljudi su se bavili uglavnom poljoprivredom i stočarstvom, plata nije postojala, a mogućnosti za zaposlenje bile su ograničene. Zbog toga je svaka prilika da čovjek prihoduje značila mnogo. Mene je motivisalo to da mogu da doprinesem svojoj porodici i zajednici. Bio sam dobar učenik i imao sam veliku volju za učenjem i radom. Tako je odluka da postanem učitelj došla prirodno iz potrebe i moje želje da učim i da prenesem znanje drugima.

Možete li nam opisati Vaš životni put, od školskih dana pa do završetka školovanja za učitelja?

– Prva četiri razreda osnovne škole završio sam u Pečuricama, jer je tada toliko moglo da se završi u našem kraju. Tu su predavali učitelji Marko Rolović, Mićo Vučinić i Nikola Tomović, koji su mi kasnije postali kolege i prijatelji. Nakon četvorogodišnje škole nastavio sam školovanje u Starom Baru, u Nižoj realnoj gimnaziji koja je trajala četiri godine. Poslije toga upisao sam Višu realnu gimnaziju, takođe u Starom Baru. U to vrijeme kriterijumi ocjenjivanja bili su mnogo strogi. Dvojka je bila neprelazna ocjena. Imao sam dobre i stroge profesore: Pavla Vujovića, profesora istorije, i Andriju Miranovića, profesora latinskog jezika. Kod Miranovića je bilo obavezno da se nauči 200 latinskih poslovice da bi se dobila prelazna ocjena na kraju godine. Mnoge

od tih poslovice pamtim i danas. Na primjer: „Audi, vide, tace, si vis vivere in pace.“ („Slušaj, gledaj, ćuti, ako želiš da živiš u miru.“) Ili: „Verba volant scripta manent.“ („Riječi lete, zapisano ostaje.“) Nakon završene Gimnazije upisao sam Pedagošku akademiju u Nikšiću. Tamo sam morao da položim dodatne predmete kojih nije bilo u Gimnaziji, poput pedagogije. Tako sam stekao zvanje učitelja.

Koji detalj posebno pamтите iz đačkih dana kada ste bili učenik osnovne škole u Mrkojevićima? Kojih se učitelja/profesora iz tog perioda posebno sjećate?

– Posebno pamtim događaj iz Više realne gimnazije kada mi je profesor Pavle Vujović na polugodištu zaključio neprelaznu dvojku. Tada sam čitav raspust od 14 dana, od jutra do mraka, proveo učeći i uspio da popravim ocjenu u drugom polugodištu. Čitavo školovanje bilo je vezano i za teške uslove puta. Svakodnevno sam išao pješke iz Kunja do Starog Bara. Samo bih u najhladnijim zimama boravio u Starom Baru, kada bi mi otac pronašao smještaj. Jedno vrijeme sam boravio i kod tetke u Dobroj Vodi, jer je bilo makar malo bliže. Od učitelja i profesora posebno pamtim Marka Rolovića, Mića Vućinića, Nikolu Tomovića, Pavla Vujovića i Andriju Miranovića. Oni su svojim primjerom i ponašanjem ostavili dubok trag na mene.

Kakav je bio Vaš prvi radni dan sa djecom? Što Vam je posebno ostalo u sjećanju?

– Moj prvi radni dan bio je 1960. godine u Gorani. Tada je to selo imalo 105 učenika s petim razredom. Tu sam zatekao svog nekadašnjeg učitelja, a sada kolegu Nikolu Tomovića, i radio sam sakolegom Milovanom Orlandićem. Poseban doživljaj bio je taj osjećaj kada sam, iz uloge učenika, stao pred đake kao njihov učitelj. Godine 1963. otišao sam na odsluženje vojnog roka u Niš. Tamo sam odmah po dolasku dobio zaduženje od starješina da opismenim i obrazujem 49 nepismenih vojnika iz svih krajeva tadašnje Jugoslavije. To zaduženje imao sam tokom cijelog vojnog roka, u trajanju od godinu dana. Po povratku iz vojske, dobio sam zaposlenje u područnoj školi u Kunjama, u Kaplanovićima, u vakufskoj kući koja je bila preuređena za nastavu. Tu me je zatekao i prvi zemljotres, pa je nastava morala da se izmjesti u privatne kuće. Tada se javio Mujo Zejnela Petovića i ustupio svoju kuću za područno odjeljenje, gdje sam radio dok se nije izgradila nova škola u Kunjama. Nakon nekoliko godina, zbog opadanja broja učenika, područno odjeljenje u Kunjama je zatvoreno, pa sam nastavu nastavio da držim u matičnoj školi u Pečuricama, sve do penzionisanja.

Kada ste počeli s radom bilo je mnogo nepismenih u Mrkojevićima. Kako je tekao proces opismenjavanja u poslijeratnom periodu?

– Tada je u Mrkojevićima bilo mnogo nepismenih. Organizovani su analfabetski tečajevi koji su obavljani po cijelom kraju. Ljudi su rado prihvatili da idu na tečajeve i da nauče osnove čitanja i pisanja, a posebno su željeli da njihova djeca pohađaju školu. Imao sam iskustva u tome jer, kao što sam rekao, u vojsci sam opismenio 49 vojnika. Taj proces je tekao teško, ali osjećala se velika želja naroda da se opismeni.

Je li bilo teško biti prosvjetni radnik u svojoj sredini?

– Meni lično nije bilo teško. Ljudi su tada poštovali učitelja i prosvjetnog radnika. Volio sam svoj posao i radio sam ga s voljom i zadovoljstvom. Posebno sam bio srećan što sam doprinosa svom mjestu, komšijama, rodbini i prijateljima. Da mogu ponovo da biram, više puta bih odabrao isti poziv, tj. bio bih učitelj.

Koga od svojih učenika posebno pamтите iz perioda kada ste bili učitelj?

– Bilo je mnogo učenika koje pamtim i ne bih volio nikoga da izostavim. Ipak, najviše mi je u sjećanju ostao period kada sam počeo da radim i te starije generacije učenika: Nikezić Salija, Duškić Halila Suljo, Useinović Ibrahim... Bilo je zaista mnogo dobrih i odličnih đaka. Od mlađih generacija moram izdvojiti i izvrsnu učenicu Samiru Dapčević.

Kojih se imena kolega ili direktora škole posebno sjećate iz perioda kada ste radili u školi?

– Od direktora posebno pamtim Edhema Peročevića, koji je bio dugogodišnji direktor, zatim Vuka Vlahovića i Mirka Durutovića, profesora srpskohrvatskog jezika. Od kolega bih izdvojio Nikolu Tomovića i Milovana Orlandića, s kojima sam proveo prve godine svog rada.

Samra Tombarević

Intervju

Hanifa Vulić, učiteljica u penziji

BILA SAM STROGA, ALI REALNA UČITELJICA

Hanifa Vulić prva je domicilna učiteljica iz Mrkojevića. U vrijeme kada su se ženska djeca teško slala u školu, Hanifa je upornošću, voljom i željom za znanjem uspjela da završi školu i daleke 1968. godine postane prva učiteljica iz našeg kraja.

– Četvororazradnu osnovnu školu završila sam u Kunjama, pa sam onda u Pečuricama završila još četiri godine. Školovanje sam nastavila u Nikšiću, bila je to učiteljska škola, da bi kad sam stigla do četvrte godine ta škola prerasla u Pedagošku akademiju. Sjećam se da sam upisala fiziku, jer sam bila solidan đak. Nešto mi je došlo da to upišem. Kažem sebi tada: „Hajde, neka bude fizika, nešto mi se to sviđa.“ Međutim, nije bilo lako, gubila sam prvu godinu na fiziku. U međuvremenu, jedna moja školska drugarica kaže da treba još dvije godine da se uči, da se Pedagoška nastavlja, i tako odlučimo da krenemo za Mostar gdje je još uvijek važio stari sistem po kom smo se mi upisale. U Mostaru je još uvijek bila učiteljska škola i mi šestoro se udružimo i odemo. Kažem ja mojima da ne mogu da položim fiziku i da gubim sve i tako mi odemo za Mostar da bismo „spasili“ godinu. Kada smo pošli u Mostar, polagali smo s njihovim učenicima i januarske i razliku predmeta i junski rok. Moram priznati, da mi nije bilo Mostara ne završih nikada, ali bila sam uporna – **započinje učiteljica Nifa svoju priču.**

Kako je izgledala ta Vaša borba da nastavite školovanje, budući da se u to vrijeme ženska djeca nisu slala na školovanje?

– Slušaj, velika je to priča. Vjeruj mi, kad sam krenula u školu u Kunje, moja prva učiteljica bila je Radojka Nikolaidis iz Ulcinja. I ona me je na času, između ostalog, u četvrtom razredu pitala što bih voljela da postanem kad završim školu. „Učiteljica kao vi“, odgovorila sam kao iz topa. To je bila moja prva riječ, moja želja i, kako se može zaključiti, od tada nijesam odustajala. Moja majka, moja nana bila je uz mene. Podržala me je, a babo je bio protiv, rahmet imali oboje. Bila je jako teška atmosfera u kući. Ja sam bila uporna. Ja sam navalila, kažem da idem ili u more ili u školu. Babo veli: „Hajde u more sada.“ Zbog toga se nekoliko noći nije normalno večeralo u našoj kući, ali ja sam bila stvarno uporna. Da nisam bila, ne bih ni uspjela. A ljudi okolo su svašta pričali: „Ona da završi školu, hoće kad sunce krene sa zapada da se rađa.“ Govorili su i još mnogo toga. Svakakvih priča je bilo. Ali ja sam ćeralala svoju priču.

A prvi pomagač i meni i mojoj nani bio je nastavnik Mićo Vučinić. Kad smo završili osnovnu školu, on je otišao da razgovara sa mojima, ali uzalud, opet je babo bio protiv nane kad je u pitanju školovanje. Mićo opet pokušava, sreće baba sa tovarom drva pa ga zaustavlja i objašnjava kako treba da se školujem, ali babo kaže: „Neka, nemoj to da si pričao, vidiš što pričaju, da je žensko dijete od ulice ako ide u školu.“ Rekoh ti, moja velika želja i nanina podrška učinili su da nastavim školovanje. Mićo Vučinić je pošao u Opštinu, informisao je o mom slučaju, pa je zvao da pođemo nana i ja tamo.

Tamo su mi odobrili stipendiju, što je bio spas, jer se živjelo siromašno, niko u kući nije imao stalne prihode. Odobrili su mi stipendiju i smještaj u Domu učenika u Nikšiću. Bilo je to oko 6 000 dinara ondašnjih, velika svota novca. Dakle, od Opštine sam dobijala pet hiljada, a jednu hiljadu su morali moji otac i majka da mi spremne, da prodaju masline i ulje na pijaci nikšićkoj i da plate tu hiljadu. Jako sam se namučila, a i moji roditelji.

Dakle, kako je otac reagovao kad ste završili, kad ste počeli da radite?

– E, kad sam počela da radim, više puta je rekao: „Ne daj Bože da sam je spriječio!“ Rahmet imao, više puta je to ponovio, a on je bio tako mek čovjek i dobar. I nana mi je bila jako dobra žena, ja znam da je svaka majka dobra, ali ja sam imala ekstra majku. Ona je stvarno bila za sve nas petoro, koliko nas je bilo, a nije bilo lako bez ičega, imali smo samo masline, ovce, krave itd.

Prvo zaposlenje je bilo ovdje u Dabezićima?

– Ovdje je bilo i prvo i posljednje, 1968. godine sam počela, taman tog avgusta sam diplomirala, a ovamo su čekali rezultat i iste godine su me primili. Sjećam se kao danas da je bilo puno molbi za to radno mjesto, ali kao stipendista imala sam prednost.

Kako je izgledao taj prvi radni dan ovdje u školi?

– Pa, mnogo sam bila zainteresovana i zadovoljna i živjela sam i radila srcem i voljom sve dok mi je domaćin „otišao“ u saobraćajnoj nesreći. Muharem Muratović mi je tada bio direktor i rekao je mojoj zaovi u Mačkićima: „Nemoj da se sjekira, radila je kao čovjek do sada, ali sad se zna koliko može i kako može.“ Ja stvarno to i dan-danas ne mogu zaboraviti, evo 32 godine je prošlo od tada. Muharem je bio razuman čovjek.

Generacija 20. 05. 1961.

Koliko je bilo djece u ovom područnom odjeljenju u Dabezićima onda kada ste počeli i kad ste završili?

– Kad sam počela, bilo je dosta djece. Nekih godina smo radili kombinovano. Bio je tada, kad sam počela, jedan Radovan Vojinović, radili smo sa po dva razreda kombinovano. Dešavalo se da u dva razreda imamo najviše 37 učenika. A kad sam 2003. pošla u penziju, tačno nakon 35 godina radnog staža, bila su samo četiri učenika u te dvije zadnje godine. Čim se počelo autobusima ići u školu na Pečurice ili automobilima, roditelji su počeli prebacivati djecu. Znači, imaju starije dijete u petom razredu, pa ono mlađe šalju s njim da idu zajedno, tako da je na kraju bilo baš malo učenika.

Kako je izgledao čas u školi s djecom, jesu li tada bili svi zajedno od prvog do četvrtog razreda? Je li bilo teško rasporediti obaveze, objasniti im ono što treba, raditi sa njima?

– Normalno da jeste, kombinovani rad je kombinovani rad. Hoćeš i jednima i drugima za 45 minuta da odradiš to što si isplanirao. Dođe ti i inspekcija, kao u svakoj drugoj školi, a ti strijepiš hoće li sve biti u redu. A ja niti sam imala ljepotu niti sam imala bogatstva, samo ono znanje što sam stekla.

Jeste li putovali i pješačili do škole?

– Pet godina sam putovala, Kunje, Dabezići, to u početku dok se nisam udala. Godine 1968. sam počela da radim, a do '73. sam išla pješke na posao. Više puta me je doveo Uso, bijaše taksista brat mi, pa je znao da me dovede do džamije, a od džamije sam preko Bidžura išla pješke. A nije bilo ni puta u to vrijeme. Sjećam se jednom, jedne ili dvije noći se dešavalo, ako je bilo nevrjeme, kod Mahmuta Bojića sam ti spavala jer je jedno vrijeme škola bila na spratu u njihovoj kući. Učiteljica je u selu bila značajna u to vrijeme, jer nije bilo obrazovanih ljudi. Pa, da ne pretjeram, kao sad profesori ili, možda, inženjer. Možete da zamislite, to je bio događaj godine kad sam ja počela da radim.

Koliko su u to vrijeme kada ste počeli da radite Mrkojevići bili protiv toga da im djeca idu u školu? Jer, to je bio kao neki običaj, zar ne?

– Moj najbliži rođak, da ga ne imenujem, došao je na roditeljski sastanak. I rahmetli muž me pita kako je bilo, jesu li bili roditelji, kako su zadovoljni itd. Ja rekoh da je bilo dobro, samo jedna osoba se protivila, neće da dozvoli da se dijete dalje školuje u Pečuricama zato što je žensko. I dolazim ja kući, tu sve neki naši bliži rođaci. I jedan od njih kaže: „Lijepo je učinio, gdje da dà žensko dijete po putevima?“ Ja sam se tako uvrijedila da neću taj momenat nikad zaboraviti, jer ta osoba nije trebalo to da kaže. Ja sam se toliko ispričala i izvikala da je moj rahmetli suprug prvi i zadnji put u životu digao ruku put mene. Rekoh da mene to vrijeđa. Znači, ja sam bila od ulice, ja sam bila od Nikšića do Mostara, mučila se, a on meni to da priča. I tako, bilo je reakcija, ali nijesam se predavala. Rekoh već, išla sam svojim putem i, da zahvalim Bogu, uspjela sam, došla sam do te penzije i tačno mi je Bog pomogao da pođem u penziju sa 35 godina radnog staža, a starosti 57.

Kako gledate na današnje generacije mladih u Mrkojevićima?

– Danas je skroz druga priča. Danas imamo dosta mladih ljudi u Mrkojevićima koji su obrazovani, završili su fakultete, uspjeli su i, što je najvažnije, barem se meni tako čini, smanjilo se s odlascima u Ameriku i u inostranstvo. Dosta ljudi u Mrkojevićima danas ima posao ili svoje firme, a nekada se samo odlazilo, niko nije mogao da ih zaustavi, samo su išli u Ameriku ili Njemačku, znaš. Šteta je to bila, „izgubljeno“ je mnogo mladih ljudi u to vrijeme. Iz moje

generacije niko nije završio školu. Tek su kasnije počeli pomalo da se školuju. Imala sam i ja dosta dobrih đaka, jedan od njih je bio Ramo Čantić, pa Sanija Čantić, Osmana Čantića kćerka. Sada je doktorica u Americi. To su moji đaci. Imala sam ih dosta odličnih. Izgleda da se hvalim, ali pričam ono čega se sjećam, ono kako je bilo. Bila sam dosta stroga učiteljica. Onaj učenik koji je kod mene bio odličan, u Pečuricama bi možda bio vrlo dobar, ali ne ispod toga. Tako da bih mnogo puta na Nastavničkom vijeću čula da su moji učenici super, jer stvarno sam bila stroga, ali realna. Tražila sam znanje.

Sabrija Vulić

SJEĆANJA NEKADAŠNJE NASTAVNICE

„Ade, česovi je ovi šejtan što dođe u školu te pomami ovu decu, po cejlji daen mašuju loptu preko konopa!“

Već neko vrijeme odlažem obavezu na koju me podsjećaju dragi prijatelji, kolege i nekadašnji učenici – obavezu da ostavim pisanoga traga o svojem skoro četrdesetogodišnjem radu u našoj školi. Na moje izbjegavanje ove obaveze uporno insistiraju na tome, ubjeđuju me da je mojim dolaskom u ovu školu počeo organizovan sportski život u ovom kraju, što je, vjerovatno, pretjerivanje. A onda „potegnū“ kao argument i riječi jednog grčkog filozofa: „Stariji mlađima duguju svoje uspomene.“ Ne volim dugove i ovo je pokušaj da ih vratim.

No, kako bilo, moram ih poslušati, mada znam da je ovo težak i nezahvalan posao. Težak zbog toga što ne znam što ću iz torbe pune uspomena zahvatiti i hoću li umjeti na pravi i vjerodostojan način to da prikazem čitaocu. Nezahvalan je zbog toga što je teško, ako ne i nemoguće, izbjeći subjektivizam u pisanju o sebi, zbog čega se nadam da mi čitaoci neće mnogo zamjeriti ako tako nešto primijete u ovim uspomenuama.

Prijavila sam se na konkurs koji je raspisala Osnovna škola „Nikšić“, kako se tada zvala ova škola u Pećuricama (sada „Mrkojevići“). Nijesam znala gdje se nalazi to mjesto, ali moji rođaci koji su živjeli u Baru su mi objasnili. Na moje iznenađenje, dobila sam obavještenje da sam primljena. I pored rezerve koju su moji roditelji imali prema mojem odlasku tako daleko, a još u nepoznatu sredinu, prihvatila sam posao. Moj prvi susret sa školom me je oduševio i ohrabrio. Blistava, tek završena zgrada ispunila je moja očekivanja. Prilazeći zgradi, nagađala sam gdje bi mogla biti sala za fizičko vaspitanje. Dočekao me je direktor škole, Edhem Peročević, visok, srednjih godina, vrlo ljubazno, s malo podozrivim pogledom

zbog mojeg uzrasta i mladolikog izgleda. Vjerovatno sam mu djelovala suviše mladolika i krhka. Jedino ohrabrenje iz toga razgovora je bilo da mogu računati na njegovu podršku za sve što budem preduzimala u cilju unapređenja nastave. I to je obećenje održao. S koliko sam nade ušla u zgradu, s toliko strepnje i beznađa sam izašla iz iste. Direktor me je vrlo ljubazno obavijestio da nastava fizičkog vaspitanja do sada nije stručno izvođena i da je, uglavnom, služila za dopunu norme časova kolegama. Od opreme nema ništa, nikakvih rekvizita, a ni sale. Samo dva terena vani koji su se mogli koristiti samo kada ne pada kiša. Doduše, obećao je da će u staroj zgradi škole, baraci, pokušati, ako bude sredstava, da spoji dvije učionice gdje bi se mogla izvoditi nastava kada ne može napolju, što je, na moju radost, i učinjeno. No, sutradan je već trebalo raditi i na tako zemljanom terenu. Kako, čime? Na fakultetu su nas spremali za idealne uslove.

Niko od profesora nije govorio o ovakvim situacijama. Poželjela sam da je neko od njih sada pored mene i da ga pitam kako sada dalje, ali Niš je bio daleko. Ostalo je da se sama snalazim. Iako sam

došla iz velikog grada, sredina me nije iznenadila, jer sam i ja rođena i rano djetinjstvo provela u sličnoj sredini.

Već prvi časovi su me uvjerali da me očekuje veliki i osjetljiv posao, koji traži snalažljivost, umijeće i strpljenje. Kolektiv me je bezrezervno prihvatio i pomogao da shvatim i sredinu i uslove života i rada u njoj. To je bila poluzatvorena sredina s jakim, uglavnom patrijarhalnim životom, što je značilo da su djeca pristojna i da ne treba očekivati ispaide i probleme s njima. I tako je i bilo. No, zabrinulo me je nešto drugo – nezaintereovanost i bezvoljnost s kojom su djeca dolazila na časove ovog predmeta. A to je bilo i normalno s obzirom na to kako se nastava do tada izvodila, kako mi je direktor objasnio. Poseban problem je bila oprema. Na to me je direktor upozorio, rekao je da treba da budem oprezna i da ne žurim s tim iz dva razloga, zbog mogućnosti roditelja, a i shvatanja sredine, posebno kada su djevojčice u pitanju. I tako je krenulo, ne brzinom kojom sam željela, ali počeli smo da radimo kako treba. O opremi sam im pričala, ali ne i insistirala da je odmah imaju. Nije dugo prošlo, a dječaci su već počeli da donose opremu. Osposobljen je i prostor u baraci gdje sam organizovala časove kada se to nije moglo napolju. Od opreme i dalje ništa. A onda me je direktor obavijestio da sam pozvana na sastanak Društva pedagoga za fizičku kulturu u Baru, za koji nijesam ni znala da postoji. Tada sam se upoznala s ostalim kolegama, nastavnicima fizičkog vaspitanja iz drugih škola u gradu, s kojima sam ostala prijatelj do danas. Nažalost, neki više nijesu među nama, ali oni žive u mojim sjećanjima. Nakon razgovora o uslovima rada, svi su imali sale, a stigla je pomoć i meni. Poneka lopta, strunjača, kozlič, ili nešto drugo što mi je pomoglo u organizaciji nastave. Upornim radom uspjela sam da zainteresujem učenike za

ovu nastavnu oblast i već su rado prilazili radu na času. Već su skoro svi dječaci imali opremu, ali sa djevojčicama nije baš lako išlo. Vjerovatno je ovako ozbiljan pristup ovoj nastavi natjerao direktora da pokuša da nabavi odgovarajuću opremu. Tražio je od mene da napravim spisak neophodne opreme za organizaciju nastave fizičkog vaspitanja za sve discipline. Nije htio da nam kaže kako, ali uskoro je iz „Elana“, poznate (bar tada) slovenačke firme, stigla kompletna oprema za nastavu ovog predmeta (grede – mala i velika, kozlič, odgovarajuće lopte, vijače, švedski sanduk i dr.). Sami smo napravili poligon za skok u dalj i nabavili pijesak.

Nešto drugo me je kopkalo. Koju sportsku disciplinu mogu maksimalno da koristim u ovakvim uslovima a da zainteresujem učenike? Došla sam do zaključka da odbojka ne „traži“ baš velike uslove. I počela sam s tim. Kolege iz drugih škola su mi poslali dvije lopte i počeli smo. Doduše, u početku traljavo, ali bila sam uporna. Nije dugo prošlo, djeca su prihvatila ovaj sport i igrala kad god su mogla i gdje god su mogla. Na svakom guvnu u mrkovskim selima bio je razapet konop i igralo se. Otuda u podnaslovu ovog teksta i riječi jedne starice kojoj su bili „ukrali“ konop da bi mogli da igraju.

Moj odani prijatelj Vasko Milošević me je nagovarao da se prijavim za opštinsko takmičenje u odbojci. Nakon razgovora sa djevojčicama, koje su već bile dobro opremljene, odlučili smo da učestvujemo. U početku nijesmo baš osvajali neka priznanja, ali djeci su to bili prvi izlasci iz sredine i trebalo im je vremena da se naviknu na drugačije uslove. Sticali su iskustvo i učili. Naravno, nijesam zanemarivala ni ostale discipline, kako bi rekao moj, tada nestašni, Šiško. Poslije nekoliko opštinskih takmičenja, djevojčice su osvojile prvo mjesto, što nam je omogućilo učešće na državnom takmičenju. Kada su djevojčice postale

prvaci Crne Gore u odbojci, otvorile su put za ostale uspjehe. „Uvrijeđeni“ dječaci su počeli ozbiljno da treniraju. I ostale djevojčice su počele da donose opremu, doduše, u početku krijući, ali i to je bio korak naprijed. Zbog toga je bilo neprijatnih reakcija roditelja, ali imala sam zaštitu direktora, koji je bio iz ove sredine i dobro je poznao mentalitet ovih ljudi.

Problem je nastao kada sam prijavila djevojčice za opštinsko takmičenje. I to problem koji nijesam očekivala. I ja sam rasla i vaspitavana u patrijarhalnoj porodici i, iz priča mojih roditelja, a i iz priča starijih ovdje, znala sam da je baba iskonska čuvarica čednosti svojih unuka. Par dana prije odlaska na takmičenje, prišla mi je djevojčica, jedna od najboljih igračica, i obavijestila me da ne može da ide na takmičenje jer joj „ne daje baba“. Roditelji nemaju ništa protiv, ali baba neće ni da čuje. Ona je, naravno, jako željela da igra, ali nije znala kako riješiti problem s babom. Obećala sam joj da ću probati da riješim taj problem. I riješila sam ga. Imala sam dvije mogućnosti – ili da odem kod njenih roditelja i razgovoram s babom, što je bilo rizično jer se taj razgovor mogao pretvoriti u nešto što nije dobro, ili da joj napišem pismo i obećam da ću ja preuzeti njenu ulogu. Odlučila sam se za ovu drugu varijantu i napisala, vjerovatno, vrlo ubjedljivo pismo, jer mi je djevojčica već sljedeći dan, sva srećna, rekla da me je baba opsovala, ali pustila ju je na utakmicu. I uspjesi su se nizali, prvaci Opštine su tri puta bile djevojčice i isto toliko dječaci, a prvaci Crne Gore su bile i djevojčice i dječaci po tri puta. Kolege iz velikih titogradskih škola su na sve moguće načine pokušavali da osujete naše uspjehe, pa su čak ubacivali u ekipu mladolike profesionalne igračice, ali je moj vjerni prijatelj Vasko, koji nas je pratio na svim takmičenjima, a uz to je bio i ugledni sportski radnik poznat širom Crne Gore, tako „pitomo“ to riješio da nikome više nije padalo na pamet tako nešto. Nizali su se uspjesi, priznanja, pehari, diplome, plakete, zbog čega mi je direktor

jednoga dana u prolazu „ljutito“ dobio da zbog mene mora da kupi vitrinu za sva ova priznanja. Eh, kako bih rado pomenula imena tih učenica i učenika kojima su se divili i profesionalni treneri odbojke na utakmicama širom Crne Gore. No, uzdam se u moju vrijednu Ninu koja će možda ovim sjećanjima priložiti kartone tadašnjih ekipa djevojčica i dječaka, prvaka Crne Gore. Tek tada bi ova sjećanja bila potpuna.

Pored ostvarivanja godišnjeg plana rada iz nastave fizičkog vaspitanja, bila sam i razredni starješina, što zahtijeva dosta obaveza administrativne prirode. Posebno sam bila angažovana na pripemanju folkloru i plesa za Dan škole koji je tada bio praznik sredine, a djeca su to rado prihvatila. Sve se stizalo, sve se moglo, s elanom smo prilazili izvršavanju obaveza vodeći računa o kvalitetu nastave, jer su nas svake godine posjećivali inspektori koji su na osnovu uvida u naš rad pisali izvještaje. Nijesu ti izveštaji mogli ni umanjiti ni povećati platu, niti omogućiti neku drugu privilegiju, ali su uticali na autoritet kolega, zbog čega smo svi bili, najblaže rečeno, uznemireni pred njihov dolazak. Kod mene je inspektor bio samo na jednom času, jedne godine.

Poslije nekoliko godina desilo se da sam, dosta uznemirena, uzela dnevnik i otišla na čas očekujući da će mi se pridružiti inspektor. On je nezainteresovano šetao školskim hodnikom, razgledao slike i na moj poziv da idemo ne čas odgovorio je: „Neću.“ To je rekao malo povišenim tonom, što me je zbunilo i zabrinulo, a onda je ljubazno i normalnim tonom dodao: „Koleginice, Vi imate najgore uslove za rad u Baru, a postižete najbolje rezultate. Što ću ja na Vašem času? Ne brinite za izvještaj, bićete zadovoljni.“ I bila sam zadovoljna. Direktor škole je bio odličan pedagoški rukovodilac, i ne samo pedagoški. Trudio se da odnosi u kolektivu budu normalni, bez trzavica i bespotrebnih razmirica. Veliki odmor je bio naš dnevni praznik. Uz kafu, šalu i smijeh, a ponekad i razmjenu mišljenja o učenicima, zaboravljali smo na napore koje nastava izaziva kod svakog prosvjetnog radnika. Sjednice Nastavničkog vijeća su bile „male akademije“. Na njima su se razmatrali izvještaji inspektora, zapisnici s Odjeljenjskih vijeća, prijedlozi razrednih starješina o unapređenju nastave u pojedinim oblastima, analizirani direktorovi izvještaji o njegovom prisustvovanju

■ Milijana Šabović s mladim odbojkašicama OŠ „Mrkojevići“

časovima, i trajale su i po dva sata. I Pedagoški aktiv je imao prijedloge koje je Nastavničko vijeće trebalo da usvoji. I ja sam jednom prilikom za Pedagoški aktiv i direktora kao pedagoškog rukovodioca imala prijedlog. Naime, odlučila sam da jednog učenika ostavim na popravni ispit iz fizičkog vaspitanja. U početku su mi se smijali, i ja s njima, ali usaglasili su se poslije mog obrazloženja. Naravno, taj učenik nije ponavljao razred, dovoljno je bilo da donese opremu na popravni, što cijele školske godine nije radio, i položio je. Ali kolege na sastanku Društva pedagoga fizičke kulture su me zbog toga zadirkivali i uvjerali da je to jedinstven slučaj u Crnoj Gori. Možda i jeste, ali moja namjera je bila da sačuvam autoritet ovog predmeta. Sudeći po reakciji mojih nekadašnjih učenika, izgleda da sam u tome uspjela.

Tražeci načine da što više motivišem učenike za nastavu, odlučila sam da organizujem utakmice iz rukometa i odbojke između djevojčica i dječaka. Za druge sportove nijesam imala uslova. Djevojčice su na sve načine pokušavale pobijediti dječake, što je za njih bilo pravo uživanje, a dječaci su se toga baš bojali i davali sve od sebe da ne izgube. I kod jedne i druge ekipe su se stvarale „strategije“, dogovori, odlučujući poduhvati, a sve su sami to radili. A to sam i htjela – da ih motivišem za samoinicijativu. Bila sam „neutralni“ sudija, mada me moj mlađi sin Dado, koji je bio dio „strateškog tima“ ekipe dječaka, i danas „optužuje“ da sam navijala za djevojčice. Ni sada ne smijem priznati, mada će navodnici možda ponuditi odgovor. Djevojčice su bile moja slabost. Znala sam u kakvim uslovima žive i rastu, zbog čega sam pokušavala da kod njih razvijem samopoštovanje, sigurnost u svoje

postupke, hrabrost u postizanju ciljeva u životu, odlučnost. Možda sam uspjela, bar djelimično, sudeći po njihovom životnom putu kasnije. Istina je da svaki trud prije ili kasnije daje rezultate. Da, u to vrijeme, mogu slobodno da kažem, bilo je onako kako je pjevala besmrtna Jadranka Stojaković, „sve smo mogli mi.“

Onda, odjednom, naglo, kao preko noći, sve se promijenilo. Direktor je smijenjen, počelo je nekakvo meni nerazumljivo komešanje. Nije više bilo velikih odmora kao ranije. To je vrijeme koje želim da istisnem iz svojih sjećanja. Pripadam ljudima koji pokušavaju da zaborave ono loše iz života, a sačuvaju ono lijepo. O tim vrmenima ne želim da govorim i zbog toga što kod mene bude užasne uspomene, a i zbog toga što ne želim da nekog povrijedim. Danas smo srećni i moj suprug i ja što smo uspjeli da sačuvamo živote svoje djece i svoje. Radovali smo se svakom zalogaju koji smo imali. Nijesam obraćala pažnju na sve to što se dešavalo oko mene, niti sam bila aktivni učesnik u duštvenom životu. Nesigurni uslovi života, kada se zbog imena gubio život, natjerao je jedan broj stanovnika ovog kraja da sigurnost potraže van Crne Gore, u evropskim ili prekomorskim zemljama. Broj učenika je bio sve manji, a time je bilo i manje posla. Moja Nina (Danica Kosac, sekretarica škole), kako je ja zovem, neumorna, pedantna i perfekcionista, znajući moj odnos prema pisanoj riječi (knjigama), predložila mi je da radimo na sređivanju školske biblioteke. Radile smo to nekoliko mjeseci i, uz stručnu pomoć Gradske biblioteke, uspjele smo. Valjda neće biti pretjerano ako kažem da je to najsređenija školska biblioteka u Baru, a možda i šire.

■ Milijana Šabović s mladim odbojkašima OŠ „Mrkojevići“

Obradovao me je Elvir Bajramović, moj nekadašnji učenik, kada mi je javio da je odlučio da studira ovaj predmet. I uspio je. Čak mi se pohvalio da je na ispitu bez ispitivanja dobio visoku ocjenu kada je profesor saznao ko mu je predavao fizičko vaspitanje u osnovnoj školi. Bilo mi je drago, naravno, jer je profesor bio nekadašnji inspektor, koji je imao uvid u moj rad.

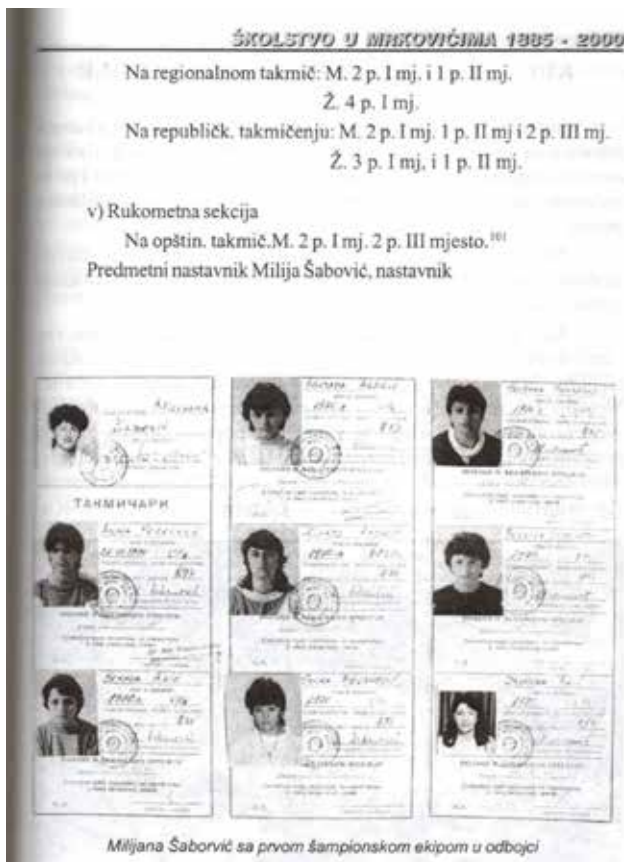
Čekajući da se izgradi sala, jer se o tome svake godine po par mjeseci govorilo, dočekala sam penziju. Godine donose ono što najmanje želimo – zdravstvene probleme. Radeći u različitim vremenskim uslovima skoro četrdeset godina, moj organizam je reagovao – dobila sam reumu. S tim treba živjeti. I dalje se rado srijećem sa dragim kolegama Brankom i Vaskom, sjećamo se prošlih vremena i rada u nekim drugim uslovima. Susreti i razgovori s mojom Ninom su mnogo poželjniji nego redovni, ali bar smo na vezi.

Moj rad i uspjehe u toku radnog vijeka prepoznali su Ministarstvo prosvjete Crne Gore i Sportske organizacije grada, od kojih sam dobila Zlatne

plakete, što mi mnogo znači. Posvetila sam se porodici. Moji sinovi su izrasli u ozbiljne, dobre i porodične ljude, a pažljive i obzirne snahe su dio porodice, uvijek spremne da pomognu, a iznad svega su izvanredne majke. Posebna radost su naši unučići (ma koliko odrasli, oni su za nas unučići) s kojima imamo „ugovor“ o ljubavi. Naša ljubav prema njima pomaže im da odrastaju u ozbiljne, poštene i vrijedne osobe, a njihova ljubav prema nama produžava nam život.

Rado se srijećem s mojim nekadašnjim učenicama i učenicima koji me još nijesu zaboravili. Posebno je pažljiv Elvir Bajramović, sada već kolega, koji me obavještava i zove na svaku utakmicu koju igraju njegovi dječaci i djevojčice koje trenira u svojem klubu. Iznenadio me je i začudio njegov poziv na utakmicu između majki i njihove djece – djevojčica koje Elvir trenira. Njihove majke, moje nekadašnje učenice i prvakinje Države, odmjeravaju snagu sa svojim ćerkama. Pa, to mi je pomalo ličilo na utakmicu između Elvira i mene. Znala sam ko će pobijediti. Pošla sam na utakmicu, naravno, i uživala u atmosferi. Majke su izgubile, a njihove ćerke, te „grudvice života“, radovale su se kao njihove majke nekada. Majke su bile „tužne“ zbog izgubljene utakmice, što je povećavalo radost njihove djece. Gledam te dame, danas uzorne majke i supruge, i vidim u njima svoje nekadašnje lavice od kojih su zazirale najbolje odbojkaške ekipe u Crnoj Gori. Da, to je život – pretočile su dio svoje životne energije u svoju djecu. Sjetih se Andrićevih riječi: „Život je ovaj vječan u pokretu između nepokretnih obala.“

Milijana Šabović s prvom šampionskom ekipom u odbojci

Profesorica u penziji Milijana Šabović

Intervju

Sulejman Šabović,
nastavnik OŠ „Mrkojevići“ u penziji

ŽIVOTI POSVEĆENI PROFESIJI

Supruga i ja – 80 godina u školi „Mrkojevići“!

– Kada pomenute školu, moja prva asocijacija je školovanje. Naime, ja sam školovanje započeo u školi u Gorani, a nastavio u Doboju, gdje sam završio peti razred, a šesti, sedmi i osmi u Pečuricama. U to vrijeme Mrkovići su bili zatvorena sredina. Naši roditelji nijesu radili u preduzećima, nijesu imali mogućnosti za školovanje djece, i zato je malo njih bilo spremno da dijete pošalje na dalje školovanje – **kaže nam Sulejman Šabović, višedecenijski nastavnik u OŠ „Mrkojevići“, koji je sada u penziji.** – Moj otac je, kao ratni zarobljenik u Njemačkoj, gdje je proveo četiri godine, imao priliku da vidi malo svijeta i znao je šta znači obrazovanje. Zato me je usmjeravao ka školovanju. Nevolja je bila u tome što tada nijesmo mogli birati školu. Nije bilo profesionalne orijentacije kao danas, pa da nam neko objasni što koja profesija nudi. Umjesto toga, presudne su bile stipendije. Opština je planski određivala koliko treba prosvjetnih, medicinskih i drugih kadrova. Imao sam sreću da dobijem stipendiju za Pedagošku akademiju u Nikšiću, koja je bila organizovana tako da je niža pedagoška imala četiri razreda i bila je u rangu srednje škole, dok je viša pedagoška bila u rangu više škole.

Nakon završene niže pedagoške, odnosno srednje, nijesmo mogli da upišemo fakultet, već smo morali da nastavimo školovanje na višoj pedagoškoj, što meni nije odgovaralo ni zbog škole ni zbog grada, a ni zbog materijalne mogućnosti porodice. Nikšić je tada ličio na „kaubojski“ grad u izgradnji, posebno oko Željezare, Pivare i stambenih zgrada. Iskoristio sam preporuku prijatelja da pređem u

Kragujevac i tamo završim školovanje. Učiteljska škola u Kragujevcu bila je dobro organizovana, s petogodišnjim planom. Tokom školovanja sam se uvjerio da je posao nastavnika, odnosno učitelja, zahvalan, ali i izuzetno težak. Po završetku školovanja otišao sam na služenje vojnog roka, što je u to vrijeme bila obaveza. Čim sam se vratio iz vojske, zaposlio sam se u područnom odjeljenju u Gorani, bilo je to 3. maja 1973. godine.

Raditi u svojem selu nije bilo lako. Tada je bilo mnogo učenika, preko njih 70 u tom područnom odjeljenju, a nas troje nastavnika. Poslije zemljotresa 1969. godine, nastava se izvodila u improvizovanoj baraci sa dvije učionice. Prvi čas nikada neću zaboraviti: 25 pari okica i otvorenih usta gledaju u mene, čekaju šta ću reći. Od nastavnih sredstava imao sam pola sunđera i jednu kedu. Snalazili smo se; crtali smo na papiru ili rezali iz novina ili časopisa slike (izraz „aplikacija“ tada nijesmo koristili), zalijepimo šmirglu iza i to postavimo na zategnuti flanel. To smo zvali flanelograf. Vremenom su se nastavna sredstva poboljšavala. Proveo sam u Gorani osam godina i ponosan sam što sam iz svoje prve generacije usmjerio na dalje školovanje nekoliko učenika, što tada nije bilo lako. Iz te generacije su prvi školovani mladići, od kojih je jedan mašinski inženjer, dvojica nastavnici i dvojica ekonomisti.

Tamo sam radio do 1980. godine, kada je odlučeno da preuzmem dužnost pomoćnika direktora škole. Tada je direktor bio pedagoški rukovodilac, za

razliku od današnjih direktora koji su, čini mi se, više menadžeri. Imali smo Pedagoški aktiv na čelu s direktorom, a najveća obaveza bila je planiranje. Svaki plan rada (godišnji, mjesečni, na osnovu godišnjeg) razmatrao se na Aktivu, tako da smo na početku školske godine znali što će se raditi do kraja godine, a pomoćnik direktora bio je zadužen za nastavu u skladu sa smjericama Aktiva i usvojenim planovima.

Bilo je nezamislivo otići na čas bez pisane pripreme. Istovremeno smo radili na sebi: sticali smo uvid u rad kolega, učili jedni od drugih, dodavali i poboljšavali ono što je trebalo. Škola je tada zaista bila vaspitno-obrazovna ustanova. Jedan obrazovan čovjek je rekao: „Za obrazovanje je dovoljno znati materiju, a za vaspitanje potrebna je bit.“ Bojim se da je komponenta vaspitanja danas zanemarena. Moje „prokletstvo“, ako mogu tako reći, bilo je to što sam svaki posao pokušavao da radim kvalitetno. Bio sam aktivan u društveno-političkim organizacijama, pa su iz Opštine tražili da budem dio rukovodstva. Nijesam htio da napustim učionicu, ali nijesam imao izbora. Tako sam 1986. godine preuzeo dužnost predsjednika Opštinskog vijeća Saveza sindikata, koju sam obavljao do 1989. godine, odnosno do početka 1990, kada je otpočela Antibirokratska revolucija, kada mi je istekao mandat. Moram priznati, sve vrijeme mi je nedostajala učionica (to je moja profesija) i nakon završetka mandata u Sindikatu vratio sam se nastavi.

Sulejman Šabović na obilježavanju 100 godina školstva u Mrkojevićima

Školske vlasti su me tada koristile ne samo za rad u učionici, već i za druge poslove. Moram naglasiti da su u meni prepoznali mogućnost za neke inovacije u školstvu, pa sam tako upućen na seminare za ICT, jer je obaveza bila da se u škole počne uvoditi informatika, a za to je bilo potrebno pripremiti i kolege i učenike. Tako sam, pored nastave, preuzeo i dužnost ICT koordinatora, a to je značilo da treba da koordiniram ukupne aktivnosti oko uvođenja informatike u nastavu. Trebalo je obučiti kolege i djecu, što sam i uradio. Primijetio sam da je najveći problem ubijediti kolege i djecu da se ne treba bojati računara. To je pogotovo bio problem sa starijim kadrom. Kod djece je bilo drugačije, kad stanu pred računar pokazivali su pomalo strah, ali to su brzo prevazilazili. Tako smo organizovali otvorene dane za učenike, gdje je dolazilo i do 80 učenika. Nijesmo imali mnogo računara, ali snalazili smo se. Vremenom smo nabavljali televizore, računare, pa smo na kraju u svakoj učionici imali ove uređaje, a obezbijedili smo i Wi-Fi na prostoru cijele škole. Danas je to drugačije s pametnim tablama, jakim računarima i pametnim učionicama. Ja mislim da smo tada bili jedina škola na području Opštine koja je imala Wi-Fi. To sam radio do penzije, a onda su godine učinile svoje, kao i Zakon, mada je moja supruga otišla ranije i čekala me je. Do penzionisanja sam imao sreću i razumijevanja od ostalih da predajem samo petim razredima. No, pored nastave, bilo je i drugih obaveza; sanacija zgrade područnog odjeljenja u Kunjama, kao i uvođenje centralnog grijanja u zgradi područnog odjeljenja u Dobroj Vodi. Tako sam, pored nastave, organizovao i poslove na poboljšanju uslova rada. Moja supruga i ja, oboje nekadašnji prosvjetni radnici, sada smo penzioneri i uživamo s unučićima. Oni su za nas kao igračke, i to kažemo sinovima i snahama; da se s njihovom djecom, našim unučićima, možemo samo zabavljati, a njihova obaveza je da ih vaspitavaju.

Koliko je težak posao prosvjetnog radnika?

– Ako nastavnik ulaskom u učionicu nema autoritet pred učenicima, onda je bolje da ne ulazi. Iako svi misle da su učenici samo neznavena djeca, oni su u stvari mali ljudi koji sve zapažaju i pred kojima treba voditi računa o svemu. I o oblačenju, i o

načinu razgovora, kao i o ponašanju na času. Zato i kažem da je to jako težak i ozbiljan posao. Sjećam se da sam jednom mijenjao koleginicu u Gorani i radio obje smjene. Bilo je jako naporno. Mnogo djece i previše časova. Vraćajući se s nastave poslije 10 održanih časova, na izmaku snage, sretnem se svojim komšijom Ramom. Ramo se vraća s oranja s ralom na ramenu. „Dobro se nasmo da ‘uždimo’ po duvan. Jesi li se umorio?“ Konvencionalno pitanje kojim se započinje razgovor. „Kako nese, cejli dana za volovima sa ralom u ruke, nije to ljeko. A ti?“ Odgovorih: „Bogami, jesam.“ Na to će on: „Aj’ more, kako si se umorio sa tom đečurlijom, uzgor, nizdol.“ Kažem: „Nije to tako, Ramo, ima tu dosta rabote.“ Uz „dobra ti noć“ se rastadosmo. Nekoliko dana kasnije vidim kroz prozor istog komšiju kako prolazi pored škole. Praksa je bila da se ne dozvoljava roditeljima da prisustvuju časovima, ali baš me je zaintrigirala priča od prije nekoliko dana i nadao sam se da će svratiti, pošto je njegov sin bio moj učenik. I nijesam se prevario. Uđe on. Ponudim mu mjesto za katedrom. Bio sam spojio dva časa matematike kako bih kvalitetno odradio nastavnu jedinicu koja je bila dosta teška. Ramo sjede, izvadi kutiju da zamota duvan. S kraja učionice, da ga ne bih pred djecom omalovažio, dajem mu znak da to ne radi. Zatvori on kutiju i poče da lupa prstima po katedri. Opet mu dam znak da ni to ne radi. Vidim ja da mu je dosadno, primijetim kako hoće da izađe. Priđem i šapatom mu kažem: „Sjedi, Ramo, u kolo se ulazi svojevrijem, a iz kola kad te pušte.“ Sjedi on, sluša nastavu, a primijetim da je počeo da shvata materiju koju sam obrađivao, pa počinje da se miješa. Dok je njegov sin pokušavao da riješi zadatak koji smo prije radili, Ramo ljutito poče da mu „pomaže“. Kad se završio čas, djeca odoše na doručak, i onda ponudih Ramu da „uždimo“ po duvan. Na moje iznenađenje, dosta nervozno, naglo ustade i povišenim glasom mi kaže: „S tobuć niket, ti si lud, kako si zdrav u pamet nije mi jasno. Idim ja da uzmem ono moje ralo i da orem pojuć, a ovo što ti činiš, Bog ti na pomoć.“ Ode na kišu, zaboravivši kišobran od silne muke. Srijetali smo se poslije toga, ali nismo pričali kome je teže. Zato, ponavljam, rad nastavnika je težak i odgovoran posao. Anton Makarenko, jedan od najuticajnijih pedagoga u SSSR-u, jednom je rekao: „Kada bi

roditelji znali koliko štete nastavnici mogu nanijeti njihovoj djeci svojim neznanjem i nesavjesnim radom, bili bi užasnuti.“

Iza Vas je bogata karijera. Ima li nešto da biste izdvojili osim onog što ste već rekli?

– Tokom profesionalne karijere susrijetali smo se sa svim i svačim. Sedamdesetih godina, a i nešto kasnije, veliki problem je bio školovanje djevojčica. Majke su smatrale da djevojčice poslije četvrtog razreda treba da razmišljaju o prćiji i da se spremaju za udaju, a ne da se školuju. Morala su se koristiti najdrastičnija sredstva od strane vlasti. Tadašnje novčane kazne za neškolovanje djece bile su u vrijednosti jedne ovce, a tada to nije bilo malo za jedno domaćinstvo. A ako se dijete ne vrati u školu, onda se dobijala još jedna takva kazna. No, već kasnije, kada su vidjeli da se ne mogu ni zaposliti bez osnovne škole, po stotinjak njih je dolazilo da vanredno polaže. Danas je, srećom, veći problem gdje smjestiti sve upisane učenike. Na našu sreću, Mrkovići danas imaju dosta visokobrazovanih mladih ljudi. Među mojim nekadašnjim učenicima ima inženjera, profesora, doktora, što je bilo nezamislivo u jednom periodu. Tako se obezbjeđuje prosperitet kraja. Ne možete od neobrazovanog čovjeka očekivati veće aktivnosti u smislu koristi za zajednicu. Poslije penzionisanja su me zvali da mijenjam kolege koje su bile odsutne. Međutim, godinama stižu zdravstveni problemi, ali život teče dalje. Uživam u penzionerskim danima. Kada je kralj Nikola pitao Sulu Radova što se ne može zaustaviti, Sulin odgovor je bio da je to vrijeme.

Ko Vam je od đaka i kolega ostao u najljepšem sjećanju?

– Kolege su bili uglavnom ljudi s kojima smo ostvarivali sjajnu saradnju. Imali smo dobrog direktora, Edhema Peročevića, dobrog organizatora, čovjeka i pedagoga. Učenika ima baš mnogo, ne mogu posebno izdvojiti nekoga, osim svoju snahu koja mi prigovara što sam je toliko „mučio“ tokom školovanja – **kaže nastavnik Šabović uz osmijeh**. – Najveće zadovoljstvo mi pričinjava to što većina naših učenika, mojih i moje supruge, danas neće proći pored nas a da se ne jave ili pozdrave nas po nekome. Nemojmo

Sulejman Šabović sa svojim odjeljenjem u Dobroj Vodi

zaboraviti da su naše prve generacije već odrasli ljudi, ozbiljni domaćini, domaćice i roditelji, ali rado se pozdravimo kad god se sretnemo...

I Vi i Vaša supruga ste proveli životni vijek u školi. Da se našalimo, škola nije izlazila iz vaše kuće i vaših života...

– Supruga i ja smo se gotovo istovremeno zaposlili u školi. Tamo smo se i upoznali. Rano su iz Opštine u meni prepoznali nekoga ko može da obavlja neku funkciju. Ja sam od toga zazirao, jer je za mene funkcija bila obaveza prije nego privilegija i poslije isteka mandata ostavlja trag koji traje mnogo duže od tog mandata. Bilo je nagovaranja da ostanem u Opštini, ali želio sam samo da se vratim u učionicu. Supruga i ja smo zajedno proveli 80 godina u nastavi. I to je profesija koju smo obavljali i u školi i u kući, jer je to bilo tako. Često kažem da su nas, osposobljavajući nas za ovaj posao, onesposobili za sve ostalo. Nijesmo stekli materijalno bogatstvo, ali su naša djeca (sinovi i snahe) i naši unučići pravo bogatstvo i srećni smo zbog toga. Prosvjeta je za nas posao koji je časno zanimanje, koje ne može svako obavljati, ali ko se prihvati toga mora biti osoba koja voli taj posao, jer je rad sa djecom u stvari „igranje“ sa životom, i sa svojim i sa životom djece. Nije obaveza da se radi samo s učenicima, već i s roditeljima, kojima treba da se objasni kakva je njihova obaveza prema djeci. Nijesam zadavao mnogo domaćih zadataka jer sam smatrao da u školi treba raditi, a kući djecu pustiti da budu djeca.

Što biste poručili novim generacijama Mrkojevića?

– Kada sam počeo da radim 1973. godine, Mrkovići su bili zatvorena sredina. Rijetko ko je radio u državnoj službi, niko platu nije primao, tek kasnije su počeli da se zapošljavaju. Moja prva obaveza je bila da pokušam da „otvorim“ svoj kraj, a jedan od načina je bio gradnja lokalnih puteva. Sjećam se da smo u jednoj godini uspjeli da izgradimo i asfaltiramo 46km puteva, kroz sva sela i zaseoke u ovom kraju, a to je značilo i lakše školovanje djece i mogućnost većeg zapošljavanja stanovništva. Srećom, mnogo naše djece nastavlja školovanje. Samo školovana osoba može pozitivno djelovati na sredinu. A te promjene su proces koji traje. Vjerujem da se pozitivni razvojni procesi odvijaju u Mrkovićima i da će to potrajati.

OŠ „Mrkojevići“ se nekada zvala „Nikšić“...

– Škola nije imala ime u periodu od osnivanja, od 1885. godine do početka sedamdesetih godina prošlog vijeka. Bila je to samo škola u Pečuricama. Kada je bio zemljotres 1969. godine, Nikšić nam je priskočio u pomoć. Napravljena je jedna velika baraka u kojoj se organizovala nastava, a i u područnim odjeljenjima su napravljene barake. Nisu to bile čak ni solidne građevine, ali poslužile su. U znak zahvalnosti prema Opštini Nikšić, škola je dobila to ime. Kada je napravljena nova školska zgrada, ona koja se i danas koristi, a za koju je sredstva obezbijedila Vojvodina, shvatilo se da „Nikšić“ nije bio adekvatan naziv. Bilo je dosta prijedloga oko naziva. Obavljene su konsultacije s opštinskim rukovodstvom. Preovladao je prijedlog da se škola zove „Mrkojevići“, po mjestu gdje već 140 godina uspješno obavlja svoju prosvjetiteljsku misiju.

Radomir Petrić

handmade gelato
K

K HANDMADE GELATO - PREMIUM SLADOLED
KALAMPER KOMPANIJE

K GELATO -TRENUTAK ZADOVOLJSTVA KOJI OSTAJE
DUGO NAKON POSLEDNJEG UKUSA!

handmade gelato
K

Intervju

Snežana Pejović, profesorica u OŠ „Mrkojevići“

TRI MOJA UČENIKA SU SADA MOJE KOLEGE

– Ljubav prema djeci i poslu kojim se bavim moja su motivacija da svakim danom budem bolja verzija sebe. Kao što su učenici ti koji me pokreću da budem inovativna, koristim različite metode i oblike rada, tako se i ja trudim da motivišem njih da više čitaju, pišu, uočavaju pravopisne i gramatičke greške, ali prije i iznad svega da budu svoji. Djeca su ta koja najbolje znaju da prepoznaju iskreni i dobronamjerni pristup radu, ali i svakom od njih pojedinačno. Kada kod učenika steknete povjerenje, vi ste uspjeli!

– **započinje svoju priču za „Glas Mrkojevića“ Snežana Pejović, nastavnica maternjeg jezika i književnosti.**

Kakav je bio Vaš prvi radni dan u Osnovnoj školi „Mrkojevići“ i kako je uopšte došlo do Vašeg angažmana u ovoj školi?

– Bilo je to 3. septembra 2008. godine. Saznala sam da postoje slobodni časovi u školi i pomislila sam: „Što da ne!“ Putovanje do škole mi se tada učinilo daleko, ali želja da se bavim poslom o kojem sam često maštala izbrisala je misao o putu i pređenim kilometrima od kuće do škole. Penjući se stepenicama do ulaza škole, osjećala sam uzbuđenost i neizvjesnost. Na vratima me je dočekala sekretarka škole Danica Kosać. Ona me je uvela u zbornicu gdje su bili direktor i kolege, od prvog dana spremni da pomognu, upute me i izađu mi u susret. Odlično pamtim prvi susret s učenicima. Bilo je to moje VI-b koje me je uplašeno i radoznalo dočekalo. I danas ne znam ko je tog dana imao veću tremu, oni ili ja. Ipak, magija ovog poziva, koja i danas traje, mogla je da počne.

Vaši učenici nastupaju na takmičenjima i osvajaju nagrade. Koliko se njihov talenat vremenom „izbrusi“, tj. iskoristi ?

– Mišljenja sam da ljubav prema književnosti i jeziku treba njegovati, a to zahtijeva neprestano učenje i traženje neiscrpnog izvora motivacije. S ponosom mogu da kažem da su tri moja učenika sada moje kolege. Osim toga, s mnogima od njih sam ostala u

kontaktu prateći njihov rad i uspjehe. To su mladi ljudi čija kultura izražavanja, moć pisane riječi, stav i način razmišljanja imaju nevjerovatnu snagu. Srećnom me čini to što ne zaboravljaju i često ističu da se njihov talenat mogao naslutiti, prepoznati i njegovati u osnovnoj školi, te da se on vremenom iskristalisao.

Možete li nam, iz ugla prosvjetnog radnika, reći što najviše krasi djecu iz ove škole?

– Definitivno je to vaspitanje. Često od kolega koje rade u srednjoj školi čujem da se učenici ovog mjesta ističu lijepim ponašanjem.

Činjenica je da iz dana u dan škola sve više postaje internacionalna. Koliko Vama kao profesoru jezika to komplikuje posao?

– Tako je. Našu školu, pored učenika ovog govornog podneblja, pohađaju i djeca iz Rusije, Njemačke, Albanije... To zaista jeste izazovno za rad. S jedne strane zahtijeva dodatnu pripremljenost, ali i omogućava da se kroz međupredmetnu povezanost i vannastavne aktivnosti učenici bolje upoznaju, shvate drugačiju kulturu, nauče jezik, steknu nova znanja i prijateljstva. Dakle, ma koliko bilo zahtjevno za rad, ujedno je i inspirativno.

Kakva je, po Vama, budućnost naše škole?

– Ova škola je iznjedrila mnoge uspješne ljude koji ne

zaboravljaju da su njihovi prvi koraci uspjeha krenuli iz školske klupe. Činjenica da se u školu mnogo ulaže omogućava da nastava bude savremena, zanimljiva i da budi istraživački duh kod učenika. Vjerujem da će u budućnosti škola biti prepoznatljiva po još većim uspjesima i nagradama. Moram istaći da radim s kolegama koje se nesebično „daju“ na časovima, sekcijama, vannastavnim aktivnostima, te je nemoguće u budućnosti vidjeti školu bez brojnih priznanja.

Na što ste lično najponosniji kao nastavnik ove škole?

– Ponosna sam što sam jedan od nastavnika ove škole koji ne broje nagrade učenika, ali sam definitivno najponosnija kada vidim da su moji učenici uspješni. Uspješni su u poslu kojim se bave, ali iznad svega su postali dobri ljudi. Nevjerovatan je osjećaj kada ih sretnem i oni mi kažu gdje rade, te da ih za sve što mi je potrebno mogu potražiti... S nekima od njih popijem kafu i sve to uz osmijeh i uzajamno poštovanje.

Imajući sve ovo u vidu, što biste preporučili učenicima naše škole?

– Ono što im uvijek i govorim: da ostanu svoji, da vjeruju u sebe, ne odustaju od snova i da sitnim koracima stignu do velikih ciljeva.

Možete li nam nešto reći o učenicima koji su se posebno istakli u dosadašnjem radu i vannastavnim aktivnostima?

– Za 17 godina, koliko radim u školi, zaista je bilo mnogo učenika koji su se istakli. Istaći ću neke od njih koji su ostavili neizbrisiv trag.

Dina Abazović – djevojka koja je osvojila brojne nagrade na opštinskim, državnim i međunarodnim literarnim takmičenjima. Osim toga, ona je pokazala talenat za dramsku sekciju, te nagrade nisu izostale ni na ovom polju. Dina danas živi u Beču i radi za Ujedinjene nacije.

Aldin Metanović – momak koji je danas moj kolega i za kojeg mislim da je trebalo da odabere da bude

glumac. Na svim dramskim takmičenjima njegov nastup je ostao upamćen i uvijek je dobijao nagrade za glavne muške uloge. Nadam se da će, pošto je na početku karijere, i na ovom polju, odnosno i u učionici biti uspješan.

Amir Duškić – jedan od najboljih poznavalaca stripa u Crnoj Gori. U svojoj kolekciji ima preko 3 700 stripova. Radi kao nastavnik crnogorskog jezika i književnosti i ističe kako uživa u tom poslu.

Alisa Kovačević – djevojka koja studira pravo. Osvojila je nekoliko nagrada na oštinskim i državnim takmičenjima, a njen rad je objavljen u međunarodnom časopisu „Oaza znanja“.

Samra Tombarević – učenica drugog razreda srednje škole. Osvojila je brojne nagrade na literarnim takmičenjima, ali i na takmičenjima recitatora. Osnovnu školu je završila kao učenik generacije.

Osim ovih učenika, ne mogu da ne spomenem i Edinu Osmanović, Elviru Nikezić, Eldu Murić, Almu Useinović, Amelu Dapčević, Darjana Arabelovića, Daliju Seferović, Elmedinu Duraković, Šejlu Arabelović, Seidu Erović, Ines Đurović i Nađu Nikezić koji su se istakli u brojnim nastavnim i vannastavnim aktivnostima.

Od učenika koji sada pohađaju našu školu ističu se sljedeći: Lamija Hodžić, Zara Ljaljević, Una Kalamperović, Elma Rašketić, Seida Rašketić i Lejla Bećirović u literarnom stvaralaštvu, dok učenica Nihada Vučić pokazuje zavidno znanje kada je u pitanju recitovanje.

Radomir Petrić

Intervju

Mira Božović, učiteljica u OŠ „Mrkojevići“

OSNOVNA MOTIVACIJA SU MI DJECA

Odavno ste prepoznati kao veoma posvećena učiteljica, a u Mrkojevićima predajete veoma dugo. Koja je Vaša motivacija za tako predani rad?

– Osnovna motivacija su mi djeca. Volim djecu, volim da ih slušam, uživam u radu i priči s njima. Onog trena kada otvorim vrata učionice, samo male radoznale glavice su važne. Srećna sam kad vidim da su puno toga naučili, trudim se da vole školu i da joj se raduju. Ponosna sam na to što jednim dijelom učestvujem u njihovom odrastanju, sazrijevanju, gledam kako rastu, postaju dobri ljudi. A iskrena ljubav i zagrljaji koje dobijam od njih puno mi znače.

Kakav je bio Vaš prvi radni dan u Osnovnoj školi „Mrkojevići“ i kako Vas je životni put doveo u Mrkojeviće?

– Prvi radni dan u maloj seoskoj školici, čiju posebnost pamtim i sad, protekao je u upoznavanju s kolegom, nekoliko mještana i razredom koji ću voditi (kombinacija I i III razreda). Četiri prvaka i šest učenika III razreda. U početku sam od strane roditelja prihvaćena s podozrenjem (došla sam izdaleka, imala sam drugačiji način rada...), ali, nakon nekog vremena, saradnja s roditeljima i mještanima je bila odlična. Tamo sam upoznala izuzetno gostoprимljive ljude u čijim sam se domovima osjećala dobrodošlo. Kako me je put doveo u Mrkojeviće? Po onoj staroj izreci, išla sam „trbuhom za kruhom“. Bili smo bez posla i suprug (nastavnik likovne kulture) i ja, tražili smo, čekali, slali dokumenta, ali tih godina je bilo teško naći radno mjesto. Od tetke (koja je radila u ovoj školi) sam čula da u selu Gorana već tri godine traže učitelja, pa mi je tetka rekla da probam tamo.

Zapravo mi je rečeno da je to u Pečuricama, pa je bilo iznenađenje kada sam saznala da bi trebalo da radim u Gorani. Veoma često sam na posao išla pješke, i do škole i nazad. Zapamtila sam svaku krivinu i prečicu tog puta.

Vaši učenici u toku školovanja nastupaju na takmičenjima i osvajaju nagrade. Koliko se njihov talenat vremenom „izbrusi“, tj. iskoristi u pravom smislu te riječi?

– Moji učenici redovno učestvuju na školskim i opštinskim takmičenjima. Najviše uspjeha su postizali na opštinskim takmičenjima recitatora. Smatram da je njihov uspjeh rezultat njihovog truda, ali i naše zajedničke saradnje. Njihov talenat se tokom vremena nadograđuje kroz motivaciju i podršku. Trudim se da kod učenika razvijam ne samo znanje i vještine potrebne za napredak i nagrade, već i ljubav prema učenju, kritičko razmišljanje i samopouzdanje. Napominjem ih da rade, uče, budu uporni i dosljedni pa će njihovi talenti i znanje jednog dana naći širu primjenu.

Možete li nam, iz ugla prosvjetnog radnika, reći što najviše krasi djecu iz ove škole i ovog kraja?

– Djeca iz ove škole i ovog kraja ističu se po vaspitanju i poštovanju porodičnih vrijednosti. To je rezultat odrastanja u patrijarhalnoj sredini u kojoj se njeguju tradicionalni običaji i međusobno uvažavanje. Djeca su puno vezana za porodicu, porodične i vjerske običaje. Odlikuje ih osjećaj pripadnosti porodici i zajednici, kao i spremnost da se međusobno pomažu i podržavaju. Ta kultura poštovanja starijih i čuvanja običaja daje posebnu toplinu njihovom karakteru i olakšava rad u učionici, jer su djeca otvorena za saradnju i vremenom postaju svjesna važnosti učenja.

Vaš posao je da radite s onim najmlađima. S obzirom na to da se u tom periodu „udaraju“ temelji djeci, koliko je zahtjevan i odgovoran posao učitelja?

– Posao učitelja je veoma zahtjevan i odgovoran. Potrebna je spretnost, upornost i istrajnost da tu grupu različitih karaktera oblikujemo u jednu skladnu odjeljenjsku zajednicu, gdje će svaki član biti jednako važan i moći da razvija svoja interesovanja. Kroz ostvarivanje obrazovno-vaspitnih ishoda učenja istovremeno jačamo i vaspitnu ulogu škole. U mojoj učionici djeca znaju da su svi jednako važni i imaju ista prava, da je ljepota u različitosti i njenom prihvatanju, a na samom početku školovanja nauče šta znači „braniti sebe od drugih i druge od sebe“. Trudimo se da izrastu u dobre ljude. Tu nam pomaže i dobra saradnja na relaciji nastavnik – roditelj.

Kakva su djeca bila nekada, a kakva su sada, možete li nam napraviti paralelu?

– Bez želje da generalizujem, djeca su nekada imala malo veći stepen kućnog vaspitanja, poštovali su se stariji. Djeca su više vremena provodila u prirodi, gdje su trčali, skakali, verali se po drveću... Više su se družili. Sada je to nešto drugačije. Danas se djeca prema starijima ponašaju slobodnije, ponekad i bez uvažavanja i poštovanja. Sve im je dostupno, uvijek su u centru pažnje, insistiraju da njihove želje budu odmah ispunjene, da su prvi u svemu, ne umiju da sačekaju. Odlično znaju koja su njihova prava. Međutim, kada su u pitanju obaveze, za njih pronalaze bezbroj opravdanja. Mislim da bi bilo

dobro vratiti onaj stari običaj kada su djeca bila daleko od razgovora odraslih, jer nije baš sve za dječje uši. Djecu treba pustiti da budu djeca i treba biti upućen u sve što djeca rade. To je danas jako važno, jer im prijete različite opasnosti od društvenih mreža.

Činjenica je da iz dana u dan škola sve više postaje internacionalna. Koliko Vama kao učiteljici to komplikuje posao?

– Da, naša škola upisuje sve više učenika s drugih govornih područja. Mislim da je to dobro, jer upoznavanje drugačijih jezika i kultura život čini bogatijim. U razredu imam učenike koji govore ruski i one kojima je maternji jezik njemački. Rad s tom djecom donekle komplikuje posao, ali ga istovremeno čini i izazovnim i zanimljivim. Koristim se različitim metodama (počinjemo od riječi koje se svakodnevno koriste u školi, pomažemo se pantomimom, crtežom, postoje aplikacije za prevođenje...) i postižemo rezultate. Sa djecom s ruskog govornog područja je nešto lakše, ruski razumijem u većem procentu i oni brže uče naš jezik.

Kakva je, po Vama, budućnost naše škole?

– Naša škola, s obzirom na svoju poziciju i čuvanje svojih običaja, kulture i tradicije, ima dobru perspektivu. Nastavni proces je osavremenjen, prate se savremeni trendovi u obrazovanju. Kada se i sala za fizičko vaspitanje konačno završi, mladi će se okupljati, rekreirati, družiti. Tako će i svoju sudbinu vezati za ovaj kraj. Nadamo se i većem broju učenika u predstojećem periodu.

Na što ste lično najponosniji kao učiteljica ove škole?

– Pa, u ovih tridesetak godina rada u ovoj školi ponosna sam na generacije koje sam izvela, radujem se kada čujem da su postali uspješni i dobri ljudi. Sada učim i djecu mojih bivših učenika, a to je jedan poseban osjećaj.

Ima li škola prostora da organizuje vannastavne aktivnosti za djecu iz Mrkojevića?

– Škola organizuje određeni broj vannastavnih aktivnosti, ali za veći broj aktivnosti koje bi djeca željela nedostaje prostora, nemamo salu ni slobodne učionice. Tu je i problem što djeca s područja Mrkojevića kući odlaze organizovanim prevozom koji ima vremenski raspored linija, tako da nam posljednja grupa djece bude kući između 14.00 i 14.30h. Ali, uprkos ovim nedostacima, uspijevamo da se snađemo, pružajući djeci priliku da se izraze i preko sekcija: hor, likovna, ritmička, recitatorska, fotografska, literarna, matematička... Određene talente djeca razvijaju i kroz časove dodatne nastave. Učestvuju na različitim konkursima, osvajaju nagrade i čine nas ponosnima.

Imajući sve ovo u vidu, što biste preporučili učenicima naše škole?

– Kada sam počela da radim u Gorani, djeca su rijetko odlazila na nastavak školovanja (ovo je naročito važno za žensku djecu). Puno sam pričala o tome i sa djecom i s roditeljima, pokušavala da utičem na njih i da im objasnim da će to dugoročno biti dobro. Vremenom je slabio otpor prema odlasku u grad. Danas je ovaj kraj pun mladih školovanih ljudi koji se vraćaju svome kraju i rade u svojoj školi. Na taj način će pomoći prosperitetu svog kraja. Moja preporuka je da uče, istražuju, njeguju i razvijaju

svoje talente; da putuju i upoznaju druge kulture, da šire vidike i puno čitaju, jer će na kraju svako znanje biti vrednovano.

S obzirom na to da ne potičete iz ovog kraja, je li bilo poteškoća u navikavanju na mentalitet naših mještana?

– Mentalitet ljudi ovog kraja ne razlikuje se puno od mentaliteta ljudi u mjestima u kojima sam ranije živjela. Ako nemate predrasuda, znate da svuda ima dobrih ljudi, kao i onih drugih. Koje od njih ćemo najčešće upoznavati zavisi od nas samih. U ovom kraju ima puno meni dragih ljudi i oni to znaju. Kada sam 1992. godine počela da radim u staroj školi u Gorani, putovala sam iz Bara radničkim autobusom. Tih prvih dana svakog jutra me je na stanici čekala Đuka (Đulija Nikezić) i, kako je bilo veoma rano, vodila me je svojoj kući gdje sam pila čaj, kafu, jela priganice, sir i grožde... A nakon što ona završi svoje jutarnje obaveze, zajedno smo išle do škole. U toj kući sam se osjećala kao da sam kod nekog svog najrođenijeg.

Možete li nam nešto reći o učenicima koji su se posebno istakli u dosadašnjem radu i vannastavnim aktivnostima?

– Meni su sva „moja“ djeca draga (neki od njih sada su već ljudi). Kroz generacije je bilo puno vrijedne i talentovane djece. Neki su se isticili u učenju, a neki u vannastavnim aktivnostima. Pomenuću neke od najuspješnijih: plavokosa Alma D. koja je osvojila 2. mjesto na Opštinskom takmičenju malih matematičara (završila je Ekonomski fakultet) i Emina Č. koja je na istom takmičenju osvojila 4. mjesto. Moji najuspješniji recitatori su Alisa A. (s odličnom dikcijom) i Samra T.

Možete li nam ispričati neki događaj ili anegdota koja Vam je posebno ostala u sjećanju iz dosadašnjeg rada u školi?

I jedna i druga su bile uspješne i u kasnijim razredima. Samra sada piše pjesme. Jasmina V. se u svemu dobro snalazila, ona je sada inženjer arhitekture, a jedan Armin O. je mnogo volio matematiku i bio je jako dobar. Predivna Medina D. završava psihologiju. Elvir B. je profesor fizičkog vaspitanja i aktivan je u našoj sredini kroz Omladinski odbojkaški klub „Mrkojevići“. Darijan i Ajas iz jedne divne generacije sada studiraju arhitekturu i građevinarstvo. Darijan je izuzetno talentovan za crtanje i slikanje (njegove sveske iz matematike sa sitnim crtežima oko zadataka čuvam i sada). Adelisa V. je na našim terenima zavoljela odbojku. Mala Asja C. je talenat za crtanje i slikanje. A sada, malena Laira M. lijepo recituje, Armin G. jedva čeka čas matematike, a Bekir Č. je mnogo radoznao i zainteresovan za usvajanje novih znanja. Ima tu još puno uspješnih profesora, inženjera, medicinara, majstora i, prije svega, dobrih ljudi kojih se rado sjetim...

Puno svojih učenika pamtim po nekoj specifičnosti, nekada i nestašluku, koji je sastavni dio odrastanja. Kroz generacije koje sam vodila bilo je dosta onih koji su plesom, igrom, glumom ili recitovanjem učestvovali na školskim priredbama. Sva su djeca u nečemu dobra, ako nijesu u učenju onda im od ruke ide nešto drugo. To treba prepoznati, podržavati i motivisati ih i oni će biti uspješni. I sada mi se javljaju kada ih nešto podsjeti na mene (kora od pomorandže na radijatoru da bi učionica mirisala, pronađena fotografija, neka pjesma, savjet koji su od mene dobili, moje uzrečice i komentari, nadimak koji sam im dala...). Neko mi pošalje fotografiju svjedočanstva iz Gimnazije da vidim da su i dalje odlični đaci. Tada mi bude toplo oko srca i znam... da ništa nije bilo uzalud.

JA

Djeco, danas je Svjetski dan matematike.

UČENIK

Dan matematike?! Zar to postoji? Ooooo, ovaj svijet je užasan!

UČENICI

Učiteljice, gledali smo kornjaču kako polaže jaja u rupu.

JA

Znam, juče ste mi pričali.

UČENICI

Daaa, ali mi smo joj i pomagali pa smo gurali da jaja lakše izađu.

JA

Ooo... pa vi ste je porađali.

(Smijeh)

UČENICI

Daaa... a neko je kraj nje stavio i cvijeće!

Alen Pelinković

Intervju

Skender Keni Peročević,
profesor maternjeg jezika i književnosti

KAD DIJETE ZNA SVOJE KORIJENE, LAKŠE RAZUMIJE I SVIJET

– Prirodno, kao dijete nijesam imao jasnu predstavu čime ću se baviti u životu. Vremenom, međutim, kako sam odrastao uz oca, dugogodišnjeg prosvjetnog radnika, počela je da se formira ideja da bih i ja mogao krenuti tim putem – **započinje svoju priču Skender Keni Peročević, profesor maternjeg jezika u OŠ „Mrkojevići“.** – Otac je bio autoritativna figura i njegov uticaj se osjećao ne samo u porodici, već i u zajednici. Imalo je smisla da i ja nastavim tim tragom, mada sam neko vrijeme bio rastrzan između fizičkog vaspitanja i književnosti. Na kraju je, čini mi se, presudilo to što je on bio upravo nastavnik književnosti i što se ta ljubav prema jeziku i knjizi prenijela i na mene. Tako sam se, korak po korak, našao u prosvjeti. Nijesam se pokajao. Rad u školi nije samo puko prenošenje znanja; to je i oblikovanje ličnosti, odnos s djecom, zajednicom i svakodnevno učenje i od njih. U prosvjeti, ako joj se čovjek iskreno posveti, ima i smisla i težine i ljepote.

Vaš otac je jedan od legendarnih direktora ove škole. Kako je bilo pohađati školu u kojoj svi s velikim poštovanjem izgovaraju Vaše prezime?

– Bilo je to iskustvo koje je imalo i svoje prednosti i svoje izazove. Moj otac je bio izuzetno posvećen poslu; tražio je red, rad i disciplinu, kako od kolega, tako i od učenika. I to se znalo. I poštovalo. U školi je vladao jedan poseban ton odgovornosti, jer on nije tolerisao površnost. Kao njegov sin, nijesam bio neko ko je pravio probleme, ali sam vrlo rano dobio jasno upozorenje: „U školi nemaš pravo da praviš nered.“ Morao sam da budem miran, odgovoran,

svjestan da se od mene očekuje više. Ne mogu reći da sam imao stvarne privilegije, naprotiv, često sam osjećao da je svaki moj korak pod lupom. Nastavnici su me vjerovatno gledali s posebnom pažnjom, što ponekad i nije bilo prijatno, jer se svaki moj, čak i najmanji nestašluk, odmah primjećivao. Ipak, važno je da dodam nešto što se možda spolja nije vidjelo: koliko god je bio strog i principijelan u školi, kod kuće je bio topao, pažljiv i brižan otac. Trudio se da mi prenese prave vrijednosti, ne pritiskom, već razgovorom i ličnim primjerom. Uvijek je želio da budem što bolji, ne da bih se dokazivao drugima, već zbog mene samog. Danas, kad i sâm imam djecu, razumijem mnogo toga što mi tada nije bilo jasno. Znam da je iza tog visokog standarda stajala velika briga, tiha ljubav i želja da me život ne zatekne nespremnog.

Jeste li u kući s ocem imali razgovora o školi i što je njega kao penzionera interesovalo o starom kolektivu?

– Prosvjetni radnici prosto ne mogu da ostave posao pred vratima kuće, a čini mi se da to važi i za penziju. Moj otac je svoje penzionerske dane najviše provodio čitajući i družeći se s prijateljima i komšijama. Bio je izuzetno društven čovjek, duhovit, volio je šalu i razgovor i uvijek je znao da okupi ljude oko sebe. Školu, međutim, nikada nije zaboravio. Redovno se interesovao za sve što se u njoj dešava. Najviše ga je zanimalo kako škola napreduje, kako se rješavaju problemi i bio je iskreno radostan kad bi čuo da naši učenici osvajaju nagrade ili da se uslovi za rad

poboljšavaju. Možda najbolja potvrda njegove trajne vezanosti sa školom jeste to što je upravo u penziji napisao monografiju „Školstvo u Mrkojevićima: 1885–2000“. To je po svemu vrijedna knjiga: po širini istraživanja, po ozbiljnosti građe i po trudu koji je uložio. Tim djelom ostavio je značajan doprinos razumijevanju i razvoju prosvjete u našem kraju. Monografija više od ičega pokazuje koliko zapravo nikada nije prestao da razmišlja o školi, o kolektivu i o svom životnom pozivu.

Sjećate li se prvog radnog dana u školi?

– Sjećam se veoma dobro ponedjeljka, 15. oktobra 1990. godine. Taj datum mi je ostao urezan ne samo u pamćenju, nego i u osjećaju, jer je tog dana sve ono o čemu sam do tada samo maštao postalo stvarnost. Trema je bila velika. Iako sam poznao zgradu, hodnike, ljude... osjećaj odgovornosti bio je ogroman. Bio sam uzbuđen, pomalo uplašen, pitao sam se kako će sve izgledati kad konačno stanem pred učenike. Dočekali su me moji bivši nastavnici, srdačno, ljudski, s osmijehom i riječima podrške. To mi je mnogo značilo. Prvi čas sam održao osmom razredu. Dobro pamtim trenutak kada sam zakoračio u učionicu — tišina, nejasna očekivanja, pogledi puni pažnje. Taj susret ostavlja trag i samo jednom se doživi. Nema tu mnogo riječi, sve stane u moćan osjećaj da stojiš pred mladim ljudima i imaš priliku da ih nečemu naučiš, ali i da od njih mnogo naučiš. Prije nekoliko godina, u arhivi škole, naišao sam na dnevnik iz te godine i među njegovim stranicama zapis mog prvog časa. Čini mi se da sam u vlastitom rukopisu prepoznao onu svoju početničku tremu, onu mješavinu nesigurnosti i ponosa. To je bio moj početak. Skroman, ali iskren.

S učenicima 2017. godine

Pripadate onoj grupi nastavnika koji su bivši učenici škole. Koliko je to veća obaveza prema samoj školi i Mrkojevićima uopšte?

– To što sam bio učenik ove škole, a danas u njoj provodim svoj radni vijek kao nastavnik, za mene je uvijek bilo više od profesionalnog puta. To je vrsta lične obaveze i emotivne povezanosti s mjestom i ljudima. Kada predajete u školi u kojoj ste nekada i sami učili, osjećaj odgovornosti je dublji. Nijeste samo prosvjetni radnik, već i neko ko dobro zna šta ta škola znači za zajednicu. Zbog toga svaki uspjeh učenika, svaki pomak u radu kolektiva doživljavate lično jer ste i sami dio te iste priče. Veća je obaveza, ali i veća čast. Raditi za svoju zajednicu, u školi koja vas je oblikovala, znači da se krug zatvorio na najljepši mogući način: ono što ste nekada naučili, sada imate priliku da prenesete dalje.

Vaši učenici nastupaju na takmičenjima i osvajaju nagrade. Koliko se njihov talenat vremenom „izbrusi“, tj. iskoristi?

– Talenat je samo početna tačka — ono što dalje odlučuje je rad, upornost i podrška. Kroz godine, vidio sam kako se i tihi, povučeni učenici uz pravu pažnju otvore i zablistaju, a oni nadareni dodatno „izbruse“ svoje sposobnosti. U mom pristupu, strpljenje je presudno. Svako dijete se razvija svojim tempom i važno je da osjeti da ima prostor i vrijeme da raste. Takmičenja su važna, ali nijesu jedina mjera uspjeha. Neka djeca se istaknu javno, a neka rastu u tišini. Oba puta su jednako vrijedna. Najveće zadovoljstvo je kad ih godinama kasnije sretnete i vidite da su izrasli u zrele, ostvarene ljude. Onda znate da je talenat pronašao svoj put.

S učenicima 2018. godine

U svojim mladim danima bili ste talentovan i perspektivan košarkaš. Međutim, u to vrijeme djeca u Mrkojevićima nijesu se mogla organizovano baviti košarkom. Što će na tom planu promijeniti nova sala?

– Košarka je bila moja velika mladalačka ljubav. Nijesam se predugo bavio tim sportom, alito sutrenuci kojih se i danas rado sjećam. Bilo je to nezaboravno i lijepo razdoblje puno energije, druženja i upoznavanja novih ljudi. U prvim godinama svog nastavničkog rada vodio sam i košarkašku sekciju u školi. Nažalost, uslovi za bavljenje sportom tada su bili skromni, ali interesovanje među djecom nije bilo malo. Igrali smo na betonu, pod otvorenim nebom, uz entuzijazam koji ništa nije moglo da pokvari. Upravo zato s velikim nestrpljenjem i radošću očekujemo izgradnju fiskulturne sale. Posebno je značajno to što se ta sala gradi u godinama kada škola obilježava 140 godina postojanja. Biće to ostvarenje sna mnogih prethodnih generacija. I ja sam kao đak sanjao o tome da imamo prostor u kojem možemo

S učenicima 2019. godine

vježbati, igrati i razvijati se. Iskreno vjerujem da će nova sala donijeti vidno poboljšanje, ne samo za nastavu fizičkog vaspitanja, već i za razvoj sportskih sekcija i ukupnu organizaciju školskog života. Biće to svakako veliki iskorak za školu, ali i za zajednicu u cjelini. Danas, kada su djeca sve više vezana za telefone i računare, fizička aktivnost postaje važnija nego ikada. Sport ne gradi samo tijelo, već i karakter, samopouzdanje i osjećaj zajedništva.

S učenicima 2020. godine

Možete li nam, iz ugla prosvjetnog radnika, reći što najviše krasi djecu iz ove škole?

– Radeći s ovom djecom, godinama imam isti osjećaj, a to je da u njima žive vrijednosti koje se ovdje prenose tiho, ali postojano: toplina, poštovanje, kultura u ophođenju. To je ono što prvo primijetiš i što nikada ne prestaje da te raduje. Uočavam to svakodnevno, ali posebno kada imamo goste iz drugih škola, jer oni odmah primijete kako se djeca ponašaju, kako razgovaraju, kako postupaju sa starijima. Bez potrebe da se dokazuju, ali s jasnim osjećajem mjere i kućnog vaspitanja. To su djeca koja znaju pomoći drugu i drugarici, koja imaju osjećaj za zajednicu, koja znaju biti solidarna. A ono što je možda najvažnije kad odu iz Mrkojevića, bilo u srednju školu ili na fakultet, jeste da oni znaju da sa sobom nose i ime svog kraja. Reprezentuju ga dostojno, ne samo znanjem, nego i ponašanjem i ljudskošću. Tu se vidi snaga porodičnog vaspitanja, vrijednosti koje se ovdje njeguju, kao i osjećaj pripadnosti mjestu iz kojeg potiču. To je, vjerujem, ono što ih najviše krasi.

Činjenica je da iz dana u dan škola sve više postaje internacionalna. Koliko Vama kao profesoru jezika to komplikuje posao?

S nagrađenim učenicima

– Posljednjih godina sve više učenika dolazi iz različitih zemalja — iz Rusije, Ukrajine, Njemačke, Švajcarske i drugih sredina. U jezičkom smislu, to zaista donosi nove izazove, naročito za nas koji radimo u nastavi maternjeg jezika. Meni i mojim kolegama to je dodatni sloj odgovornosti, jer je važno da ta djeca što prije ovladaju jezikom i osjećaju se ravnopravno u učionici. Zato smo se svi u školi angažovali, organizujemo dodatnu nastavu i radimo strpljivo, kako bismo im olakšali uklapanje u novu sredinu. Mnogi od njih zaista nas obrađuju: ne samo napretkom u jeziku, nego i željom da se izraze, da učestvuju, da pripadaju. Posebno mi ostanu u sjećanju trenuci kada učenik iz Rusije uspješno učestvuje na takmičenju recitatora govoreći svoju pjesmu na crnogorskom jeziku ili čak iz Njemačke pjeva crnogorsku himnu u školskom horu. To su trenuci u kojima vidite da su prihvaćeni, ali i da su oni prihvatili ovu sredinu kao svoju. Uvjeren sam da škola, ako je otvorena i pažljiva, može svakom djetetu postati zajednički dom bez obzira na to odakle dolazi i kojim jezikom govori.

S učenicima na Lovćenu 2018. godine

S učenicima na Cetinju 2023. godine

Kakva je, po Vama, budućnost naše škole?

– Vjerujem da je budućnost naše škole svijetla i puna mogućnosti. Ne zato što to lijepo zvuči, već zato što za to postoje stvarni temelji. Škola je danas dobro opremljena savremenim nastavnim sredstvima, što omogućava kvalitetniji i savremeniji rad. A kako je već pomenuto, u skorijoj budućnosti očekujemo i završetak izgradnje fiskulturne sale, koja će dodatno unaprijediti nastavu i vanškolske aktivnosti. Posebno me raduje što se sve više mladih nastavnika uključuje u rad škole — entuzijastičnih, obrazovanih i spremnih da uče i daju svoj doprinos. Taj spoj iskustva i nove energije, uz podršku lokalne zajednice, daje nadu da će škola ne samo opstajati, već će se i razvijati. Naravno, izazova će uvijek biti, ali ako se nastavi s ovakvom posvećenošću i zajedništvom, škola će i u narednim decenijama ostati ono što već generacijama jeste, stub znanja, vaspitanja i okupljanja.

Na što ste lično najponosniji kao nastavnik ove škole?

– Naravno, najponosniji sam na uspjehe svojih učenika i na činjenicu da sam mogao da im prenesem ljubav prema znanju i obrazovanju i da sam imao priliku da utičem na njihov rast i razvoj. Posebno sam ponosan i istinski zadovoljan kada bivši učenici postanu moje kolege. To je možda i jedno od najvećih priznanja koje nastavnik može doživjeti, da neko ko je nekad sjedio u klupi pred tobom, danas stoji rame uz rame s tobom u zbornici. Generacije koje se vraćaju u ovu školu, sada u drugoj ulozi, vraćaju vjeru u posao koji radimo i podsjećaju nas zašto ga volimo. Ponosan sam i na to što sam kroz sve ove godine ostao vjeran ovom pozivu, bez kalkulacije,

Ekскурzija 2024. godine (Sarajevo)

s istom ozbiljnošću i željom da radim najbolje što mogu, svakog dana. Ako nešto zaista ostane iza nas, vjerujem da su to upravo takvi odnosi, mirni, poštenu, ljudski. Kada vidim da ih prepoznaju oni koji su nekad bili učenici, a danas kolege, to je osjećaj koji nosi posebnu težinu.

Čas dodatne nastave

Ima li škola prostora da organizuje vannastavne aktivnosti za djecu iz Mrkojevića?

– Postoji volja, postoje ideje i kontinuirano se radi na tome da se stvori inspirativno okruženje za sve učenike. Organizujemo brojne sekcije, od literarnih i recitatorskih do likovnih i sportskih, iako nam ponekad manjka prostora. Dodatni izazov predstavlja i to što je većina učenika „vezana“ za prevoz. Po završetku nastave autobusi odmah polaze, pa nemamo dovoljno vremena za rad poslije časova. Zato s velikim nestrpljenjem očekujemo izgradnju fiskulturne sale, koja će donijeti više prostora, ali i više mogućnosti da djeca ostanu duže u školi, ne samo zbog obaveza, već i zbog druženja i stvaranja. Škole u manjim sredinama često imaju širu ulogu jer

Sa dodjele Luča 2019. godine

su ponekad jedino mjesto gdje se djeca mogu istinski izraziti i okupiti. Nadam se da ćemo, uz kontinuirano poboljšanje uslova, tu ulogu još bolje ispunjavati.

Imajući sve ovo u vidu, što biste preporučili učenicima naše škole?

– Prije svega, preporučujem učenicima da se ne plaše truda. Nema brzih rezultata koji zaista vrijede. Pravo znanje ne dolazi preko noći, ali ubijeđen sam da se ono prije ili kasnije pokaže u punom sjaju i donese rezultat onda kada je to najpotrebnije. Nažalost, danas često svjedočimo površnom pristupu učenju, gdje se uči samo radi ocjene, što je kratkoročno i loš primjer. Savjetovao bih im da budu radoznali, otvoreni za nova znanja i iskustva, da ne uče radi ocjene, nego radi sebe. Iako ova poruka zvuči jednostavno, upravo tu najčešće dolazi do grešaka. Vjerujem da tu poruku svi mi nastavnici nastojimo prenijeti jer znamo da se

Iz biblioteke 2018. godine

Iz biblioteke 2018. godine

Žiri na takmičenju recitatora

S kolegama na izletu (Trebinje)

samo tako gradi znanje koje traje. Takođe, važno je da ne posustaju i da vjeruju sebi, ali ne kroz nadmetanje, već kroz lični rast. Škola nije samo mjesto da se nešto zna, već mjesto gdje se uči kako se uči, kako se misli i kako se čovjek oblikuje. Podsjetio bih na jednu misao oca moderne pedagogije, Jana Amosa Komenskog, koja se često parafrazira: „Znanje možda nije najlakše nositi, ali je jedno od rijetkih bogatstava koje vam niko ne može oduzeti.“

Je li Vam neko od učenika ostao u posebnom sjećanju?

– Bilo je zaista mnogo dobrih učenika, pametnih, vrijednih, duhovitih, pronicljivih. Neke pamtim po znanju, neke po ponašanju, neke po osmijehu, duhovitosti. Teško bih mogao da izdvojim jedno ime, jer bi to značilo da nepravedno preskočim desetine drugih koji su ostavili trag. Posebna mi je radost kada ih danas srećem kao ostvarene ljude, bilo da su ljekari, inženjeri, zanatlije, nastavnici, vozači ili roditelji. Kad sjednemo na kafu i razgovaramo kao stari znanci, pa se neko nasmije i kaže: „Vi ste meni bili razredni“ — tada se spoji vrijeme, prošlost i sadašnjost i čovjek osjeti da je ostavio nešto za sobom. To je ono što meni mnogo vrijedi. Neke učenike mogu da izdvojim imenom i

prezimenom: Dina Abazović, Aldin Metanović, Amir Duškić, Alma Useinović, Edina Osmanović, Elvira Nikezić, Samra Tombarević, Alisa Kovačević...

Ko Vam je od Vaših nastavnika/profesora ostao u najljepšem sjećanju?

– Teško je izdvojiti samo jedno ime, jer sam kroz školovanje imao sreću da sretnem mnogo nastavnika koji su ostavili trag. Svako na svoj način: znanjem, strpljenjem, autoritetom, toplinom ili primjerom. Neki su nas učili predmetima, a neki i životu. Ipak, sa zahvalnošću i dubokim i trajnim poštovanjem uvijek se sjetim svoje učiteljice Ljubice Nikočević. Možda je baš ona prva u meni probudila ljubav prema prosvjeti. Njena nježnost, roditeljska briga i razumijevanje prema svakom učeniku, kao i način na koji je umanjivala onaj početni strah od škole, ostali su mi duboko urezani u sjećanju.

Pamtim i časove likovnog kod nastavnika Muharema Muratovića. Nijesam imao poseban talenat za crtanje, ali volio sam te časove zbog opuštene atmosfere i slobode koju su nudili. Muharem je bio osoben nastavnik, a kasnije i direktor — nekonvencionalan, duhovit i pristupačan. (Usput rečeno, on je „kriv“ i što sam kasnije strasno zavolio ribolov. Nagovorio me je da s njim idem na pendulanje i ti izleti i opuštene razgovori na moru ostali su mi kao jednostavni, ali dragocjeni trenuci izvan škole.)

S kolegama bivšim učenicima 2025. godine

Ne mogu da ne spomenem i nastavnicu fizičkog vaspitanja Milijanu Šabović, koju su učenici voljeli gotovo bez izuzetka. Njen doprinos razvoju sporta u školi, kao i promociji škole kroz sportske aktivnosti i takmičenja, je nemjerljiv. Bio sam čest pratilac sportskih sekcija koje je vodila i pomagao sam joj gdje god sam mogao. U jednom trenutku, čak su i

Moje odjeljenje, V razred, 1977. godine

njene kolege iz gradskih škola mislile da i ja predajem fizičko jer sam stalno bio prisutan i uključen. Naravno, bilo je još mnogo nastavnika i u osnovnoj i u srednjoj školi kojima sam zahvalan. Njihov trud nije ostao samo u sveskama i dnevnicima, već u svemu onome što danas pokušavam da prenesem dalje.

Edhem s kolegama iz kolektiva iz neke davne godine

(kao i sve druge) ne treba da bude samo mjesto znanja, već i prostor u kojem se uči jezik predaka, pamti porodična i zavičajna priča, razumije sopstveno kulturno nasljeđe. Učimo djecu da poštuju različitost jezika i kultura, to je neophodno i potrebno, ali istovremeno je važno da ne zaborave svoj govor, pjesme, običaje. Kad dijete zna svoje korijene, lakše razumije i svijet. Kad zna odakle dolazi, sigurnije korača kroz život. Lokalni identitet nije suvišan niti prepreka razvoju. Naprotiv, to je temelj. Ako škola ne sačuva taj temelj, teško da će ga iko drugi sačuvati.

Studentski dani, 1998. godine

Koliko je važno njegovati lokalni identitet u savremenoj školi?

– Uvjeren sam da njegovanje lokalnog identiteta ne znači zatvorenost, već kontinuitet i povezanost s korijenima. U savremenom svijetu, koji je sve povezaniji i gdje informacije neumorno teku sa svih strana, neophodno je da djeca znaju ko su, odakle dolaze i što nose sa sobom. Škola u Mrkojevićima

Edhem s učenicima

Sabrija Vulić

Intervju

Omer Vukić,
odbornik u SO Bar

PONOSAN SAM ŠTO SAM BIO UČENIK OŠ „MRKOJEVIĆI“

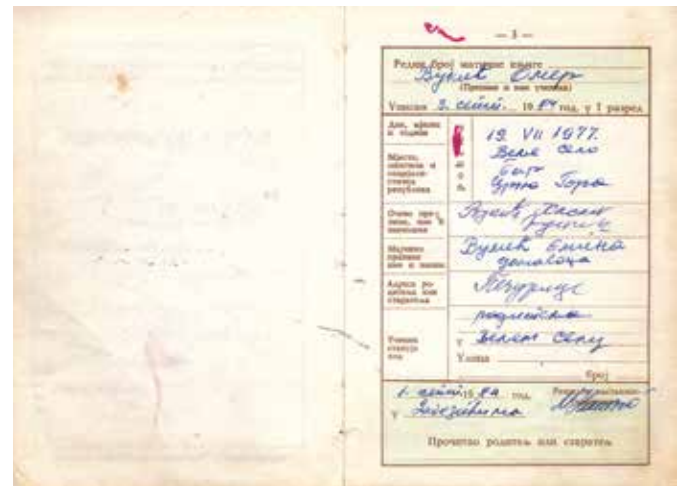

Omer Vukić rođen je u Baru 1977. godine. Nakon Osnovne škole u Mrkojevićima, u rodnom gradu završio je Gimnaziju „Niko Rolović“ – matematički smjer. Zvanje ekonomiste stekao je na Ekonomskom fakultetu u Podgorici, Odsjek Poslovna škola, smjer preduzetništvo. Nakon toga je studirao i zvanje diplomiranog ekonomiste stekao na Ekonomskom fakultetu u Subotici (Univerzitet u Novom Sadu). U periodu od 2005. do kraja 2014. godine radio je u JP „Vodovod i kanalizacija“ na poslovima saradnika za plan i analizu u finasijskom sektoru, rukovodioca službe za finasijsko-računovodstvene poslove, službenika za javne nabavke. Od kraja 2014. do polovine 2016. godine bio je direktor Agencije za investicije u Opštini Bar. Od 2020. godine ponovo radi u DOO „Vodovod i kanalizacija“ Bar. Trenutno je na poziciji internog revizora. U periodu od 2014. do 2016. bio je član Odbora direktora AD „Luka Bar“. Bio je odbornik u Skupštini Opštine Bar u prošlom sazivu od 2018. do 2022. godine, a i u trenutnom je sazivu Skupštine koji je započeo 2022. godine. Član je Savjeta Mjesne zajednice Mrkojevići od 2019. godine. Oženjen je i otac je dvoje dece. S porodicom živi u porodičnoj kući u Veljem Selu u Mrkojevićima.

Imajući u vidu da je ovaj broj „Glas Mrkojevića“ posvećen našoj školi, najbitnije je to što ste svoje obrazovanje započeli u područnom odjeljenju Dabezići koje danas, nažalost, više ne radi. Kako su tekli školski dani u Dabezićima?

– Tačno je da sam, kao što ste i u samom pitanju konstatovali, školovanje započeo u područnom odjeljenju Dabezići koje, nažalost, danas više ne radi. Za

svakog od tih naših generacija škola je tada bilo nešto nepoznato, nešto što je bilo izazov. Moj prvi učitelj bio je Mahmud Hamzić, koji je inače i moj dobar komšija i dan-danas. U školu smo, naravno, išli pješke, kao i svi iz naše generacije. Brzo sam se upoznao s ostalim učenicima i tako smo počeli da se družimo. U drugom i trećem razredu učiteljica nam je bila Hanifa Vulić. U to vrijeme učitelji su predstavljali ozbiljan autoritet kako kod nas učenika, tako i kod naših roditelja. Nisam siguran da je to i danas slučaj. Nije bilo nikakve protekcije niti molbe za nešto od strane roditelja. Ti naši đaćki dani prolazili su u učenju, druženju i igri. Osim trčanja po dvorištu škole, igranja žmurke, omiljena igra nam je bio fudbal, koji volim da igram i dan-danas. Naravno, stative su nam bile poveće kamenje, a jedna od njih je bila i stablo masline. Zime su tada bile jače, sjećam se ledenica („klindžura“) na putu do škole na mjestima gdje je bilo vode. Često se dešavalo da se skvasimo tokom kišnih dana, da se uprljamo, a kod Vira u Spahije bilo je najteže preći preko vode i blatnjavog puta (danas je tu asfaltiran put). U drugom i trećem razredu znali smo da u povratku iz škole radimo domaće zadatke na mjestima gdje smo, kao, odmarali. Raspuste smo, naravno, provodili kući i, uz neke sitne pomoći roditeljima oko nekih poslova, cijeli dan se provodio uz loptu, šutirajući s drugovima iz komšiluka na improvizovane golove. Sve u svemu, bilo je to jedno potpuno drugačije vrijeme, odnosno drugačije prilike u odnosu na današnji ambijent u kojem žive djeca tog uzrasta. Nije bilo televizora, ni fiksnog telefona, ni igračkaka, ni vrtića za nas. Kad mi je otac po dolasku iz posjete stricu u Americi 1985. god. donio nekoliko autića (koji su bili baš mali) to je bilo opšte oduševljenje.

Nastavili ste obrazovnje u matičnom objektu škole. Je li bilo teško naviknuti se na mnogo veće okruženje i na nova lica?

– Nastavak školovanja u matičnoj školi u Pečuricana, odnosno moje „preseljenje“, za mene je bilo baš specifično, i to iz razloga što je došlo do jednog nesvakidašnjeg događaja. Naime, kad smo završavali treći razred, učiteljica Hanifa Vulić molila je roditelje đaka iz moje generacije da nas upišu u četvrti razred u matičnoj školi u Pečuricama, iz razloga što je stvarno bila preopterećena. Ona je sama bila učiteljica za sva četiri razreda u Dabezićima. Jednostavno je tražila da svi pređemo tamo kako bismo joj olakšali i kako bi mogla više da se posveti učenicima u ostalim razredima. Moj otac ju je odmah poslušao i upisao me u školu u Pečuricama. Međutim, niko drugi od roditelja to nije uradio, tako da sam ja četvrti razred započeo u novoj školi, u potpuno drugačijem ambijentu i u novom društvu. Svakako da je tada i to bilo nešto potpuno novo i veliki izazov. Škola s mnogo više učenika, pritom i mnogo više starijih razreda, svakako je zahtijevala adaptaciju na nove okolnosti, upoznavanje, navikavanje. I to je sve prošlo brzo, navikao sam se na sve to, a društvo me je brzo prihvatilo. Poslije svega toga, u narednoj godini sam imao i jednu veliku prednost. Kada je moja generacija iz područnih odjeljenja iz Dabezića, Gorane i Kunja došla u peti razred u matičnu školu u Pečuricama i kad je to za njih bila novina i prilagođavanje, ja sam se već osjećao kao „domaćin“.

Po čemu pamтите te dane u osnovnoj školi?

– Mi smo generacija koja je imala jedno zaista fino i zanimljivo djetinjstvo, koje je prekinuto dešavanjima u tadašnjoj državi na samom početku 90-ih. Školske dane svakako pamtim po jednom dobrom druženju, učenju

i, naravno, slobodnom vremenu na sportskim terenima. Imali smo veliko poštovanje prema nastavnicima. Više sam bio sklon predmetima iz prirodnih nauka. Dobar sam bio iz matematike, učestvovao sam i na nekim takmičenjima. Samo što tadašnja nastavnica Milica Džaković nije voljela kod mene to što nisam vježbao. Časovi fizičkog vaspitanja najviše su bilo rezervisani za igranje odbojke, jer je to bio „prioritetan“ sport za nastavnicu Milijanu Šabović. Razredni nastavnik nam je bio Asan Nikezić, poznat po svojem specifičnom humoru i čuvenoj uzrečici „ajde, molim te...“ Bilo je, svakako, i nekih nestašluka („činjenja štete“), koje su karakteristične za te godine. Često smo kasnili i trčali na autobus koji je, za razliku od danas, išao samo preko glavnog puta kroz Mrkovsko Polje. Često je i bio u kvaru, pa se dešavalo da idemo i da se vraćamo iz škole pješke, preko Grdovića, a to je značilo više kilometara hoda dnevno. Znali smo sve moguće puteljke i prečice. Tada je za škole bilo obavezno organizovanje priredbe za 29. novembar (Dan Republike Jugoslavije) i za kraj školske godine. Obavezno je bilo i učestvovanje u školskom horu za te prilike, a na kraju godine su se dodjeljivale knjige s posvetom direktora škole za odličan uspjeh (i danas ih sve čuvam, naravno). U to vrijeme za našu generaciju bilo je popularno čitanje romana, tj. stripova, razmjena istih između nas, pa i poneka krađa, ha-ha. Omiljeni strip junaci su bili Zagor, Blek Stena, Komandant Mark, Teks Viler, Kit Teler i ostali. Zbog tih likova kući smo pravili kamene sjekire, mačeve, a uz to smo tada pravili i pračke, peckalice, duvaljke i drvene puške. Sve u svemu, bili smo jedna baš dobra generacija. Ljetnji raspusti su se provodili ponajviše kući, naši roditelji nisu često išli na plažu, pa smo koristili svaku moguću priliku da pođemo s komšijama. Čitavo ljeto, svaki dan predveče (na Akšam) mi iz komšiluka smo se okupljali na parkingu kod džamije i igrali fudbal, basket, tenis.

To je bilo nešto što se iščekivalo cijeli dan, što vrlo često i danas prokomentarišemo. Išli smo često i na pecanje na Međurečku rijeku, i tu je bilo mnogo zanimljivih događaja, kojih se rado sjećam. Zimski raspusti su isto bili zanimljivi, prolazili su u druženju. Kada bi pao snijeg, a tada je toga bilo češće, klizali smo se na poklopcu od starog šporeta (što je bilo jedino dostupno sredstvo za tu svrhu). Takođe, omiljeno dešavanje je bilo lov kosova „stupicama“ (mišolovkama), a ulov žutokljunca je bio, onako, trofejan.

Pored Vašeg osnovnog posla, imate brojna angažovanja u zajednici, počevši od nevladinog sektora, a zajednička stvar svim aktivnostima je briga o Mrkojevićima, pa i o samoj školi. Što ste sve uradili za svoju školu?

– Imao sam, a i danas imam, kao što ste rekli, dosta angažovanja u našoj zajednici. Pred sam završetak mojih studija formirala se Nevladina organizacija „Mrkojevići“. Jedan skup mladih ljudi, entuzijasta, tada se okupio da nešto uradi za svoj kraj, da pokrene neke promjene poslije jednog teškog perioda koji su obilježile devedesete godine prošlog vijeka u čitavoj tadašnjoj državi. I mislim da je to bio jedan vrlo bitan momenat u skorijoj prošlosti Mrkojevića, jer ono što se plasiralo kroz manifestaciju „Dani Mrkojevića“ od 2004. do 2010. godine je zaista veliko. Tom manifestacijom, koja je okupljala hiljade ljudi, a mnogi su dolazili iz raznih krajeva, predstavila se naša kultura i tradicija u pravom smislu, dovođeni su kulturni predstavnici iz regiona, organizovala su se sportska takmičenja i razni okrugli stolovi po mnogim pitanjima od javnog značaja, a gosti su redovno bili najveći zvaničnici sa državnog i lokalnog nivoa. Bio sam tih godina član Organizacionog odbora zaduženog za finansije, i vjerujte da smo mi tada skoro dva mjeseca

provodili zajedno, osmišljavajući i organizujući sve programe kako bi te manifestacije zaista bile dobre. I mislim da smo uspjeli u tome, jer je naš kraj bio prepoznat u čitavoj Crnoj Gori i predstavljen turistima iz regiona. Nažalost, neki od tih ljudi danas nisu živi. Na tadašnju inicijativu te organizacije pokrenuto je pitanje otvaranja vrtića u Pečuricama, što je i realizovano. Kroz politički angažman, zajedno sa svojim istomišljenicima pokrenuli smo pitanje izgradnje fiskulturne sale za školu još 2016. godine. Iako ta ideja u startu nije naišla na razumijevanje, vremenom ju je rukovodstvo Opštine prihvatilo i potpisan je sporazum s Ministarstvom prosvjete i našom dijasporom, tako da je taj objekat danas dobrim dijelom izgrađen i nadam se da će se u narednom periodu i završiti.

Činjenica je da se školi pomaže sa svih strana, a da su nosioci ove podrške upravo njeni bivši đaci. Je li se do sada postiglo sve što se moglo ili je možda propuštena neka šansa da škola dobije ono što je trebalo da joj pripadne mnogo ranije?

– Svjedoci smo da su Mrkojevići dugo vremena bili zapostavljeni kako sa lokalnog, tako i sa državnog nivoa. Mislim da se dosta toga moglo i moralo uraditi ranije. To se, naravno, odnosi i na samu školu. Naš kraj je mnogo toga uradio sâm, svojim trudom i svojim novcem. Bilo je dosta donatora za samu školu koji su u proteklom periodu zaista donirali dosta novca za razne potrebe škole, čineći sve da od nje naprave jednu savremenu i ozbiljnu školsku ustanovu i olakšaju uslove za boravak đaka i profesora. I ne samo za školu, naš kraj je, uza svoj trud i sredstva, potpomognut našim ljudima iz dijaspore, uradio mnogo objekata od značaja, proširio mnogo puteva, rješavao vodosnabdijevanje i sve ono što je bilo potrebno za lakši život.

Drugarstvo i ta međusobna povezanost krase svaku mladu generaciju. Kakva su Vaša sjećanja ovim povodom na dane provedene u osnovnoj školi?

– Kao što sam rekao, mislim da smo bili dobra generacija, a to se potvrđuje činjenicom da najveći dio drugarstva od tada traje i do dan-danas. U prilog ovome govori i činjenica da smo, mislim, prva generacija koja se poslije duže vremena, prije nekih 7–8 godina, skoro cijela okupila pa napravila jedno cjelodnevno druženje. I tada smo se onako fino ispričali, evocirajući uspomene na te dane i događaje. Svakako, sva sjećanja na te dane su vrlo pozitivna, to je bila ona prava dječija bezbrižnost, učenje,

III razred s Mahmutom Hamzićem

druženje i igra. I dan-danas prepričavamo neke događaje koji su se onda desili i uvijek se dobro ismijemo.

Pripadate generaciji koja je pokrenula talas velikih promjena u lokalnoj zajednici i koja je imala veliku hrabrost i energiju da pomjera stvari iz temelja. Koliko je od toga ostvareno?

Matična škola s prof. Asanom Nikezićem

– Mislim da su sve generacije ovog kraja dale svoj doprinos poboljšanju uslova života u mjeri u kojoj je to bilo moguće, jer su po pravilu svi stanovnici ovog područja vrlo vrijedni. Generacija mojeg oca, koja spada u prve poslijeratne, živjela je u skromnim uslovima. I toj generaciji pripalo je da radi kuće poslije zemljotresa, da probija puteve, dovodi struju, telefon itd. Da ne pričam o generacijama moga djeda, u vrijeme kada se na ovim prostorima mnogo oskudno živjelo. Pripadam, kako ste i rekli, generaciji koja je pokrenula dosta projekata za ovaj kraj, a cilj nam je svakako bio da pokrenemo neophodne infrastrukturne projekte koji će poboljšati uslove života za što veći broj stanovnika našeg kraja. Najvažnijim projektom smatram rekonstrukciju (sad već regionalnog) puta koji prolazi kroz našu Mjesnu zajednicu i za koji mislim da može biti od najvećeg značaja za ovaj kraj. Podsjetiću Vas da je ta priča pokrenuta još 2014. godine i da je prolazila kroz razne faze. Trebalo je dosta vremena, mnogo institucijalne i političke borbe, bezbroj saopštenja i okupljanja da bismo danas sa zadovoljstvom mogli da gledamo izvođenje radova na istom. Prije sam spomenuo projekat izgradnje fiskulturne sale za školu, a od ostalih bih pomenuo ponovno otvaranje ambulante u Pečuricama i izgradnju vodovodne mreže na području Velikog Pijeska. Trenutno radimo na pronalaženju rješenja za otvaranje apoteke u Pečuricama. Kao član Savjeta Mjesne zajednice i odbornik u Skupštini Opštine, mogu pohvaliti odnos s rukovodstvom Opštine Bar u zadnjih nekoliko godina,

koja je na jako dobrom nivou. Osim aktivnog učešća Opštine u projektima koje sam spomenuo, svjedočimo značajnom poboljšanju infrastrukture na nivou čitave naše Mjesne zajednice. Raduje me činjenica da je sve ovo što sam spomenuo ili u fazi realizacije ili je završeno. Svakako mislim da je ponešto od toga još prije moglo biti završeno, ali na prošlo ne treba gubiti vrijeme. Iz iskustva mogu reći da je za svaki projekat potrebno vrijeme, od same ideje, upoznavanja šire javnosti, odobravanja, rješavanja eventualnih smetnji i problema, pa do same realizacije. Mislim da je potpuno prirodno da, kad ste u mogućnosti i kad postoje određene prilike za to, date svoj doprinos zajednici u kojoj živite.

U odnosu na Vašu generaciju, imaju li današnji naraštaji takvu ambiciju da svoje slobodno vrijeme, znanje i resurse usmjere ka boljitku svog zavičaja?

– Svaka generacija se razlikuje od drugih, što je nekako i prirodno, jer rastu u različitim društvenim i ostalim okolnostima. Ono što me raduje je da su današnje generacije, koje inače žive u lagodnijem ambijentu u odnosu na nas, a neuporedivo boljem u odnosu na starije generacije, dosta obrazovanije. U mojoj generaciji malo je bilo pojedinaca koji su stekli visoko obrazovanje. A o današnjem kvalitetu obrazovanja ne bih komentarisao. Vrijeme interneta i društvenih mreža svakako utiču na drugačije oblikovanje ličnosti i interesovanja ovih generacija u odnosu na našu. Iako sada, objektivno gledano, interesovanje mlađih generacija nije na nekom značajnom nivou usmjereno na zajedničkom radu za boljitak zajednice, mislim da se uvijek nađu ljudi koji će biti usmjereni ka tome. I ono što moram da napomenem, okupljanje ljudi, odnosno složnost oko bitnih stvari, problema, projekata je vrlo bitno... Samo zajedništvo skoro uvijek daje rezultate, nekad prije, a nekad kasnije.

Vi ste po vokaciji ekonomista. Gledano iz ugla struke, je li opravdano da se poljoprivreda zapostavlja u odnosu na turizam i razvoj nekretnina?

– Najbolje je ako može da se postigne i jedno i drugo, ha-ha. Trenutno turizam i razvoj nekretnina imaju prednost u odnosu na poljoprivredu. Mislim da je naša zemlja zbog svoje prirodne ljepote i samog reljefa predodređena da bude turistička, ali, da bi to bilo na dobrom nivou, potrebno je da imamo mnogo bolju infrastrukturu i pristupačnost. Svakako da i turizam i poljoprivreda imaju svoje prednosti i mane, a ono što je karakteristično za oboje u ovo vrijeme je nedostatak

radne snage. Turizam je profitabilnija djelatnost, ali je, isto tako, vrlo zavistan od nekih spoljnih faktora na koje se ne može uticati (sjetimo se samo nedavne korone koja je paralisala svijet). Poljoprivreda je možda zahtjevnija stvar, za ozbiljnu proizvodnju traži dosta ulaganja, ali, kao i svaka proizvodnja, daje određenu nezavisnost kako pojedincu tako i društvu.

Što nam iz ugla bivšeg učenika možete reći, koliko se vodi računa o ljudima koji su svojim radom u školi zadužili i školu i Mrkojeviće?

– Ne mogu potpuno ocijeniti koliko se vodi računa o ljudima koji su zadužili školu jer nisam baš upoznat sa svim činjenicama u tom dijelu, ali, ovako gledano, mislim da nije dovoljno. Bilo je, svakako, ljudi koji su uložili mnogo truda i znanja i u školu i u ostale stvari, želeći da tako nešto poboljšaju. Bilo je mnogo donatora koji su izdvajali značajna sredstva kako bi i škola i uopšte čitav naš kraj imao bolje i savremenije uslove za život po raznim pitanjima.

Da ste u mogućnosti, što biste promijenili u Osnovnoj školi „Mrkojevići“?

– Nemam dobrog odgovora na to pitanje iako je moja supruga prosvjetni radnik (mada, u drugoj školi). Zaista nisam toliko upoznat s radom škole i pojedinačnim potrebama da bih mogao da pričam o nekim promjenama. Ono što ovako sa strane očekujem je da će se prostor oko škole adekvatno urediti nakon završetka radova na izgradnji fiskulturne sale i puta i da će bezbjednost učenika biti na većem nivou. U tom pravcu Opština Bar je već izrazila namjeru da da svoj doprinos.

Iz ove pozicije, što biste savjetovali mladim Mrkojevićima?

– Mladima dajem savjet u jednoj riječi: ZNANJE. Kao što sam rekao, raduje me činjenica da se sve više mladih iz našeg kraja obrazuje. Ali, bez obzira da li se opredijelili u pravcu da budete visoko obrazovani ili se opredijelili da svoj radni angažman započnete u nekim zanatskim poslovima, turizmu, poljoprivredi, ili bilo što drugo, znanje je najvažnije. Uz to je, naravno, važna i praksa, učite od najboljih, budite uporni i steknite znanje, to je najveći kapital koji uvijek nosite sa sobom, gdje god živjeli. Znanje skoro uvijek daje rezultate i daje vam samopouzdanje i nezavisnost. I držite do dostojanstva i svoje ličnosti.

Kad se osvrnete na svoj put od Dabezića do čelnih pozicija u gradu Baru, što nam možete reći, koliko je dug i izazovan bio taj put i koliko su Vam znanja i navike stečene u školi pomogle da ih lakše prevaziđete?

– Kao što ste rekli, taj put jeste bio izazovan i dug. Prvo se školujete, pa počinjete svoj radni angažman, a onda se otvaraju neke mogućnosti da napredujete, da probate nešto drugo, da budete na nekim određenim pozicijama u neko vrijeme. Ali, u svemu tome svi mi nosimo nešto svoje, nešto iz kuće gdje ste odgojeni, a svakako i nešto iz društva u kojem ste rasli. Period osnovne škole jedan je značajan segment u formiranju svih nas, i po pitanju nekog opšteg obrazovanja i po pitanju formiranja same ličnosti, tako da smatram da su me ta znanja i navike iz tog perioda umnogome oblikovale za nastavak školovanja i, naravno, za radni angažman.

Od učenika škole do roditelja njenog budućeg učenika, koliko se promijenio Vaš pogled na ovu školu? Šta Vam je prva asocijacija kada joj čujete ime?

– Taj pogled se, naravno, mnogo promijenio. Niko u uzrastu učenika osnovne škole nije svjestan značaja osnovnog obrazovanja. I ne samo obrazovanja, već i samog vaspitanja, socijalizacije i uopšte cjelokupnog razvoja djece u tom uzrastu. Moja asocijacija na pomen škole je, kao što sam i prije rekao, vrlo pozitivna jer me uvijek vraća na tu dječiju bezbrižnost, druženje, sport i učenje. Danas, kao otac budućih đaka, svakako drugačije gledam na školu, i svi smo usmjereni ka tome da istoj obezbijedimo što bolje uslove za boravak, rad i slobodno vrijeme naše djece. To sve, naravno, ponajviše zavisi od obrazovnog sistema, odnosno Ministarstva, ali i lokalna zajednica uvijek može (kao što je i u našem slučaju mnogo puta uradila) dati svoj doprinos.

Matična škola s prof. Asanom Nikezićem

Istorija

Milan Ščekić,
istoričar

ISTORIJA BEZ POSREDNIKA

„Glas Mrkojevića“ u ovom broju objavljuje deset dokumenata o razvoju prosvjete i kulture na prostoru Mrkojevića četrdesetih i pedesetih godina 20. vijeka: tekst „Prosvjetno-kulturni rad u Mrkojevićima“, a koji je 3. aprila 1948. godine objavio N.

Kostić u listu „Pobjeda“; zapisnik sa prve sjednice Nastavničkog vijeća škole u Pečuricama održane dana 31. avgusta 1950. godine; list ocjenjivanja za učitelja Saita Jusufova Đurovića za školsku 1950/51. godinu; izvještaj načelnice Savjeta za prosvjetu i kulturu Narodnog odbora Sreza barskog, Kristine Popović, od 17. juna 1953. godine, o učešću učiteljica sa područja barskog sreza na kursu domaćinstva u Ivangradu; izvještaj o uspjehu učenika osnovne škole u Kunjama na kraju prvog polugođa školske 1953/54. godine; izvještaj o uspjehu učenika osnovne škole u Dabezićima na kraju prvog polugođa školske 1953/54. godine; izvještaj o uspjehu učenika osnovne škole u Dobroj Vodi na kraju prvog polugođa školske 1953/54. godine; izvještaj o kulturno-prosvjetnom radu u osnovnoj školi u Dobroj Vodi za školsku 1953/54. godinu; izvještaj upravitelja Produžne osnovne škole u Pečuricama, Milutina Vučinića, od 5. oktobra 1954. godine, o djeci upisanoj u prvi razred, kao i djeci koja ne pohađaju školu; izvještaj upravitelja osnovne škole u Gorani, Alekse Šćepanovića, od 5. oktobra 1954. godine, o djeci koja ne pohađaju školu. Dokumenti se objavljuju u originalu, sa brojnim tipfelerima, pravopisnim i gramatičkim greškama, kako bi se sačuvala izvornost dokumenata. Rubriku „Istorija bez posrednika“ uređuje istoričar dr Milan Ščekić.

1

PROSVJETNO-KULTURNI RAD U MRKOJEVIĆIMA

Pečurice, 2. aprila

U Crnogorskom Primorju, na padinama ogranaka Rumije, leži naše poznato pleme Mrkojevići. Stanovnici ovog kraja odlikuju se svojom radinošću, čistoćom, prirodnom bistrinom, rječitošću i gostoprimstvom.

U prosvjetnom pogledu ovaj kraj je prilično zaostao. U staroj Jugoslaviji Mrkojevići su imali samo jednu osnovnu školu, koju su pohađala djeca iz najbližih sela. Zbog udaljenosti djeca iz drugih sela nijesu bila u mogućnosti da se školuju. Radi toga, u Mrkojevićima je veliki broj odraslih, a među njima najviše žena, ostao nepismen. Broj nepismenih bio bi veći da mnogi nijesu opismenjeni u Jugoslovenskoj armiji i na Omladinskoj pruži.

Danas u Mrkojevićima rade četiri osnovne škole s osam odjeljenja. Sva dorasla djeca su uškolovana.

U zimskoj kampanji za suzbijanje nepismenosti ovdje je, na području Mjesnog narodnog odbora Pečurice, formirano 26 tečajeva. Tečajevima su rukovodili pismeniji omladinci, koji su s puno dobre volje pristupili poslu i uložili mnogo truda da postignu što bolje rezultate.

Ovih dana je naročito obrazovana komisija izašla na teren da pregleda rad i uspjeh na tečajevima. Većina njih pokazala je lijepe rezultate. Uspjehom se naročito ističu tečajevi u Maloj Gorani, Pelinkovićima i Petovićima.

Tako, na primjer, u Maloj Gorani ne tečaju je obuhvaćeno 20 polaznika od kojih je osposobljeno petnaest.

Prilikom ispita mnogi polaznici su tečno čitali novine, pisali pisma svojim u vojsci i na Omladinskoj pruži. Za ovakav lijep uspjeh u suzbijanju nepismenosti u Mrkojevićima velika zasluga pripada i mjesnoj narodnoj vlasti, koja je na vrijeme izvršila sve pripremne radnje za formiranje tečajeva.

Po završetku ispita prva briga mjesne narodne vlasti i odbora za suzbijanje nepismenosti biće da se rad u svim tečajevima nastavi do mjeseca septembra.

N. Klisić

(*Pobjeda*, 3. april 1948, str. 2)

2

Zapisnik sa prve sjednice nastavničkog vijeća škole u Pečuricama održane dana 31 – VIII – 1950 godine, u školskoj zgradi.

Dnevni red:

1) Podjela odjeljenja na nastavnike

2) Razno

Pošto je ove godine naša škola pretvorena u produžnu tojest otvoren je peti razred to će prvo odjeljenje činiti I i III razred sa 38 učenika-ce a drugo odjeljenje II i IV razred sa 39 učenika-ce. Peti razred će činiti posebno treće odjeljenje.

Sa prvim odjeljenjem t. j. I i III razredom radiće drugarica Jovetić Đurđina, učiteljica a sa drugim odjeljenjem t. j. II i IV razredom Pavićević Vladimir, pr. učitelj. U trećem odjeljenju t. j u petom razredu predavaće drug Vučinić Milutin uz pomoć ostalih nastavnika. Pošto nam nije još poznat plan i program za V razred podjelu predmeta na nastavnike izvršićemo naknadno.

Nastavnici su riješili da će još u toku današnjeg dana prisustvovati planiranju nastavne građe kako bi još prvoga dana nastava otpočela rad. Nastavnici će takođe voditi knjigu pripremanja nastavnika za čas, i izraditi raspored časova, koji će dostaviti upravitelju na ovjeru i istaći na vidno mjesto.

Prije podne će raditi prvo i drugo odjeljenje a poslije podna treće odjeljenje t. j V razred. Prije podne nastava će počinjati u 8^h a poslije podne u 13^h.

Nastavnici će svake subote referisati upravitelju o pohađanju učenika.

zapisničar,

Pavićević Vlado

članovi:

Đina Jovetić

Upravitelj,

Mil. Vučinić

(DACG, AOBR, Knjiga sjednica nastav. vijeća škole u Pečuricama, 1950-1965, 1)

3

Osnovna škola

u Đabežićima

-Grb Narodne republike Crne Gore-

NARODNA REPUBLIKA CRNA GORA

Sreski narodni odboru Baru**LIST OCJENJIVANJA**

za školsku 1950/51. godinu

Đurović Jusufov Sait

(Prezime, očevo ime, i ime)

Zvanje učitelj
 Školske kvalifikacije učiteljska škola
 Stručni ispiti /·
 Godine službe tri (3)

1. Radio-la sa dva odjeljenjem, od 1-IX 1950 godine

Redni broj odjelj.	I razred		II razred		III razred		IV razred		Svega	
	upis.	pohađ.	upis.	pohađ.	upis.	pohađ.	upis.	pohađ.	upis.	pohađ.
1	14	12	23	23	23	23	15	15	75	73
Ukupno:									75	73

2. Pored rada u školi radio-la je još na primjer u sindikatu, Narodnom frontu, član MNO, član kulturno-umjetničkog društva)

- a)
- b).....
- v)

3. Pohvale, nagrade, odlikovanja i kazne za rad u prošloj i tekućoj godini (od koga i zbog čega)

4. Otsustvovanja i bolovanja u toku školske godine (koliko i zbog čega)

PITANJA ZA OCJENU

1.	Da li radi na svome stručnom i ideološkom usavršavanju i u čemu se sastoji taj rad, kakve je kurseve posjećivao, važniji referati i predavanja koje je održao u toku tekuće školske godine; sarađuje li u stručnoj, političkoj i drugoj štampi; pruža li pomoć drugovima u radu i prima li sugestije za poboljšanje svoga rada?	Radi na svom stručnom usavršavanju čitajući pedagošku literaturu. Sugestije za poboljšanje rada prima
2.	Predanost i zalaganje u radu. Urednost, tačnost, inicijativnost, autoritet i u čemu se sve to ogleda. Planiranje rada i pripremanje za časove?	U radu je zuzimljiv. Uredan je i tačan. Za časove se pripremao.
3.	Da li je u potpunosti obrađen program iz pojedinih nastavnih predmeta? šta nije obrađeno i zbog čega?	Program je u potpunosti obradio.
4.	Kako su učenici savladali program iz pojedinih nastavnih predmeta? Kako vladaju stečenim znanjem i u čemu se to ogleda?	Djeca su savladala pređeno gradivo. To se ogleda u dječijim odgovorima.
5.	Kako je učitelj iskoristio program iz pojedinih nastavnih predmeta i ostala nastava sredstva u vaspitavanju jugoslovenskog socijalističkog patriotizma i u suzbijanju misticizma i sujevjerja? U čemu se to ogleda?	Program je korišćen za vaspitavanje jugoslovenskog patriotizma.
6.	Disciplina-ponašanje učenika, njihova urednost i čistoća, red i čistoća u školi. Ogleda li se u tome stalna briga nastavnika?	Disciplina, urednost i čistoća učenika zadovoljava.
7.	Pomaže li učitelj rad pionirske organizacije i kako?	Oformio je odred i rukovodi njime.
8.	Njegovo zalaganje u radu van škole i u čemu je to zalaganje?	Pomagao je masovne organizacije.
9.	Opšta ocjena postignutog uspjeha u tekućoj školskoj godini i napomena. (U formulisanju opšte ocjene moglo bi se otprilike ovako navesti. a) Na osnovu svega izloženog rad N. N. u ovoj školskoj godini služi za primjer i zaslužuje pohvalu nagradu, i mogu mu se povjeriti odgovarajući zadaci itd. b) Na osnovu svega izloženog rad N. N. je u ovoj školskoj godini podpuno izvršio postavljene zadatke. v) Na osnovu svega izloženog N. N. je u ovoj školskoj godini je izvršio postavljene zadatke, sa napomenom da bi u buduće trebalo da obrati naročitu pažnju na..... g) Na osnovu svega izloženog N. N. u ovoj školskoj godini nije završio postavljene zadatke, a naročito ove:)	Na osnovu svega izloženog Đurović Sait je u ovoj školskoj godini u potpunosti izvršio sve postavljene zadatke pa se ocjenjuje ocjenom: <u>vrlo dobar (4)</u>

2-VI-1951.god.

Saopšteno mi je

Nastavni instruktor,

Datum

Đurović Said

Minja Nikolaidis

Ovjerava povjerenik Povjereništva za prosvjetu i kulturu Sreskog-Gradskog narodnog odbora:

POVJERENIK,

(M. P)

Blažo D. Zeč

(DACG, AOBR, SNO Bar, 1950, k. 35, 2-VI-1951)

4

NARODNI ODBOR SREZA BARSKOG

SAVJET ZA PROSVJETU I KULTURU

BROJ 4701

Bar, 17. juna 1953 godine

SAVJETU ZA PROSVJETU NR CRNE GORE

CETINJE

U vezi Vašeg akta broj 1869 od 16. V. o. g. izveštavate se da je ovaj Savjet za kurs domaćinstva, koji će se održati u Ivangradu odredio sledeće učiteljice:

1. Miranović Vjeru, učiteljicu u Kunjima;
2. Mitrović Desanku, učiteljicu u Pečurice;
3. Vukčević Vasiljku, učiteljicu u Gorani;
4. Bosnić Miroslavu, učiteljicu u Podgoru;
5. Mandić Anđelku, učiteljicu u Mikulićima;
6. Ražnatović Mariju, učiteljicu u Darzi;
7. Vugdelić Olga, učiteljica u Gluhom Dolu;
8. Jakšić Mariju, učiteljicu u Seocima;
9. Nikolaidis Jelica, učiteljica u Kolomzi.

Prednje Vam se dostavlja radi znanja.

Smrt fašizmu – Sloboda narodu

-pečat Narodnog odbora sreza barskog-

Načelnik,

K. Popović

/Kristina Popović/

(DACG, SPK, f-15, 1953, 251;9)

5

-Grb Narodne republike Crne Gore-

Narodna Republika Crna Gora

NARODNA OSNOVNA ŠKOLA

Broj 2

KUNJE, 14 – I – 1954 g.

SREZ BARSKI

Sreskom Narodnom Odboru

(Savjetu za prosvjetu i kulturu)

B A R

U vezi Vašeg aktra Br. 108 od 6 – I – 1954 God. dostavlja Vam se izvještaj o uspjehu učenika po razredima, kao i opšta ocjena uspjeha ove škole:

I raz. Vrlodobrih 1

Dobrih.....5

II raz. Dobrih.....3

Sa 1 slabom3

Sa 2 slabe.....2

Sa tri slabe.....1

III raz. Vrlodobrih.....2

Sa dvije slabe.....6

Sa tri slabe.....1

IV raz. Odličnih1

Sa 2 slabe6

SA tri slabe.....1

Opšta ocjena uspjeha iznosi: 2,36

Na terenu ove škole me* postoji nikakvih tečajeva usled toga što narod ne želi da posjećuje tečajeve.

S! F! S! N!^{1*}

Upravitelj škole

Dragan Leković

(DACG, AOBR, SNO Bar, 1953-1955, nenumerisana kutija, 2)

6

Izveštaj o uspjehu učenika-ca na
kraju prvog polugođa Osnovne škole

Dabežići

Uspjeh	R a z r e d				svega
	I	II	III	IV	
odličnih	2	3	2	2	9
vrlodobrih	3	3	4	1	11
dobrih	12	5	6	3	26
slabih	6	5	4	3	18
Slabih sa jed- nom slabom	3	2	1	2	8
Slabih sa dvije/ slabe	3	2	2	1	8
Slabih sa tri sla- be ocjene	/	1	1	/	2
Slabih sa četiri slabe ocjene	/	/	/	/	

Uspjeh u procentima:

I razred Srednja ocjena 3,1

II -II- -II- 3,25

1 * Smrt fašizmu sloboda narodu

III -II- -II-	3,28
IV -II- - II-	3,2
Srednja ocjena prvog odjeljenja (I i III raz.)	3,12
-II- -II- drugog odjeljenja (II i IV raz.)	3,24
-II- -II- škole (I i II odeljenja)	3, 12

Dabezići S F S N

15-I-1954 god. -pečat Osnovne škole Dabezići- Upravitelj škole

Đorđije Otašević

(DACG, AOBR, SNO Bar, 1953-1955, nenumerisana kutija, bez broja)

7

-Grb Narodne republike Crne Gore-

NARODNA REPUBLIKA CRNA GORA

Br. 5

16-I-1954.GOD.

DOBRA VODA

srez barski

Sreskom Narodnom Odboru

- savjetu za prosvjetu i kulturu-

Bar

U vezi Vašeg akta br.108 od 6 – I – ov. g. dostavlja Vam se polugodišnji izvještaj o uspjehu učenika osnovne škole D. Voda:

Razred	odličnih	vr.dobrih	dobrih	slabih	sa 1 sl. oc.	sa 2 sl. oc.	sa 3 sl. oc.	sa više sl. ocjena
I	4	2	3	6	5	1	-	-
II	3	2	2	2	-	-	2	-
III	3	7	6	4	1	2	1	-
IV	1	3	1	2	1	1	-	-
sv.	11	14	12	14	7	4	3	-

Neocjenjena su ostala dva učenika koji ne pohađaju školu i jedan skoro doseljeni učenik.

-pečat Narodne Osnovne škole Dobra Voda-

S. F. S. N

Upravitelj škole

Đorđina Jovetić

(DACG, AOBR, SNO Bar, 1953-1955, nenumerisana kutija, 5)

8

-Grb-

NARODNA REPUBLIKA CRNA GORA

NARODNA OSNOVNA ŠKOLA

Broj 43

11-IX-1954 god

DOBRA VODA

srez barski

Sreskom Narodnom Odboru

-savjetu za prosvjetu i kulturu-

Bar

U vezi Vašeg akta br. 4203 od 20 jula t. g. koji je školi dostavljen 9 – IX – 54 g, dostavlja Vam se izvještaj o kulturno-prosvjetnom radu za proteklu šk. godinu:

- 1) tečajevi: bio je formiran zdravstveni tečaj ali usled ne pohađanja – i pored svih preduzetih mjera – prestao je sa radom.
- 2) biblioteke: postoji biblioteka koja se prilično koristi
- 3) nar. univerzitet: ne postoji;
- 4) kult-prosvj. društva: postoji i dalo je dvije priredbe;
- 5) predavanja: održana su dva predavanja.

SF – SN!

-pečat: Narodna osnovna škola Dobra Voda-

Upravitelj škole

Đ. Jovetić

(DACG, AOBR, SNO Bar, 1954, k. 285, 43)

-Grb-

NARODNA REPUBLIKA CRNA GORA

PRODUŽNA OSNOVNA ŠKOLA

Br. ~~126~~

~~5-X.1954~~

PEČURICE

srez barski

Narodnom odb. Sreza barskog

(Sekretarijat za prosvjetu)

Bar

U vezi Vašeg raspisa Br. 8356 od 1-X. o. g. odgovaramo Vam sledeće:

a) Sva dorasla djeca za ovu školsku godinu upisana su u I raz.

v) Školu ne pohađa: I raz. m. – ž. 4 sv. 4 (zbog bolesti)

II raz. m. – ž. – sv. –

III raz. m. – ž. 2 sv. 2

IV raz. m. – ž. 2 sv. 2

Sva djeca su Crnogorci.

s) Od djece koja su prošle škol. godine završila IV raz. u ovoj školi nijesu upisana u V raz. m – ž. 1. sv. 1

I ova djevojčica bi pohađala V raz. ali kroz koji mjesec puni 15 godina, pa nijesmo mogli ubijediti roditelja.

s. f. s. n

pečat: Produžna osnovna škola Pečurice

Upravitelj škole

MilVučinić

(DACG, AOB, SNO Bar, 1954, k. 289, 126)

-Grb-

NARODNA REPUBLIKA CRNA GORA

OSNOVNA ŠKOLA

Broj 49

5-X-1954 god.

GORANA

srez barski

Sekretarijatu za prosvjetu i kulturu

Bar

U vezi Vašeg akta broj 8256 od 1 X 1954 god. dostavlja se izvještaj.

Na terenu ove škole ima dvoje neuškoloвано djece – oboje žensko, jedna u prvom, druga u trećem razredu. Obadvije Crnogorke. Izvještaj je upućen sudiji za prekršaje preko Opštinskog odbora. Ostalih 92-oje pohađa uredno.

Od prošlogodišnjeg četvrtog razreda kojeg je završilo 9. Niko ne pohađa dalje školu.

SF-SN

pečat: Narodna osnovna škola Gorana

Upravitelj škole

Aleksa Šćepanović

(DACG, AOBR, SNO Bar, 1954, 49)

Intervju

Mr Alen Pelinković, dipl. ing. elek. komunikacija
Potpredsjednik Savjeta Muslimanskog naroda
Crne Gore

OBRAZOVANJE JE TEMELJ SVAKOG DRUŠTVA

Gospodine Pelinkoviću, koja Vam je prva asocijacija kada čujete pojam Osnovna škola „Mrkojevići“?

– Da budem iskren, kada god čujem pojam Osnovna škola „Mrkojevići“, u meni se bude posebni osjećaji i kompletna pažnja se usmjeri na informaciju čija je sadržina ova ključna riječ. Prva asocijacija su oni prvi dani škole i iskrenog drugarstva koje sam doživio kao đak ove škole. Ne mogu posebno da izdvojim neki poseban detalj. Osnovna škola „Mrkojevići“ je sačinjavala jednu skladnu cjelinu koja je sadržala drugarstvo, edukaciju i vaspitanje i na sebi svojstven način pružala je to svim đacima.

Kako su proticali školski dani u OŠ „Mrkojevići“?

– Školski dani su za mene predstavljali jedan poseban doživljaj koji je, u prvom redu, isticao školsku disciplinu, poštovanje prema profesorima i drugarima, a na kraju drugarstvo i sve one igrarije koje je nosio taj period. Pazite, tada smo živjeli jednim potpuno drugačijim životom, bez puno multimedijalnih sadržaja, današnje tehnologije nismo mogli ni zamisliti. Život se svodio na druženje, sport u školi, sport kod kuće, obavezno učenje kada se dođe iz škole i, naravno, pomoć roditeljima oko kućanskih poslova. Iz ove tačke gledišta rečeno, bio je to jedan mnogo srećniji i lagodniji život. Danas sve imamo, ali fali nam onog iskrenog druženja.

Ko Vam je od nastavnika ostao u najljepšem sjećanju?

– Postavili ste mi teško pitanje. Nezahvalno je da bilo koga posebno izdvojim, jer su mi skoro svi ostali u lijepom sjećanju:

- Marina Pejanović, moja razredna učiteljica od prvog do četvrtog razreda, nažalost, nije živa;
- Mijajle Femić, moj razredni profesor od petog do osmog razreda, profesor fizike i tehničkog obrazovanja;
- Milijana Šabović, profesorica fizičkog;
- Milica Džaković, profesorica matematike;
- Asan Nikezić, profesor istorije i geografije;
- Anđelina Vučetić, profesorica biologije i hemije;
- Mirko Durutović, profesor maternjeg jezika i književnosti, nažalost, nije živ;
- Bisera Alković, profesorica muzičkog;
- Radomir Kukić, profesor matematike;
- Jasmina Ramović, profesorica italijanskog jezika, nažalost, nije živa.

Od bivšeg đaka došli ste do situacije da pomažete školi na svaki mogući način. Kakav je osjećaj to što sada lično doprinosite obrazovanju mladih iz Mrkojevića?

– Osjećaj da dođete u poziciju da pomognete ustanovi koja vam je usadila istinske i prave vrijednosti je neopisiv. Osnovna škola „Mrkojevići“ je svima

Razredni profesor: *Mijajle Femić*, V razred školske 1997/1998 godine

nama usadila značaj obrazovanja, kao i osjećaj za opšte dobro, tako da ne postoji dilema oko toga da ovoj ustanovi treba da se pomogne i da se njen rad poboljša. Svaka pomoć školi ima višestruke pozitivne efekte koji se kasnije vraćaju kroz buduće naraštaje. Moramo njegovati takav odnos prema ovoj školi i ne smijemo dozvoliti da se taj lanac prekine.

Kao jedan od uređivača „Glas Mrkojevića“ skoro na dnevnoj bazi pratite dešavanja u školi. Što Vam se najviše dopada u njenom razvoju?

– Tako je, dešavanja iz škole imaju posebno mjesto na portalu „Glas Mrkojevića“. Mogu slobodno reći da informacije iz Osnovne škole imaju privilegovan status na ovom portalu. Meni posebnu pažnju privlače talentovani učenici i njihovi profesori koji ne prestaju da osvajaju nagrade na raznim opštinskim i državnim takmičenjima. Posebno me raduje činjenica da je svake godine sve više nagrada. To je veliki uspjeh za školu i cijelu lokalnu zajednicu u Mrkojevićima.

Koliko lokalna zajednica obraća pažnju na ovu školu i da li bi više mogla da se angažuje za dobrobit njenih učenika?

– Lokalna zajednica Mrkojevića je etalonski primjer kako jedna zajednica aktivno učestvuje u radu i razvoju matične škole. Mrkojevići ne čekaju na institucije da im sve završe i urade, već sami uzimaju učešće kroz donacije i druge vidove aktivnosti, a sve s ciljem da stvore djeci bolji ambijent za obrazovanje. Zapravo, svaki učenik ove škole je kao drvo masline, koji sve ono uloženo počinje da vraća na pravi način

školi i društvu uopšte. To je ona ključna vrijednost koju svi nosimo iz ove škole, kolektivna svijest za boljim ambijentom za život.

Možete li nabrojati projekte kroz koje ste učestvovali, a kroz koje ste pomogli OŠ „Mrkojevići“?

– Potrudicu se da se prisjetim aktivnosti u kojima sam bio uključen, a ticali su se Osnovne škole „Mrkojevići“. U jednom trenutku, kada fiskulturna sala nije bila ni na vidiku, bio sam rukovodilac projekta NVO „Mrkojevići“ koji je za zadatak imao izradu glavnog projekta za rekonstrukciju malog igrališta s natkrivanjem istog. To je trebalo da predstavi neku prelaznu varijantu do trenutka kada fiskulturna sala bude gotova. Pomogao sam projekat uspostavljanja bežične Wi-Fi mreže na nivou velike i male škole. Na taj način je kompletna škola pokrivena bežičnim internetom. Dalje, kao potpredsjednik Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore, zajedno s predsjednikom Sabrijom Vulićem, u

više navrata smo pomagali školu. Ako se dobro mogu sjetiti, donirali smo ozvučenje za potrebe održavanja događaja, sto za stoni tenis u Gorani, a takođe smo učestvovali i u troškovima obnavljanja staklarnika s istočne strane škole.

Bili ste inicijator pokretanja likovne radionice u Gorani, koja je za kratko vrijeme privukla veliko interesovanje najmlađih Mrkojevića. Kako ste došli na ovu ideju i koliko ste zadovoljni njenim rezultatima?

– Imao sam prilike da kao prolaznik posmatram likovne radionice na otvorenom u Baru i u Podgorici. Oduševila me je energija koja je prisutna među djecom koja pohađaju likovne radionice/kampove. Kandidovao sam ovaj projekat kod Izvršnog odbora Savjeta Muslimanskog naroda Crne Gore, gdje sam dobio jednoglasnu podršku. Prva radionica je održana 2022. godine i bila je pozitivno iznenađenje za sve nas, odziv je bio veliki. Djeca su pokazala izuzetno interesovanje. Poslije prve radionice napravili smo pauzu od godinu dana. Od 2023. godine radionicu smo proširili i na mrkovski govor, tako da je ova radionica sada već postala tradicionalna. Prezadovoljni smo ovim događajem i imamo u planu da ga proširimo na još drugih događaja. Mislim da su ovakvi događaji u vrijeme digitalne ere izuzetno bitni za rast i razvoj djece. Takođe, ovim smo htjeli da pokažemo kako u Mrkojevićima postoji jedan ogroman prostor za vannastavne i vaninstitucionalne aktivnosti.

Pripadate generaciji mladih Mrkojevića koji su svoje obrazovanje na akademskom planu doveli do najvećeg mogućeg nivoa, upisali ste doktorske studije elektrotehnike. Koliki je, po Vama, značaj obrazovanja i koliko se uopšte mladi Mrkojevići okreću novim tehnologijama i prave iskorak iz tradicionalnih zanimanja kao što su poljoprivreda i turizam?

– Obrazovanje je temelj svakog društva. Od obrazovanja sve kreće i ono je ključna karika za prosperitet jednog društva. Nažalost, Mrkojevići su spletom raznih istorijskih vjetrova koji su duvali na ovom prostoru bili umnogome zatvoreni. To je za posledicu imalo da se nisu mnogo školovali na akademskom nivou. Međutim, mislim da je ta barijera prevaziđena od 2000. godine pa naprijed,

opet spletom raznih okolnosti. Danas imamo veliki broj Mrkojevića koji su završili razne akademske studije i koji pokrivaju značajne i odgovorne pozicije u društvu. Mladi danas dominantno pribjegavaju novim tehnologijama i lakšem životu, te su među njima rijetki oni koji se bave poljoprivredom.

U toku su veliki infrastrukturni radovi na samoj školi koja će uskoro dobiti fiskulturnu salu. Koliko su, po Vama, prethodne generacije bile „oštećene“ u svom sportskom razvoju zato što nisu imale adekvatne uslove za razvijanje sportskih vještina i talenata?

– Nažalost, Osnovna škola „Mrkojevići“ je posljednja od svih osnovnih škola u Baru koja dobija fiskulturnu salu. Djeca u Mrkojevićima su decenijama bila hendikepirana kada je u pitanju upražnjavanje sportskih aktivnosti te su bila prinuđena da se bave sportom po kiši, vjetru i suncu. Termin „sala“ predstavlja nedosanjani san brojnih generacija, stoga ovaj objekat zauzima posebno mjesto u životu Mrkojevića. Na sreću, sada se naziru obrisi velelepog objekta koji će biti podstrek za sve buduće generacije na putu ostvarivanja rezultata. I pored nepostojanja

Generacija 1993/1994 sa učiteljicom Marinom Pejanović

uslova, učenici ove škole ostvarivali su prestižne rezultate na opštinskim i republičkim takmičenjima. Čvrsto vjerujem da će „puštanje“ sale u upotrebu biti jedan veliki početak za djecu iz Mrkojevića, a takođe će predstavljati i veliki doprinos razvoju sporta na teritoriji Opštine Bar i cijele države.

Što mislite da bi još trebalo uraditi da škola i lokalna zajednica omoguće bolje uslove za obrazovanje mladih u Mrkojevićima?

– Mislim da osnovna škola kao institucija sa svojom infrastrukturom ima veliki potencijal za razvoj vanškolskih aktivnosti. To nije samo posao osnovne škole, već i mnogih drugih nadležnih institucija. Po meni, tu leži ogroman potencijal za kampove-kurseve: STEM tehnologija, folklor, jezika, glume itd. U inostranstvu su škole pravi inkubatori za razne aktivnosti u periodima kada nema osnovne djelatnosti. To zahtijeva i aktivnije učešće NVO sektora. Ostaje da vjerujemo da ćemo i taj trenutak doživjeti.

Da li bi, po Vašem mišljenju, nastavni kadar škole, a naročito mlađi nastavnici, mogao da uzme veće učešće u društvenom i kulturnom životu zajednice?

– Nastavni kadar je, po meni, ključan faktor u razvoju društva, te kao takav ima veliki prostor da utiče na sam razvoj društva. Međutim, to sve zahtijeva i jednu cjelokupnu sistemsku podršku u ovo vrijeme gdje se brzo živi i gdje ljudi jedva stignu da obavljaju primarne poslove. Ponoviću, u ovom trenutku nevladin sektor je taj koji može najbrže i najefikasnije

da aktivira civilni sektor i razne vaninstitucionalne učesnike.

Na što ste do sada lično najponosniji kada je u pitanju podrška školi?

– Ponosan sam što, kao tim „Glasa Mrkojevića“, nismo dozvolili da se o temi fiskulturne sale u Mrkojevićima ćuti. Pisali smo o toj temi i iznosili činjenice kada je trebalo imati hrabrosti i govoriti o svemu tome. Vjerujem da smo dali skroman doprinos ovom projektu.

Koja je Vaša poruka mladim Mrkojevićima koji razmišljaju da se okrenu izučavanju STEM nauka?

– Pokušaću da ne budem subjektivan, s obzirom na to da dolazim iz STEM (science – prirodne nauke, technology – tehnologija, engineering – inženjerstvo) okruženja. Po meni, STEM nauke su srž ili jezgro za bavljenje bilo kojim poslom u današnje vrijeme. Dodatno, takvi su trendovi na tržištu da su to izuzetno traženi i plaćeni poslovi. Većina poslova može da se radi na daljinu, što je idealno za omladinu iz Mrkojevića. Po meni, danas je privilegija živjeti na jednom mirnom i pitomom geografskom prostoru kakvi su Markojevići, a istovremeno imati radni angažman koji vam pruža solidan prihod za život. Stoga, moj savjet svim mladima iz Mrkojevića je da ne zanemaruju STEM tehnologije čak i ako se ne budu direktno bavili onim za što su završili studije, jer će im iste pomoći da se lako pronađu i u drugim poslovima.

Radomir Petrić, B.Ž.

LIKOVNI KUTAK UČENIKA OŠ „MRKOJEVIĆI“

Mentor: profesor Predrag Peđa Božović

ADLIJA KALAMPEROVIĆ

ALDINA HUKO

ALEN DUŠKIĆ

ALISA ABAZOVIĆ

ALMA BIDŽUR

AMANDA DIBRA

AMINA MARTINOVIĆ

AMRA SULJIČIĆ

ASMIR NIKEZIĆ

DAMER HAMZA

DIJADELA HUSOVIĆ

DINA ABAZOVIĆ

ADELISA NIKIČIĆ

ALMEDINA
VUKIĆ

DALILA
PEPELJAK

MAJA SIMONOVIĆ

ELZA BABAČIĆ

ERMIN BIBIĆ

MILENA MIKOVIĆ

MELISA MALOKOVIĆ

INES ĐUROVIĆ

MELISA ČANTIĆ

MILKA CEROVIĆ

SARA PEPELJAK

VEHID NIKOČEVIĆ

GORIVA NAJBOLJEG KVALITETA

**KALAMPER SUPER PLUS
ADITIVIRANA GORIVA**

Energija budućnosti!

Kalamper petrol Bar: Tomba bb, +382/63 229 073
Kalamper Petrol Ulcinj: Ulica Majke Tereze bb, +382/63 229 072
Kalamper Petrol Virpazar: Sotonići bb, +382/67 030 419
www.kalamper.com

